

GURO ØDEGÅRD, ANDERS BAKKEN OG ÅSE STRANDBU

Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo

Barrierer, frafall og endringer over tid

OM FORFATTERNE

Guro Ødegård er sosiolog, forsker og forskningsleder ved Seksjon for ungdomsforskning ved NOVA/HiOA. Hennes forskningsfelt er politisk engasjement og frivillig organisering blant ungdom og etniske minoriteter. Ødegård har tidligere vært tilknyttet Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Anders Bakken er sosiolog og jobber som forsker ved NOVA/HiOA. Han er leder for Ungdatasenteret, som gjennomfører kommunale ungdomsundersøkelser, som Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Åse Strandbu er sosiolog og professor ved Norges Idrettshøgskole. Hennes fagfelt er ungdom og idrett, med et særlig fokus på minoritetsjenters deltagelse.

Guro Ødegård, Anders Bakken
og Åse Strandbu

Idrettsdeltakelse og trening
blant ungdom i Oslo

Barrierer, frafall og endringer over tid

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Bergen/Oslo 2016

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2016
Rapport 2016:7

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Co/Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo
www.sivilsamfunn.no

ISBN (print): 978-82-7763-523-1
ISBN (online): 978-82-7763-524-8

ISSN (print): 1891-2168
ISSN (online): 1891-2176

Rapporten er finansiert av Kulturdepartementet gjennom prosjektet «Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor». Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom Uni Research Rokkansenteret og Institutt for samfunnsforskning.

Innhold

Innhold	5
Sammendrag	7
Forord.....	9
Innledning	11
Høy deltagelse i barneidretten og stort frafall i ungdomsidretten	13
Perspektiver på deltakelse: Barrierer og motivasjon.....	15
Subjektive disposisjoner	16
Individuelle utgangsbetingelser	17
Kontekstuelle betingelser.....	21
Resultater fra tidligere Ung i Oslo – undersøkelser	22
Problemstilling	24
Rapportens oppbygging	25
Metode og datagrunnlag	27
Ung i Oslo 2015.....	27
Ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn	29
Å være med i et idrettslag	31
Hvor mange er aktive i idrettslagene?.....	31
Nasjonalitetsgrupper	36
Å aldri ha vært med i idrettslag.....	38
Trening på ulike arenaer.....	40
Motsetning mellom å trene på ulike arenaer?	44
Deltakelse i andre organiserte fritidsaktiviteter	45
Oppsummering	48
Betingelser for deltagelse og barrierer.....	51
Bydelsforskjeller	51
Sosioøkonomisk familiebakgrunn.....	55
Idrettskultur i familien.....	59
Religion	64

Skole	67
En samlet analyse	70
Oppsummering	72
Endringer over tid	73
Deltakelse i idrettslag	74
Trening på andre arenaer	77
Subjektive motiver	80
Hvorfor ungdom slutter i idrettslag	82
Hvorfor ungdom trener	86
Hvorfor ungdom ikke trener	88
Oppsummering	92
Oppsummering og konklusjon	93
Stabilt høy deltagelse, men økende polarisering	94
Drive og barrierer for deltagelse	96
Deltagelsesgapet: Betydning av motivasjon, tid og religion	97
Folkehelse, prestasjonspress og fellesskap: Hva er problemet?	99
Anbefalinger for videre forskning	100
Appendiks	103
Litteratur	107
Sammendrag	113

Sammendrag

Denne rapporten gir en oversikt over hvor mange Oslo-ungdommer i alderen 13-19 år som deltar i organisert idrett og som driver med ulike treningsaktiviteter. Foruten å rette et særskilt fokus på minoritetsjenters deltagelesmønster, ser vi på ungdoms motiver for å drive med fysisk aktivitet og hvordan deltagelesmønster har endret seg over tid. Det er en målsetting med rapporten å få mer kunnskap om drivere og barrierer for unges deltakelse i idrett og trening, og i rapporten forfølger vi tre typer av deltakelsesbarrierer som litteraturen om frivillig organisasjonsdeltagelse omtales som *individuelle*, *kontekstuelle*- og *subjektive* betingelser. Dette gjenspeiles ved at vi undersøker hvordan deltakelse i idrett og trening påvirkes av (1) *individuelle* faktorer som kjønn, innvandringsbakgrunn, alder, sosioøkonomiske faktorer og andre familieressurser for deltakelse i idretts- og treningsaktiviteter, av (2) *kontekstuelle* faktorer som geografisk bosted i Oslo, foreldres opprinnelsesland og religiøs tilhørighet, og av (3) *subjektive* betingelser som unges interesser og motivasjon for å delta eller ikke delta i organisert idrett og andre treningsformer.

Rapporten bruker data fra ungdataundersøkelsen Ung i Oslo 2015. 24 000 skolelever ved omtrent alle ungdomsskolene og de videregående skolene i Oslo deltok i undersøkelsen gjennom å besvare et omfattende spørreskjema om ulike sider av deres liv, deriblant idrettsdeltagelse og treningsvaner. Studien er en oppfølgingsundersøkelse fra tilsvarende Ung i Oslo-undersøkelser gjennomført i 1996 og 2006. Dataene gir dermed mulighet til å analysere endringer de siste 20 årene.

I analysene skiller vi mellom jenter og gutter og mellom minoritetsungdom (begge foreldre født i utlandet) og majoritetsungdom (minst én forelder født i Norge). Vi undersøker også hvordan idrettsdeltakelse og treningsaktiviteter varierer etter ungdommenes alder.

Hovedkonklusjoner

De viktigste konklusjonene fra arbeidet er som følger:

1. Sammenliknet med 20 år tidligere, er det i 2015 en litt høyere andel av ungdommene i Oslo som deltar i organisert idrett. Dette viser at idretten over tid har opprettholdt sin sterke posisjon i ungdomsmiljøene.
2. Minoritetsjenter er i langt mindre grad med i idretten enn andre ungdommer. Også minoritetsguttene deltar sjeldnere i organisert idrett, men forskjellen til majoritetsguttene er ikke spesielt stor.
3. Gapet i idrettsdeltakelse mellom ungdom med og uten minoritetsbakgrunn har fortsatt å øke, også det siste tiåret. Idrettens posisjon har dermed ikke blitt styrket blant unge med minoritetsbakgrunn. Tvert imot er det færre minoritetsgutter som i dag driver med idrett enn for 20 år siden. For minoritetsjentene har andelen som driver med idrett vært like lav hele tiden.
4. Langt flere unge i dag enn for 20 år siden har vært innom idretten en eller annen gang i oppveksten. Dette skyldes først og fremst at barneidretten har styrket sin posisjon, noe som gjelder i alle gruppene vi har fokus på i denne rapporten. Selv om flere minoritetsjenter har vært med i barneidretten enn tidligere, har dette likevel ikke ført til at flere er med i ungdomsidretten.
5. *Familieressurser* er den viktigste enkeltdriveren for å forstå hvorfor minoritetsungdommer har lavere deltakelse i idrett enn andre. Slike ressurser handler både om foreldrenes utdanning, familieøkonomi og hva slags fokus familien har på fysisk aktivitet og foreldreinvolvering i barnas idrettsaktivitet.
6. Minoritetsjenter deltar likevel mindre i idrett enn andre, selv når vi tar hensyn til at de har mindre tilgang til denne typen familieressurser. Rapporten viser at det gapet som står igjen dels har sammenheng med at minoritetsjentene legger mer vekt på skolearbeid, de er generelt noe mindre opptatt av trening og at det er noe ved idrettslagene som treningsarena som ikke synes å tiltrekke minoritetsjenter i like stor grad som andre ungdommer.

Forord

Denne rapporten undersøker idrettsdeltakelse og treningsaktivitet blant ungdom i Oslo. Studien bygger på ungdataundersøkelsen Ung i Oslo 2015, og tilsvarende studier blant Oslo-ungdom i 1996 og 2006. Rapporten gir slik sett grunnlag for å se endringer i ungdoms fysiske aktivitet over en 20-årsperiode. I denne rapporten har vi lagt vekt på å studere barrierer for deltagelse i idrettsaktiviteter generelt, men med et særlig fokus på unge jenter med flerkulturell bakgrunn. Tidligere studier har vist at minoritetsjenter har lav deltagelse både i organiserte idrettsaktiviteter og andre former for fysisk aktivitet.

Ung i Oslo 2015 er en omfattende ungdomsundersøkelse som involverer mer enn 24 000 ungdommer fra 8. klassetrinn til VG3 på videregående (13-19 år). Undersøkelsen ble gjennomført i mars 2015, og er delvis en replikasjon av Ung i Oslo 2006 og 1996. I 2015-undersøkelsen er det utviklet flere nye spørsmål med den hensikt å se nærmere på idrettsdeltagelse blant unge med flerkulturell bakgrunn.

Denne rapporten er et samarbeid mellom *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*, forskningsinstituttet NOVA/HiOA og *Norges idrettshøgskole*. Ung i Oslo 2015 er i sin helhet gjennomført av NOVA/HiOA. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig senter og Norges idrettshøgskole har vært med å utvikle enkeltspørsmål i spørreskjemaet, som blant annet omfatter deltagelse i organiserte idrettsaktiviteter.

Vi vil rette en stor takk til alle ungdommer som har besvart et omfattende spørreskjema – og til lærere og kontaktpersoner ved Oslo-skolene, som sto for den praktiske gjennomføringen av ungdomsundersøkelsen. Takk også til KoRus Oslo og prosjektleder for Ung i Oslo Patrick Lie Andersen. Vi vil også takke Bernard Enjolras og Synne Sætrang ved for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor for gode kommentarer.

Studien er finansiert av avdeling for sivilsamfunn og idrett i Kulturdepartementet.

Oslo, september 2016

Guro Ødegård, Anders Bakken og Åse Strandbu

Innledning

Denne rapporten handler om Oslo-ungdommens deltakelse i den organiserte idretten og andre former for trening. En viktig målsetting med rapporten er å komme på sporet av mulige skjevheter i rekruttering til den organiserte idretten. Derfor retter vi et særlig fokus på jenter med flerkulturell familiebakgrunn (minoritetsjenter), da tidligere forskning har vist at disse jentene er langt mindre med i idretten enn andre ungdomsgrupper. Rapporten viser også hvordan idretts- og treningsdeltagelse har endret seg over tid, og på unges motiver for å drive med fysisk aktivitet.

I tillegg til å oppdatere kunnskapen om minoritetsjentes deltakelse i idrett sammenliknet med andre grupper av ungdom, har en viktig målsetting vært å få mer kunnskap om *drivere* og *barrierer* for unges deltakelse i idrett og trening, og hvordan disse virker inn på ulike ungdomsgrupper (mellom jenter og gutter og mellom minoritetsungdom og majoritetsungdom). Temaet er viktig og handler om mer enn helseforebygging. Det handler også om deltakelse og tilknytning til ulike typer fellesskap og institusjoner i samfunnet, og noen av de sentrale spørsmålene som rapporten reiser er: Hva hindrer unge i å delta? Ser vi systematiske forskjeller i hvilke grupper av unge som er underrepresenterte, og kan vi komme på sporet av generelle barrierer som kan forklare underrepresentasjonen av jenter med minoritetsetnisk bakgrunn?

For å undersøke dette benytter vi data fra ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2015, som omfatter skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående skole (13-19 år). Vi bruker også data fra to tidligere Ung i Oslo-studier fra henholdsvis 10 og 20 år tilbake i tid. Rapporten vil dermed bidra med kunnskap om hvordan Oslo-ungdoms idrettsdeltakelse har endret seg over tid, med et særlig blikk på endringer i minoritetsjentes idrettsdeltakelse.

I 2014 avga et statlig nedsatt utvalg en innstilling med en rekke forslag til tiltak for å øke minoritetsjentes deltakelse i idretten. Ett av forslagene var å øke kunnskapen om idrettens posisjon i det flerkulturelle samfunnet (Kulturdepartementet, 2014). Denne rapporten er et ledd i en slik kunnskapsinnhenting, og et viktig bakteppe er forskning som tidligere har slått fast at minoritetsjenter er sterkt underrepresentert i den organiserte idretten (se blant annet Friberg, 2005; Seippel, Strandbu og Sletten, 2011;

Strandbu og Bakken, 2007). Men hvorfor medfører minoritetsjenters underrepresentasjon i den organiserte idretten en slik bekymring?

I diskusjonen rundt det generelt store frafallet i idretten i overgangen til ungdomsidretten har det blitt reist spørsmål om det egentlig er så farlig at mange ungdommer ikke driver med organisert idrett, dersom de likevel holder seg i form og lever et aktivt liv på andre måter (Hjelseth, 2016). Spørsmålet er relevant, men når frafall og underrepresentasjon i idretten vekker offentlig bekymring, har det sammenheng med at idrett og fysisk aktivitet blir sett på som et gode som strekker seg utover idrettens egenverdi og glede for den enkelte deltager. Allerede i den første systematiske ungdomsundersøkelsen som ble gjennomført på 1950-tallet, ble idretten sett på som en viktig aktivitet, både for å bevare god helse og for å skape gode oppvekstvilkår i en tid med økende *fritid* som skulle fylles med «meningsfull aktivitet for å skape en gunstig «fritidsutvikling» hos de unge» (Olsen, 1955:11). Slik er det langt på vei også i dag. Norske myndigheter har i flere tiår drevet en aktiv idrettspolitikk med den hensikt å gi folket tilgang til et «bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert aktivitet».¹

Også i dag løftes faktorer som folkehelse, konkurranse, toppidrett, nasjonal identitet og utvikling av fellesskapsarenaer for sosial integrasjon fram som verdier idretten kan ivareta (NOU 2011:14; St. 2011-2012). Utvalget som utredet vilkårene for minoritetsjenters svake representasjon i idretten, oppsummerer betydningen idrettsaktivitet kan ha på denne måten:

Jenter med minoritetsbakgrunn bør få de samme mulighetene til å oppleve fellesskapet, gleden og det sosiale samholdet andre får oppleve i idretten. Å utvikle idrettslige ferdigheter, utfordre egne styrker og svakheter, bli kjent med egne grenser og sin egen kropp, er viktige bestanddeler i idrettsdeltakelse. Å sette mål og å trene for å nå målene, enten individuelt eller som en del av et lag, er kvaliteter som kommer til nytte i hverdagen, på skolen og i yrkeslivet. Å lykkes med noe og prestere gjennom trening og konkurranser, gir barn og ungdom et grunnlag for selvinnsikt og økt selvtillit. Det mest sentrale er likevel gleden ved å drive fysisk aktivitet sammen med andre. Da blir det en utfordring at en del av befolkningen ikke er en del av dette fellesskapet.

(Kulturdepartementet, 2014).

1. Kilde: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/idrett/id2001187/> (lastet ned 22. januar 2016).

Idretten som arena for inkludering av innvandrere og deres etterkommere har fått særlig oppmerksomhet ettersom andelen innvandrere har økt i mange lokalsamfunn. Det ventes at denne andelen vil øke ytterligere de kommende år. Når idretten løftes fram som viktig, har dette sammenheng med idrettens brede nedslagsfelt og mangfold av aktiviteter. Denne arenaen er ikke bare viktig for inkludering av barn og unge med minoritetsbakgrunn, men også for deres foreldre. En nylig studie av frivillig innsats viser at fire av ti over 16 år oppgir at de har utført frivillig arbeid i et idrettslag i løpet av siste år, og at brorparten av disse har barn i eget hushold (Folkested m.fl., 2015). Idretten er den organisasjonstypen som samler flest til frivillig arbeid, og den arenaen hvor foreldrefrivilligheten er definitivt størst. Dette forteller noe om idretten som sosial møteplass både for barn og ungdom og for dugnadsaktive foreldre. Når barn av innvandrere er underrepresenterte i idretten, betyr det at også at deres foreldre står utenfor en viktig arena for dannelsen av fellesskap og nettverk.

Høy deltagelse i barneidretten og stort frafall i ungdomsidretten

Norges idrettsforbund (NIF) er den klart største enkeltorganisasjonen i Norge. Mer enn 2,1 millioner medlemskap og nesten 12 000 lokale idrettslag² gir en pekepinn på det lokale nedslagsfeltet. Norske myndigheter har i flere tiår drevet en aktiv idrettspolitik med den hensikt å gi folket tilgang til et «bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert aktivitet».³

Det er to trekk som synes å ha bekymret idretten spesielt. Det ene er den skjevfordelte rekrutteringen til idretten – med en overvekt av medlemmer fra sosioøkonomisk ressurssterke familier med etnisk norsk bakgrunn (som vi kommer tilbake til senere). Den andre bekymringen er knyttet til frafallet i antallet aktive i løpet av tenårene. Det er forståelig at NIF ønsker å beholde sine medlemmer når de trer inn i ungdomstiden, og rekruttere nye fra underrepresenterte grupper. Høyt medlemstall gir både legitimitet og statlige tilskudd, og organisasjonen har et samfunnsmandat knyttet til å redusere deltakelsesbarrierer slik at de som ønsker det skal få et idrettstilbud. Selv om idretten i likhet med andre aktører innenfor frivillig sektor er å betrakte som autonome og *selvstyrende fellesskap*, og slik sett ligger utenfor statlig kontroll

2. Se <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/historikk/>. Sist lastet ned 26. januar 2016.

3. Kilde: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/idrett/id2001187/> (lastet ned 22. januar 2016).

og direktiv, mottar den betydelig økonomiske tilskudd til å innta en slik samfunnsrolle (Enjolras, Seippel og Waldahl, 2005). Når enkeltgrupper systematisk er underrepresentert, forteller det noe om et uintendert utenforskap man ikke har klart å gjøre noe med. 7. juni 2016 signerte Norges Idrettsforbund og en rekke andre frivillige organisasjoner *Fritidserklæringen* sammen med regjeringen og kommunene. Målet er å arbeide for at barn fra vanskeligstilte familier skal delta i minst én fritidsaktivitet.⁴

Norges idrettsforbund har gjennom 2000-tallet satset sterkt på barneidretten, og tilstrømmingen av aktive barn har økt (Ingebrigtsen og Aspvik, 2010). Det er vedtatt egne «Idrettens barnerettigheter» og «Bestemmelser om barneidrett», som skal ivareta prinsippet om alle som vil skal få et idrettstilbud. Bak ligger en forutsetning om at barneidretten skal være en lavterskelaktivitet, der prestasjon og rangering skal tones ned (Skirstad, 2011). Barneidretten har i dag et svært bredt nedslagsfelt. En studie basert på Kultur- og mediebruksundersøkelsen fra 2008 viste at over 70 prosent av 9-10 åringer var med i et idrettslag (Sivesind, 2012).

Barneidretten har en øvre aldersgrense på 12 år, og studier viser at det er en generell nedgang i idrettsdeltagelse gjennom tenårene og over mot aldersperioden som ung voksen. Kultur- og mediebruksundersøkelsen viser et kraftig frafall når medlemmene går fra barneidretten til ungdomsidretten. Bare 15 prosent av 20-åringer oppga i denne studien å fortsatt være medlem av en idrettsorganisasjon (Sivesind 2012). Ungdata viser at det blir stadig færre med i idretten fra starten på ungdomstrinnet og gjennom hele tenåringsfasen. Mens 58 prosent av åttendeklassingene trente i et idrettslag, hadde andelen sunket ned mot 24 prosent i tredje klasse (VG3) på videregående skole (NOVA, 2015). Nedgangen var størst fra 9. trinn på ungdomsskolen til VG1 i videregående.

Tidligere forskning har vist at hvilken livsfase mennesker er i, er sentralt i forståelsen av forekomsten av frivillig arbeid og deltagelse (Wollebæk, Sætrang og Fladmoe, 2015). Dette synes å være gjeldende også for tenåringer. Overgangen fra barne- til ungdomsskolen, og deretter til videregående opplæring kan representere brudd i tilknytning både til lokalsamfunn og til etablerte sosiale relasjoner. Nye nettverk og nye interesser kan føre til at idretten erstattes av andre fellesskap og nye arenaer for samhandling, også når det gjelder fysisk aktivitet. «Livsfase» er derfor viktig for å forstå både deltagelse og frafall i idretten.

4. Kilde: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ti-millioner-i-drahjelp/id2503258/>. Sist lastet ned 8. juni 2016.

For å redusere frafallet har NIF innført «Ungdomsløftet». Målsettingen er at unge i alderen 13-19 år så lenge som mulig skal være med som aktive utøvere, men også gis muligheten til å tre inn i roller som trenere, ledere, dommere og frivillige med ansvar for ulike oppgaver i klubben. For å lykkes kreves det, ifølge idretten selv, en bred rekruttering i barneidretten, samt arbeid for å beholde flere ungdom i et variert og inkluderende aktivitetstilbud⁵. En kritisk gjennomgang av NIFs ungdomssatsing viser for øvrig at lite er nytt med ungdomsløftet; det meste er en forlengelse av ambisjoner for ungdomsidretten som kan spores tilbake til tidlig på 1990-tallet (Strittmatter, 2016).

Det finnes noen særtrekk som gjør det viktig å følge den organiserte idretten med et kritisk blikk. For det første mottar idretten betydelig offentlig støtte. For det andre er "idrett for alle" en tydelig uttalt ambisjon for idrettsbevegelsen. Siden vi vet at idrettslagene også fungerer som viktige arenaer for sosial inkludering i ungdomstida (Strandbu, Stefansen og Smette, 2016), er det særlig problematisk dersom enkelte grupper er klart underrepresentert på denne arenaen.

I det neste avsnittet presenterer vi noen mekanismer som tidligere forskning har lagt vekt på for å forklare hvorfor enkelte grupper står utenfor den organiserte idretten. Noen av disse mekanismene kan ses på som systemiske deltakelsesbarrierer som ligger mer eller mindre utenfor individets kontroll. Samtidig vil subjektive faktorer, altså individenes egne preferanser og motiver, spille en viktig rolle i forklaringer av fravær og frafall. Det er imidlertid, som vi skal vise, ikke et klart skille mellom systemiske deltakelsesbarrierer og individuelle motiver. Vi skal videre kort presentere tre mekanismer som et teoretisk bakteppe for analysene senere i rapporten.

Perspektiver på deltakelse: Barrierer og motivasjon

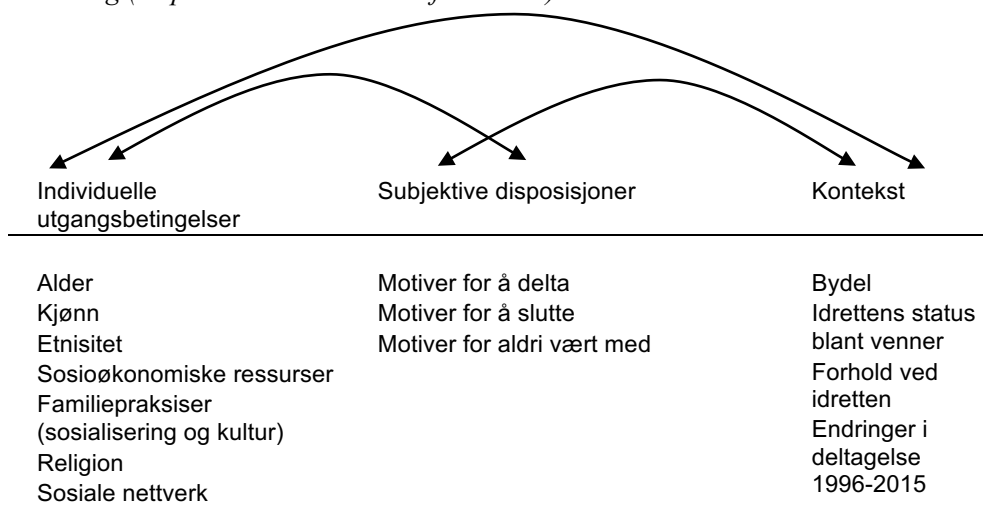
I en studie av frivillig arbeid oppsummerer Brady og kolleger (1995:271) tre intuitive årsaker til at folk ikke deltar: «*Because they can't, because they don't want to, or because nobody asked.*» Sitatet er like relevant for deltakelse i idrettsaktiviteter som i frivillig arbeid for organisasjoner. Man deltar ikke dersom man mangler *ressursene* som skal til for å delta, enten det dreier seg om ledig tid, utstyr, penger, kvalifikasjoner eller tilgang til idrettsanlegg. Man deltar heller ikke om man mangler *motivasjon* eller interesse for å delta. Og sannsynligheten for å delta synker dersom ingen spør om man vil bli med.

5. Se <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/> (Nedlastet 26. januar 2016).

I en omfattende studie av betingelser for frivillig innsats i Norge, bygger Wollebæk, Sætrang og Fladmoe (2015) videre både på Bradys studier som grunnlag for en helhetlig analyse av ulike tilnærminger til studier av frivillig arbeid. Inspirert av særlig Wilson og Music (1997), har Wollebæk og kollegaer utviklet en modell om tre forhold som bidrar til å påvirke menneskers ønske om å delta i frivillig arbeid. For det første handler dette om individers *subjektive disposisjoner* – altså motiver og rasjonelle overveielser knyttet til aktiviteten de deltar i. For det andre løftes *individuelle utgangsbetingelser* fram, som dreier seg om forhold knyttet til livsfase, sosioøkonomiske ressurser, familiebakgrunn og nettverksressurser. For det tredje tas det høyde for *konteksten* – altså hvordan forhold rundt organisasjoner, bosted og bredere samfunnsprosesser påvirker deltagelsen.

I denne rapporten har vi har latt oss inspirere av en slik holistisk forståelse, og tar inn i analysene de nevnte dimensjonene i den hensikt å kartlegge et samspill mellom ulike deltagelsesbarrierer og motivasjon for unges trenings- og idrettsdeltagelse. Vi har brukt Wollebæk m.fl. (2015) sin modell som utgangspunkt for kartlegging av deltagelsesbarrierer, og for å tydeliggjøre et mulig samspill mellom disse.

Figur 1. Skjematisk oversikt over ulike betingelser for idrettsdeltagelse og trening (inspirert av Wollebæk m.fl. 2015:8).

Subjektive disposisjoner

Hvilken livsfase man er i har vist seg å ha betydning for motivasjonen for deltagelse og frafall i frivillige organisasjoner. Studier har vist at unge mennesker i alderen 16-24 år oppgir tidsmangel og flytting som de viktigste årsakene til at de ikke lenger bidrar i frivillige organisasjoner. Skolen tar kanskje mye tid, og når denne fasen avsluttes, flytter man kanskje for videre

studier eller for å ta seg arbeid. Dette er med andre ord en ustabil livsfase, som reduserer sannsynlighet for å delta i frivillige organisasjoner (Wollebæk m.fl. 2015). Blant eldre derimot, framstår helse som den viktigste frafallsgrunnen (ibid.)

Innenfor idretts- og ungdomsforskning finnes det etterhvert en del studier av unges motiver for å drive med idrett. Fra Ung i Oslo-studien i 2006, løftes for eksempel det sosiale aspektet, som venner og fellesskap, fram som viktig motivasjon for å trene. I tillegg er det et ønske om god helse og sunnhet som motiverer de unge. Når unge oppga manglende motivasjon, var dette oftest begrunnet i manglende vilje til å forplikte seg til faste treninger i tillegg til manglende kompetanse og interesse for trening. Viktige årsaker som de unge oppga for å slutte i den organiserte idretten, var at de opplevde økende prestasjonskrav fra idretten, samt at det var vanskelig å kombinere skole og idrett (Strandbu og Bakken, 2007). I 2015-studien har vi gjentatt spørsmål om de unges subjektive motiver for å delta eller ei, eller om for å ha vært med, men sluttet i organisert idrett. Temaet er særlig relevant i lys av det omfattende frafallet fra ungdomsidretten og reiser et viktig spørsmål: Skiller minoritetsjenters motiver seg fra andre ungdomsgrupper?

Individuelle utgangsbetingelser

En annen type faktorer som kan påvirke deltakelse i idrett handler om det Wollebæk m.fl (2015) betegner som individuelle utgangsbetingelser, eller det Østerberg (1984) kaller for *tilskreven status*. I vår undersøkelse omfatter dette utgangsbetingelser som kjønn, alder og om man har flerkulturell familiebakgrunn eller ei. I tillegg ser vi på ressurser i familien, både knyttet til økonomi og utdanning, samt familiepraksiser knyttet til idrettsdeltagelse. Vi ser også på hva slags betydning religion og sosiale nettverksressurser kan ha. Nedenfor følger en begrunnelse for hvorfor vi har inkludert disse individuelle utgangsbetingelsene i analysene.

Kjønn: Idretten var lenge en arena for unge menn, og en rapport om likestilling i norsk idrett viser at kvinner fremdeles er underrepresentert som utøvere, trenere og ledere (Fasting m.fl., 2008). Dette understøttes av NIFs medlemsregister, som i 2014 viste at det i alderen 13-19 år var 140 950 medlemskap blant jenter og 185 991 medlemskap blant gutter (NIF, 2015). Kjønnsskjellene som framkommer i spørreundersøkelser er imidlertid mindre enn det en får inntrykk av i idrettsforbundets registreringer. Dette kan skyldes at flere gutter er registrert i mer enn én idrett (Strandbu og Sletten, 2011). Dersom man inkluderer både trening i idrettslag, på treningssenter og trening på egen hånd, er like mange (eller litt flere) jenter som gutter aktive (Seippel, Strandbu og Sletten, 2011). Situasjonen i dag er at omtrent like mange jenter som gutter trener, men noen flere gutter trener i idrettslag og noen flere gutter trener mye.

Livsfasen: Som nevnt er det en generell nedgang i idrettsdeltagelse gjennom tenårene og over i alderen som ung voksen. «Livsfase» har tidligere vist seg å være sentralt i forståelsen av forekomsten av frivillig arbeid (Wollebæk m.fl., 2015), men hvordan ser dette bildet ut i tenårene? Overgangen fra barneskolen til ungdomsskolen, og deretter til videregående, kan representere brudd i tilknytning både til lokalsamfunn og til etablerte sosiale relasjoner. Nye nettverk og andre faktorer kan føre til at idretten erstattes av andre fellesskap og nye arenaer for samhandling, også når det gjelder fysisk aktivitet. «Livsfase» er derfor viktig for å forstå innen- og utenforskap i idretten.

Innvandrerbakgrunn: Framveksten av flerkulturelle lokalsamfunn har gitt idretten et flerkulturelt rekrutteringsgrunnlag. Flere studier har påpekt at en stor andel barn, unge og voksne med flerkulturell familiebakgrunn står utenfor idretten. Fra en norsk kontekst viser Enjolras og Wollebæk (2010) at det er en betydelig underrepresentasjon av medlemmer med innvandringsbakgrunn i flere frivillige organisasjoner. Idretten er ikke noe unntak. Mens 26 prosent av befolkningen som helhet i 2006 sa de var medlem av et idrettslag eller idrettsforening, var andelen med innvandringsbakgrunn 14 prosent.

Sosioøkonomiske ressurser: Et godt dokumentert forskningsfunn er at svake sosioøkonomiske ressurser er en sentral barriere for idrettsdeltagelse. Generelt er idrettsdeltakelsen høyere blant folk med høyere utdanning og god økonomi – også for barn av foreldre som er rike på denne type ressurser (Bakken, Frøyland og Sletten, 2016). Sivesinds studie (2012) tyder på at dette skjevfordelte mønsteret starter allerede tidlig i livsløpet, og viser en sterk underrepresentasjon av medlemmer i idrettsorganisasjoner fra husstander med inntekter under 345.000. Underrepresentasjonen er større for unge under 20 år enn for befolkningen som helhet. I tillegg har idrettsaktive barn oftere hovedforsørger som er i ledende stilling (Sivesind 2012:23). Hvor sterk sammenhengen er mellom klassebakgrunn og idrettsdeltakelse varierer fra studie til studie. Ung i Norge-undersøkelsene har for eksempel ikke funnet tilsvarende sterke sammenhenger (Seippel, Strandbu og Sletten, 2011).

Familiepraksiser, sosialisering og deltakelseskultur: Idrett og fysisk aktivitet står sterkt i en norsk kontekst. Som Archetti (2003) har påpekt, er det å introdusere barn til idretten sett på som tegn på godt foreldreskap i Norge. Wollebæk m.fl. (2015) har i sine studier vist at det å ha vokst opp med erfaringer med frivillig organisasjonsdeltagelse øker sannsynligheten for å være aktiv også som voksen. Det antydes to mekanismer, henholdsvis *verdioverføring* fra foreldre til barn (der aktive foreldre overfører verdien av et deltakelsesethos til sine barn), eller at egen deltakelse i barndommen kan bidra til dannelsen av en *habitus* – altså internaliserte deltakelsesnormer fra barnsben av (se også Bourdieu, 1995). Felles for de to mekanismene er at *erfaringer i oppveksten* bidrar til at fysisk aktivitet og idrett blir en naturlig del av hverdagslivet. Dette beskrives som en slags human kapital som er bygget seg opp fra barnsben av.

Det kan også tenkes at mangel på slike erfaringer, enten ved ikke å ha hatt aktive foreldre eller selv ikke vært aktiv som barn, representerer en deltagelsesbarriere. Sosialisering og familietradisjoner er et særlig relevant tema innenfor diskusjonen rundt inkludering av unge med minoritetsbakgrunn. Flere studier både fra en norsk kontekst (Ommundsen, 1986; Seippel, 2002; Stefansen, Smette og Strandbu, 2016b) og fra andre land (Fredricks og Eccles, 2005; Trondman, 2005; Wheeler, 2012) har vist at foreldre spiller en avgjørende rolle som introduksjonskanal og pådrivere for barn og unges idrettsaktivitet. Dette indikerer at fraværet av enkeltgrupper kan tolkes som et fravær av foreldre som pådrivere, noe som styrker vårt utgangspunkt: Rekruttering av underrepresenterte grupper må forstås ut i fra flere perspektiver og forståelser.

I flere studier av lokalt foreningsliv – og særlig i studier av idretten – blir dugnad, frivillig deltagelse og medlemskap brukt som lakmustest på om innvandrergruppers integrering i det frivillige organisasjonslivet har lyktes eller ei (Carlsson og Haaland, 2006; Nødland og Vassenden, 2011). Disse studiene er blitt kritisert for utelukkende å bygge sin forståelse ut i fra et «majoritetsblikk», i den forstand at man inntar lokale idrettslederes perspektiver – ikke innvandreres egne subjektive motiver – når innvandrergruppers fravær skal forklares (se Ødegård m.fl., 2014). Flere studier har vist at det er lite kjennskap og fortrolighet med den norske måten å organisere idrett blant foreldre med innvandringsbakgrunn. Dette, i kombinasjon med manglende tradisjon i foreldrenes opprinnelsesland for at jenter skal drive med idrett, samt ulike kulturelle praksiser for oppdragelse av gutter og jenter, bidrar til at det ikke er like selvfølgelig for foreldre å introdusere døtre til idretten (Strandbu, 2006; Walseth, 2006, Ødegård m.fl., 2014).

Flere har pekt på at *kulturelle praksiser* i deler av innvandremiljøene kan bidra til å begrense handlingsrom og idrettsdeltagelse, særlig blant jentene (Ødegård m.fl., 2014). I den sammenheng er også sider ved norsk kultur verdt å minne om: Det er større likhet i gutter og jenters idrettsaktiviteter i Norge enn i mange av opprinnelseslandene til innvandrerne til Norge. Blant annet er fotball den største idretten blant norske tenåringsjenter. Idrett er langt på vei oppfattet som en vanlig og positiv aktivitet også for jenter. Strandbu sin studie (2006) av treningsaktive jenter og voksne kvinner med innvandringsbakgrunn⁶ konkluderer med at jenter med minoritetsbakgrunn

6. Strandbu studerte treningsaktiviteter som omfattet både særskilte tilbud for innvandrerkvinner (aerobictrening) og aktiviteter for både minoritets- og majoritetsjenter (basketballtrening).

vokser opp med et svakere sosialt trykk i retning av å være med i organisert idrett enn det som er tilfelle for andre ungdommer.

Majoritetsbefolkningens barn – også jenter - ledes ofte inn i idretten i ung alder av foreldre, og norsk idretts frivillighetsbaserte organisering krever en betydelig foreldreinnsett. Casestudier fra flerkulturelle lokalsamfunn har gitt alternative bilder av slike kulturforklaringer (Ødegård m.fl., 2014). For innvandrereforeldre handler dette først og fremst om manglende trygghet og kjennskap til idretten og hvilke miljø man sender barna sine til. Slike faktorer har vært mulig å overskride når idrettslaget og dets ledere har evnet å bygge sosiale relasjoner med minoritetsforeldre i den hensikt å skape trygghet rundt deltagelsen. Casestudiene gir konkrete eksempler på hvordan enkeltklubber har igangsatt spesielle ledertreningsprogrammer for å motivere minoritetsjenter til å fortsette, og samtidig hatt en løpende dialog med foreldrene.

Religion: Diskusjonene om minoritetsbefolkningen og idrett handler ofte om islam, særlig når det er minoritetsjenter det er snakk om. Muslimske regler om kjønnssegregering er av flere foreslått som en av de faktorene som tydelig begrenser muslimske jenters idrettsdeltakelse (Pfister, 2000). For noen strengt praktiserende muslimske jenter kan religiøst og tradisjonelt forankrede bluferdighetsfølelser knyttet til eksponering av kroppen være én grunn til at idrett ikke framstår som relevant og attraktivt. Dette gjelder langt fra for alle muslimske jenter (Strandbu, 2005). Islam er interessant fordi det er en religion som både kan begrense jenters idrettsdeltakelse, og samtidig ligger det klare bud om å ta vare på kroppen og deriblant være fysisk aktiv i denne religionen. Flere moskeer i Norge tilbyr også treningsaktiviteter. Også kristne organisasjoner har idrett som del av aktivitetstilbudet, og kristne organisasjoner har hatt betydning for innføring av flere idretter i Norge (Walseth, 2016).

Nettverksressurser: I litteraturen knyttes mange positive egenskaper til frivillige organisasjoner som den organiserte idrettsbevegelsen er en del av. Dette handler om foreningslivet som viktig for dannelsen av nettverk, tillit og normer for kollektiv adferd – også betegnet som *sosial kapital* (Putnam, 2000). Det frivillige og formelle organisasjonslivet blir ansett som viktige, ikke bare fordi det bidrar til at enkeltmennesker fyller fritida med meningsfulle aktiviteter, men også fordi mennesker som ikke kjenner hverandre kobles sammen på bakgrunn av felles interesser. Slik framstår det som en arena for sosial integrasjon. I norsk sammenheng har flere vært opptatt av idretten som lokal møteplass og arena for dannelsen av sosial kapital (Seippel, 2006 ; Ødegård m.fl., 2014). Sosial kapital består av to typer nettverk – sammenbindende (*bonding*) og brobyggende (*bridging*). Mens sammenbindende nettverk utvikles i relasjoner preget av tillit mellom mennesker som deler en sosial identitet, altså en mer eller mindre homogen gruppe, utvikles brobyggende nettverk i tillitsrelasjoner mellom personer som

er forskjellige på viktige områder: Her møtes man på tvers av eksempelvis alder, etnisitet og sosial klasse. Det er slike overskridende fellesskap idretten med sitt brede nedslagsfelt har et potensiale til å bygge.

Majoriteten av de som deltar i frivillige organisasjoner innsats er rekruttert gjennom sosiale nettverk – og ofte svake relasjoner som bekjente snarere enn nære venner og familie (Wollebæk m.fl. 2015: 86). I sin studie av innvandreres frivillige deltakelse finner Eimhjellen (2016) en sammenheng mellom brede nettverk og frivillighet. De med svake nettverk har større sannsynlighet for å stå utenfor de fellesskapene frivillige organisasjoner representerer fordi ingen spør dem:

Når tallene viser at noen grupper systematisk blir sjeldnere spurt enn andre, tyder analysene på at det finnes et nokså stort urealisert potensiale for frivillighet i den norske befolkningen (Wollebæk m.fl., 2015:159).

Tematikken er relevant innenfor idretten, hvor deltagelse ikke bare handler om den idrettsaktive, men også om rekruttering av foreldre som utfører dugnad og frivillig arbeid på fritida (Saglie og Seggaard, 2013). Fravær av nettverk som strekker seg utover egen gruppe, trer fram som en viktig forklaring på innvandreres lavere deltagelse i idretten. Med andre ord: nettverksressursene i denne sammenheng ligger ikke i de sterke båndene innad i egen gruppe – som nære venner og familie - men i de *svake* sosiale båndene, som bidrar til at informasjonsflyten mellom mennesker beveger seg i et større nettverk (Granovetter 1973).

Kontekstuelle betingelser

Å kjenne til barrierer knyttet til tilskreven status og individenes motiver for å ikke være med er ikke tilstrekkelig for å forstå deltagelse i idretten. Man må også ta hensyn til de *kontekstuelle forholdene* rundt aktiviteten (se Wollebæk mfl. 2015). I denne studien er det særlig tre områder som er relevante:

1. Lokalsamfunnskonteksten/bosted
2. Idrettens organisering
3. Samfunnsmessige forhold

Idretten i Norge har et bredt lokalt nedslagsfelt. Der det er et lokalsamfunn er det ofte et idrettslag. Kjennetegn ved lokalsamfunnet og de som bor der kan være med å forklare henholdsvis høy eller lav grad av deltagelse. Et lokalsamfunn der befolkningen relativt sett har dårlige levekår og lavt utdanningsnivå, har en lavere deltagelse i frivillige organisasjoner enn i lokalsamfunn hvor innbyggerne har flere slike ressurser (Folkestad og Mjelde, 2016). Man kan også tenke seg at i lokalsamfunn der bruken av offentlige ressurser på idrettsaktiviteter er lave og der det mangler idrettshaller eller

andre arenaer for å utøve idrett, er det dårlige materielle betingelser for deltagelse. Sivesind (2012) har antydnet at idretten har styrket sin posisjon som fellesskap for ressurssterke grupper. Den franske samfunnsforskeren Pierre Bourdieu ville spurt seg hvilken «symbolsk makt» og «distinksjoner» som er knyttet til idrettens posisjon i samfunnet (Bourdieu, 1995). Tiltreknings- og utstøtingsmekanismer har ofte mer å gjøre med slike sosiale forhold enn med rene økonomiske realiteter. Som Sivesind presiserer «De fleste idretter kan tross alt drive på lavbudsjett om man går inn for det». Er det slik at idretten har en sterkere posisjon der de rikeste menneskene bor? I lys av at Oslo i enkelte sammenhenger omtales som en «delt by» (Kriznik, 2015), hvor det er store forskjeller i levekår og utdanningsressurser mellom bydeler, er det relevant å undersøke om idretts- og treningsmønster varierer mellom bydeler – uten at vi her vil gå inn i en dypere analyse av lokale politiske prioriteringer.

Det kan også være at forhold ved selve idrettens organisering påvirker gruppers deltagelse. Ødegård m.fl. (2014) har vist at en viktig delttagelsesbarriere er at idretten preges av selvrekrutterende nettverk, hvor det i liten grad hentes inn tillitsvalgte og ledere fra grupper som er svakt representert. For å mobilisere ulike grupper av deltagere og frivillige foreldre, kreves både nettverks- og kulturkompetanse. I denne sammenhengen er rollemodeller og personer med bred erfaringsbakgrunn i ledelsen viktige faktorer for å legge til rette for bred rekruttering. I en studie av idrettsdeltakelsen betydning for asylsøkere, viser Hilde Lidén (2016) at idretten kan gi innpass og kontakt med jevnaldrende fra majoritetsbefolkningen, men også at fullverdig inkludering ikke nødvendigvis blir resultatet. I dette ligger det også at idretten mange steder mangler den mangfoldskompetansen som kreves for å drive utstrakt integreringsarbeid (Ødegård m.fl., 2014).

Vi skal huske på at idretten gjennom 1990-tallet har fått økt konkurranse fra kommersielle treningssentre, særlig for den voksne befolkningen (Steen-Johnsen og Kirkegaard, 2010). Utviklingen har akselerert, og i dag finnes en rekke kommersielle tilbud både innenfor treningssentre, private dansestudioer og kampsport-klubber. Ungdata viser at det er vesentlig flere av ungdommene på videregående trinn som trener på treningsstudio enn som trener i idrettslag (Bakken, 2016). Utviklingen viser hvordan samfunnsmessige betingelser for idrettsdeltagelse endrer seg over tid. Spørsmålet om kommersielle aktører erstatter eller supplerer den organiserte idretten har blitt drøftet i tidligere forskning (for eksempel Seippel m.fl., 2011).

Resultater fra tidligere Ung i Oslo – undersøkelser

I denne rapporten vil vi følge opp en del av de problemstillingene som ble reist i rapporten Aktiv Oslo-ungdom, basert på data fra Ung i Oslo 1996 og 2006 (Strandbu og Bakken, 2007). Rapporten viste at Oslo-ungdom over tid

var generelt blitt mer aktive. Det var særlig aktivitetsnivået som hadde økt fra 1996 til 2006, mens andelen medlemmer i den organiserte idretten økte i mindre grad. Analysene viste at det over tid var flere unge som trente, både i og utenfor idrettslagene, og at det var blitt færre som oppga at de ikke trente overhodet. Den største økningen i treningsaktivitet gjaldt bruken av kommersielle treningstilbud som trenings- og helsestudio.

I analysene av Ung i Oslo 2006 ble ungdommene delt inn i fire ulike treningsprofiler, der 42 prosent var medlem av et idrettslag, 18 prosent trente i idrettslag uten å være medlem, 28 prosent trente kun på egen hånd, og der de resterende 12 prosent verken var med i idrettslag eller hadde trent uka før undersøkelsen ble gjennomført. Den siste gruppen ble kalt treningspassive. Minoritetsungdom, det vil si unge med to utenlandsfødte foreldre, var tydelig underrepresentert som medlemmer i idrettslag. Halvparten av minoritetsungdommene hadde aldri vært med, en av fire hadde vært med tidligere, og en av fire var med på undersøkelsestidspunktet. Blant majoritetsungdommene var halvparten med, en av fire hadde vært med tidligere, og en av fire hadde aldri vært med. Frafallet blant de som har vært innom idretten, var også langt høyere blant minoritetsungdommene.

Blant de som trener i idrettslag uten å være medlem, var derimot minoritetsungdom noe overrepresentert. Hvorvidt en finner forskjeller i treningsaktivitet mellom minoritetsungdom og majoritetsungdom avhenger med andre ord av hvilket mål en opererer med. Med et nokså bredspektret mål, som inkluderer dans, er minoritetsungdom mer aktive enn majoritetsungdom. Med et mål som mer direkte tapper treningsaktiviteter med hyppighet, er det tydeligere forskjeller i motsatt retning.

Nasjonale undersøkelser viser at jenter generelt i noe mindre grad enn gutter deltar i idrettslagene, men samlet sett trener jenter like ofte som gutter (Bakken, 2016, Seippel m.fl., 2011). Blant minoritetsungdom er kjønnsforskjellene tydeligere enn for majoritetsungdom, både i og utenfor idrettslagene. Ung i Oslo 2006 viste at minoritetsjenter den gang var klart underrepresentert blant medlemmene av idrettslag. Undersøkelsen viste at kun 16 prosent av minoritetsjentene var med i organisert idrett, og at 64 prosent hadde aldri vært med. Kontrasten var stor til minoritetsguttene, hvor 42 prosent var med i idrettslag og en av tre aldri hadde vært med.

Studien fra 2006 viste at forskjellen mellom minoritetsungdom og majoritetsungdoms motiver for å drive med idrett og være med i den organiserte idretten var langt mindre enn forventet. Hovedsakelig oppga minoritetsungdom som deltok i idrettslagene mer eller mindre de samme grunnene til å være med som majoritetsungdom, og minoritetsungdom som ikke trente, oppga stort sett de samme begrunnelsene som majoritetsungdom som ikke trente. Den eneste tydelige forskjellen var at minoritetsungdom oftere hadde sluttet med idrett for å kunne bruke mer tid på skolearbeid. Svært få minoritetsungdommer oppga foreldrene som en begrensende faktor.

I studien fra 2006 ble tre forklaringer av forskjeller i treningsprofil mellom minoritets- og majoritetsungdom undersøkt; ressursforklaringen, religionsforklaringen og kulturforklaringen. Sistnevnte omfatter familietilknytning og fritidsmønster. Rapporten konkluderte med at for guttene kan forskjeller i treningsprofil mellom minoritet og majoritet langt på vei forstås ut fra ressursforklaringen. Religion, familietilknytning og fritidsmønster hadde liten forklaringskraft. Ressursforklaringen innebærer at økonomiske og kulturelle ressurser i hjemmet har betydning for de unges idrettsdeltakelse. Siden minoritetsungdom vokser opp i familier hvor tilgangen til slike ressurser i gjennomsnitt er mindre enn i majoritetsfamilier, stiller disse ungdommene med en ulempe med tanke på å drive med idrettsaktiviteter.

Også blant jentene var det familieressurser som i 2006-studien mest bidro til å forklare forskjellene mellom minoritets- og majoritetsjentenes treningsprofil (Strandbu og Bakken, 2007: 118-19). Religionstilhørighet kunne også forklare noe av forskjellene mellom minoritetsjenter og majoritetsjenter, men bidro marginalt som tilleggsforklaring utover ressurser i hjemmet. Samlet bidro de tre forklaringene til å forklare nærmere halvparten av forskjellen i idrettsdeltakelse mellom majoritets- og minoritetsjenter. Dette betyr at forhold som ikke ble trukket inn i analysen, har betydning for minoritetsjenters underrepresentasjon i idretten.

Undersøkelsen som denne rapporten bygger på - Ung i Oslo 2015 - inneholder spørsmål som ble stilt i Ung i Oslo-undersøkelsene fra 1996 og 2006 (Strandbu og Bakken, 2007). Samlet gir disse tre undersøkelsene gode muligheter til å studere hvordan idrettsdeltakelsen blant Oslo-ungdom har endret seg over en tiårsperiode. Rapporten vil også se på endringer i deltagelse fra 1996 til 2015, og vil slik sett studere nærmere idrettens posisjon i ungdomsmiljøene.

Problemstilling

Et gjennomgående tema i denne rapporten er deltagelsesbarrierer i den organisert idretten for ungdom generelt og for minoritetsjenter spesielt. Den foreliggende rapporten er konsentrert rundt tre hovedproblemstillinger som bidrar til å utdype rapportens hovedfokus: Hvordan kan man forklare minoritetsjenters relativt lave deltagelse i idretten?

For det første ønsker vi å gi et oppdatert bilde av hvor mange gutter og jenter i Oslo, som henholdsvis med og uten innvandringsbakgrunn deltar i idrettslagene. Er det fortsatt slik at minoritetsjenter i Oslo er vesentlig underrepresentert i idrettslagene? Hvor store er i så fall forskjellene? Skyldes eventuelle forskjeller at minoritetsjenter aldri har vært med i idrett eller er det større frafall i overgangen til ungdomsidretten? Har det vært noen vesentlige endringer på disse områdene de siste 20 årene?

For det andre ønsker vi å studere mulige barrierer for unges deltagelse i idretten generelt, men med et særskilt fokus på minoritetsjenters underrepresentasjon. I rapporten vil vi angripe denne problemstillingen ut fra de tre typene av deltakelsesbarrierer som er beskrevet tidligere: subjektive betingelser, individuelle utgangsbetingelser og kontekstuelle faktorer.

Rapportens oppbygging

I det neste kapittelet vil vi redegjøre kort for rapportens datagrunnlag og gi en begrunnelse for hvordan vi i denne rapporten har definert minoritetsbakgrunn. I kapittel 3 gir vi en bred og oppdatert beskrivelse av hvor mange gutter og jenter i Oslo, med og uten innvandringsbakgrunn, som deltar i idrettslagene. Her vil vi også undersøke om det er systematiske forskjeller mellom minoritetsjenter og andre ungdommer når det gjelder trening utenfor idretten og for deltagelse i andre typer av organiserte fritidsaktiviteter enn idrett.

Kapittel 4 tar for seg kjennetegn ved ungdom som deltar i idretten. Vi vil her undersøke forhold knyttet til hvor i byen ungdommene bor, sosioøkonomiske faktorer, hva slags forhold foreldrene har til idrett, religion og skolerelaterte faktorer som tid brukt til lekser og skoleresultater. I hvilken grad er dette forhold som kan bidra til å kaste lys over underrepresentasjonen av minoritetsjenter i idretten?

I kapittel 5 studerer vi endringer over tid, og undersøker for det første om det er blitt flere eller færre minoritetsjenter som deltar i idretten. For det andre vil vi undersøke om det har vært tilsvarende endringer når det gjelder treningsaktivitet på arenaer utenfor idretten. For det tredje vil vi i dette kapittelet studere de subjektive motivene ungdom har for å drive med trening og for å ikke delta i idretten. Også her vil vi undersøke om det har vært noen vesentlige endringer i minoritetsjentenes motivasjonsstrukturer over tid.

I rapportens siste del vil vi de empiriske funnene og gi en overordnet fortolkning og konklusjon av resultatene fra undersøkelsen.

Metode og datagrunnlag

I rapporten analyserer vi data som er samlet inn gjennom ungdata-undersøkelsen Ung i Oslo 2015. Ung i Oslo 2015 er en oppfølgingsundersøkelse fra tilsvarende undersøkelser gjennomført i 1996 og 2006. I deler av rapporten vil vi sammenlikne med de tidligere Ung i Oslo-undersøkelsene. For mer utfyllende informasjon om disse, vil vi henvise til tidligere rapporter fra Ung i Oslo 1996 (Bakken, 1998) og Ung i Oslo 2006 (Strandbu og Bakken, 2007; Øia, 2007). For mer utfyllende informasjon om Ung i Oslo 2015, viser vi til hovedrapporten fra studien (Andersen og Bakken, 2015).

I dette kapittelet vil vi kort beskrive bakgrunnen for 2015-undersøkelsen og hvordan dataene ble samlet inn. Vi vil også gi en beskrivelse og begrunnelse for hvordan vi har definert unge med minoritetsbakgrunn.

Ung i Oslo 2015

Totalt deltok 24.163 ungdommer i Ung i Oslo 2015, som dermed er en av de største ungdomsundersøkelsene som noen gang har blitt gjennomført i Norge. Formålet med undersøkelsen er å få kartlagt ulike sider ved ungdoms hverdag og deres levekår, og å undersøke endringer over tid gjennom å sammenlikne med de tidligere Ung i Oslo-studiene. Studien bygger på Ungdata, som er standardiserte ungdomsundersøkelser, som gjennomføres i de fleste kommuner over hele landet (se www.ungdata.no). Selve undersøkelsen er utført av NOVA på bestilling fra Oslo kommune gjennom et samarbeid mellom Velferdsetaten (KoRus Oslo) og Byrådsavdelingen for eldre og sosiale tjenester.

Målet har vært å få kartlagt sentrale deler av ungdoms hverdag og livssituasjon. I tillegg er det i Ung i Oslo 2015 inkludert en rekke spørsmål for å kunne sammenlikne med de tidligere Ung i Oslo-undersøkelsene, samt spørsmål som er ment å fange opp nye, aktuelle temaer. Spørreskjemaet inneholder blant annet spørsmål om bruk av fritiden, om trivsel og forhold til skole, venner og voksne i nærmiljøet. Undersøkelsen kartlegger også

fenomener som mobbing, psykisk helse, vold og rusmiddelbruk, og inkluderer en rekke bakgrunnsspørsmål om ungdommenes sosiale bakgrunn, foreldrenes (og eget) fødeland, religionstilknytning etc.

Datainnsamlingen ble foretatt i januar til mars 2015. Undersøkelsen er gjennomført ved at skoleungdom besvarte et omfattende spørreskjema i skoletiden, som består av grunnmodulen fra Ungdata (rundt 160 spørsmål).

Alle Oslos offentlige og private grunnskoler med ungdomstrinn og videregående skoler ble invitert til å delta i undersøkelsen, med unntak av enkelte spesialskoler. Undersøkelsen ble gjennomført på 58 grunnskoler og 30 videregående skoler. Alle de offentlige skolene i Oslo deltok. Selve spørreskjemaet ble besvart i skoletiden på en av skolenes datamaskiner, og det ble satt av en skoletime til å fullføre undersøkelsen.

Deltakerne i Ung i Oslo er i hovedsak i alderen 13-19 år, og det er bare noen få som er eldre enn 19 år. Samlet sett omfatter datamaterialet informasjon fra om lag 70 prosent av samtlige av Oslos tenåringer. Siden ikke alle skoler og klasser deltok i undersøkelsen, er svarprosenten beregnet til å være 86 på ungdomstrinnet og 72 på videregående (se Andersen og Bakken, 2015)⁷.

De fleste spørsmålene i Ung i Oslo ble stilt til alle ungdommene som deltok i undersøkelsen. Samtidig var deler av spørreskjemaet inndelt i moduler som ble stilt til tilfeldige grupper av ungdom. En av modulene handlet om idrett og trening, blant annet spørsmål om ungdommenes begrunnelser for å ikke delta i idrettslag, begrunnelser for å ha sluttet i idretten, hva som motiverer dem til å trene og spørsmål om foreldrenes interesse for idrett. På disse spørsmålene er antall besvarelser rundt 6.500.

Tross høy datakvalitet er det noen trekk ved datamaterialet man bør være oppmerksomme på. Deltakelsen er noe lavere på VG2 og VG3 enn på de andre klassetrinnene. Det er også svakere responsrater mot slutten av spørreskjemaet enn på begynnelsen. Dette tyder på at en del unge ikke har kommet gjennom hele spørreskjemaet. Dessuten er noen grupper av ungdom underrepresentert. Den største gruppen vi ikke har nådd ut til er yrkesfagelever på VG3, ettersom mange av disse har yrkespraksis i bedrifter. Et potensielt problem med surveyundersøkelser er at elevene gir useriøse svar. For å avdekke dette har vi gjort en «vask» av filen for å finne besvarelser med svært usannsynlige svarkombinasjoner. Inkonsistente besvarelser og besvarelser med svært få svar, har blitt fjernet fra datamaterialet⁸.

7. Fordelingen på klassetrinn er som følger: 8. trinn: 18,1 prosent, 9. trinn: 18,5 prosent, 10. trinn: 16,8 prosent, VG1: 19,0 prosent, VG2: 14,5 prosent og VG3: 13,2 prosent.

8. For metododokumentasjon av Ungdata, se www.ungdata.no.

Ung i Oslo 2015 er altså en replikasjon av tilsvarende ungdomsundersøkelser gjennomført i Oslo-skolen i 1996 og 2006. Grunnlaget for å studere endringer over tid er derfor gode, siden dataene er samlet inn på omtrent samme måte og det er mange identiske spørsmål i alle undersøkelsene. En viktig forskjell er at de tidligere Ung i Oslo-undersøkelsene kun omfatter tre klassetrinn (9. trinn til VG1), mens 2015-undersøkelsen også omfatter alle årsklassene på ungdomstrinnet og i videregående. Dette betyr at i de analysene der formålet er å studere endringer over tid avgrenser vi 2015-materialet til de samme årskullene som i 1996 og 2006.

Ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn

Et særlig fokus i denne rapporten er å kartlegge og forklare treningsaktiviteten til minoritets- og majoritetsungdom. Det er imidlertid ikke åpenbart hvilke kriterier som bør legges til grunn for å skille mellom disse to kategoriene. I denne rapporten er hovedkriteriet basert på hvilket land foreldrene er født i. For å kategoriseres som «minoritetsungdom» forutsettes at ungdommene har *to utenlandsfødte foreldre*. Utenlandsadopterte og alle med minst en norskfødt forelder regnes til majoritetsbefolkningen. Dette er en nokså vanlig definisjon i forskningslitteraturen. Definisjonen av minoritetsungdom inkluderer dermed barna til innvandrere som har kommet til Norge siden innvandringen tok fart på slutten av 1960-tallet.

Den viktigste begrunnelsen for å legge foreldrenes fødeland til grunn er en antakelse om at vesentlige fellestrekk skiller ungdom med foreldre som er født utenfor Norge fra jevnaldrende med norskfødte foreldre. Det antas at det å vokse opp i Norge med innvandrerforeldre, kan gi grunnlag for andre oppvekstbetingelser enn det som er vanlig for barn i majoritetsbefolkningen. For det første befinner familien seg i en innvandringssituasjon, hvor familien på ulike områder har vært nødt til å forholde seg til et nytt språk og nye kulturelle tradisjoner og praksisformer, som barn av norskfødte vanligvis kan ta for gitt. For det andre befinner innvandrere seg oftere enn andre relativt langt nede på samfunnets rangstige, der mange har jobber med lav lønn og dårlige arbeidsbetingelser. Dette gjelder også mange norskfødte. Men for mange innvandrere vil det ofte knyttes et stigma til deres «annerledeshet», enten dette manifesterer seg i språket, utseende eller generelle væremåter som signaliserer at de er innvandrere. Det er altså på denne måten at disse ungdommene tilhører en minoritetsgruppe.

Det ligger selvsagt ingen nødvendighet i at disse forholdene skal bety noe for hvordan barn av innvandrere lever sitt liv. Om det er slik eller ei vil alltid være et empirisk spørsmål og berører således et av rapportens sentrale siktemål. Antakelsen vår er likevel at det ligger et sterkt potensial til at barna blir påvirket av sitt kulturelle opphav, slik også barn av norskfødte er. Samtidig antas at mange av disse ungdommene kan tilskrives og møte de

samme reaksjonene på annerledeshet, særlig fra lærere, trenere og andre voksne som de unge har kontakt med gjennom barne- og ungdomsårene.

I datamaterialet rapporterer 7.871 ungdommer at begge foreldrene er født i utlandet. Dette utgjør 33,7 prosent av alle deltakerne i Ung i Oslo 2015, mot henholdsvis 21,5 prosent i 1996 og 28,5 prosent i 2006. Denne gruppa har dermed økt betydelig i omfang de siste 20 årene.

Ungdommene med minoritetsbakgrunn, slik de er definert i denne undersøkelsen, har foreldre fra et stort antall land. I Tabell 1 under har vi laget en oversikt over de ni største nasjonalitetsgruppene i 2015-undersøkelsen⁹ og sammenliknet fordelingen av disse med det som var tilfelle i de to tidligere undersøkelsene. Det går fram av tabellen at sammensetningen av innvandrerbefolkningen har endret seg en god del i løpet av disse 20 årene. Mens én av tre unge med innvandringsbakgrunn hadde pakistanske foreldre i 1996, gjelder det i 2015 rundt en av seks. Mens andelen unge med bakgrunn fra Marokko, det tidligere Jugoslavia og Vietnam også ser ut til å synke, ser vi at unge med foreldre fra Somalia, Sri Lanka, Irak og Afghanistan utgjør en stadig økende andel av ungdommene.

Tabell 1. Oppgitt fødeland hos foreldrene blant de som har to utenlandsfødte foreldre. 1996, 2006 og 2015.

	1996	2006	2015
Pakistan	32,4	28,3	17,1
Somalia	3,6	5,7	10,7
Sri Lanka	2,4	5,5	9,0
Tyrkia	5,9	6,4	5,5
Irak	1,6	4,2	4,4
Marokko	6,8	5,5	4,3
Tidl. Jugoslavia	7,5	5,9	4,1
Afghanistan	<1	1,3	3,9
Vietnam	5,8	4,9	3,8
Andre nasjonalitetsgrupper	34,0	32,3	37,2
Totalt	100,0	100,0	100,0
N=	2444	3041	3679

Kilde: Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Note: Der foreldrene har forskjellig fødeland er mors fødeland brukt.

9. I 2015 ble spørsmål om foreldrenes fødeland utelukkende stilt til ungdom på videregående (pga anonymitetshensyn på ungdomstrinnet). I de to tidligere undersøkelsene ble alle ungdommene som deltok spurt (9. trinn, 10. trinn og VG1).

Å være med i et idrettslag

I dette kapittelet skal vi studere Oslo-ungdoms deltagelsesmønster både innen idretten og på andre arenaer, og spør om det fortsatt er slik at minoritetsjenter i Oslo er underrepresentert i idrettslagene. Hvor store er i så fall forskjellene til andre deler av ungdomsmiljøene? Skyldes eventuelle forskjeller at minoritetsjenter aldri har vært med i idrett, eller er frafallet fra idretten gjennom barne- og ungdomsårene større blant minoritetsjentene enn i andre grupper? I dette kapittelet vil vi også undersøke i hvilken grad minoritetsjenter generelt er mindre interessert i å trene og vi spør i hvor stor grad minoritetsjentene trener på arenaer utenfor idrettslagene. Finner vi mindre forskjeller i trening utenfor enn innenfor idretten, kan det tyde på at det er noe ved idrettsarenaen som i seg selv kan virke som en barriere, mer enn manglende interesse for å trene. Til slutt i kapittelet vil vi undersøke om eventuelle forskjeller i treningsdeltakelse kan knyttes til deltakelse i organiserte aktiviteter mer generelt. Vi tenker her at det ligger en mulig motsetning i det å være med i organiserte aktiviteter utenom idretten og det å være med i idrettslag rett og slett fordi begge aktiviteter krever tid og penger, og at dette er ressurser som hver enkelt ungdom bare har en begrenset mengde av. Eller finnes det tvert imot noen felles barrierer som ligger bak og begrenser deltakelse i slike voksenstyrte og organiserte fritidsaktiviteter generelt?

Hvor mange er aktive i idrettslagene?

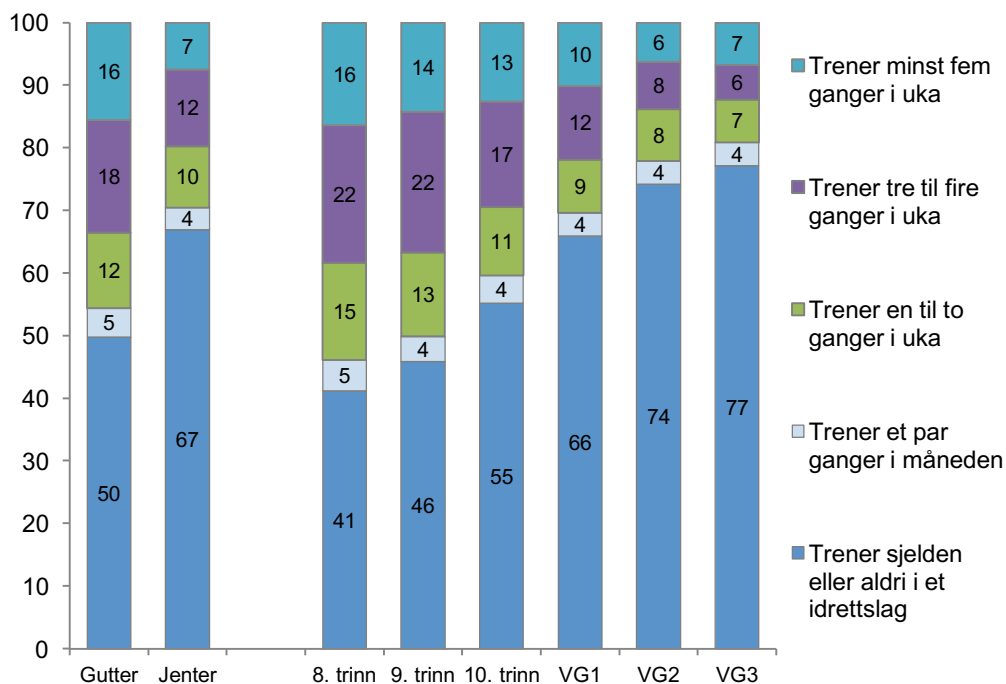
Det er forskjellige måter å måle deltakelse i organisert idrett, og i Ung i Oslo-undersøkelsen finnes varianter av spørsmål som fanger opp dette på litt ulike måter. De unge ble for eksempel spurt om de er «med i et idrettslag», om hvor ofte de trener eller konkurrerer i idrettslagene og hvor mange ganger de har trent eller deltatt på aktiviteter i et idrettslag siste uke og siste måned. I denne sammenheng legger vi hovedsakelig til grunn at «å delta i et idrettslag» vil innebære et aktivt element av trening og/eller deltakelse i konkurranser. Det spørsmålet som etter vårt skjønn best fanger opp dette er et spørsmål med følgende innledningstekst: «Hvor ofte trener du eller driver du med følgende

aktiviteter?» De ble deretter bedt om å krysse av for hvor ofte de «trener eller konkurrerer i et idrettslag». De som har svart «aldri» eller «sjelden» regnes i denne undersøkelsen som inaktive i idrettslagene. Resten regnes som aktive, og er enten klassifisert som «trener et par ganger i måneden», «trener ukentlig» og «trener minst fem ganger i uka».¹⁰

Resultatene viser at 42 prosent av ungdommene i Oslo trener i et idrettslag minst et par ganger i måneden. Figur 2 viser at gutter er langt mer aktive i idrettslag enn jenter (50 mot 33 prosent). Forskjellene etter alder er enda større: Mens 59 prosent av ungdommene på 8. trinn er aktive i idrettslagene, gjelder det 23 prosent av ungdommene på VG3. Noen få unge trener i idrettslagene utelukkende et par ganger i måneden, mens de fleste av de aktive ungdommene trener minst en gang i uka. Det er verdt å merke seg at 34 prosent av guttene i Oslo trener i et idrettslag minst tre ganger i uka. Dette er en nesten dobbelt så høy andel som blant jentene.

10. 9,8 prosent av respondentene besvarte av ulike årsaker ikke spørsmålene på denne siden av spørreskjema. For å redusere omfanget av «missing», er det brukt andre spørsmål som også fanger opp hvor mange ganger ungdommene i løpet av siste uke og siste måned har trent eller deltatt i aktiviteter i idrettslagene. Dette reduserte omfanget av «missing» til 3,8 prosent.

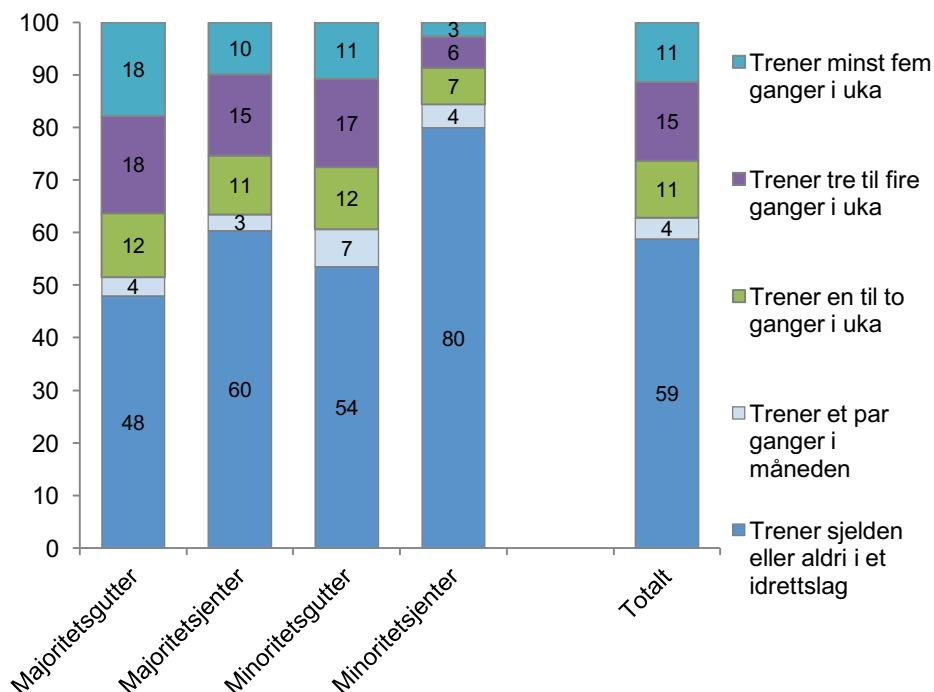
Figur 2. Treningsaktivitet i idrettslag blant unge i alderen 13-19 år - etter kjønn og klassetrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 3 viser hvor ofte gutter og jenter med og uten innvandringsbakgrunn trener i idrettslagene. I likhet med tidligere studier viser figuren at det er store kontraster mellom majoritetsgutter, som er de klart mest aktive, og jenter med minoritetsbakgrunn, som er de klart minst aktive. Mens 20 prosent av minoritetsjentene er aktive i et idrettslag, gjelder dette 52 prosent av majoritetsguttene. Mens 18 prosent av majoritetsguttene trener mer enn fem ganger i uka, gjelder dette kun 3 prosent av minoritetsjentene. Det er også betydelige forskjeller mellom minoritetsjenter og – gutter. Minoritetsguttene er noe mindre aktive enn majoritetsguttene, men forskjellene er ikke så store som mellom jentene: Blant majoritetsjentene er andelen aktive i idrettslagene dobbelt så høy sammenliknet med minoritetsjentene.

Figur 3. Treningsaktivitet i idrettslag etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

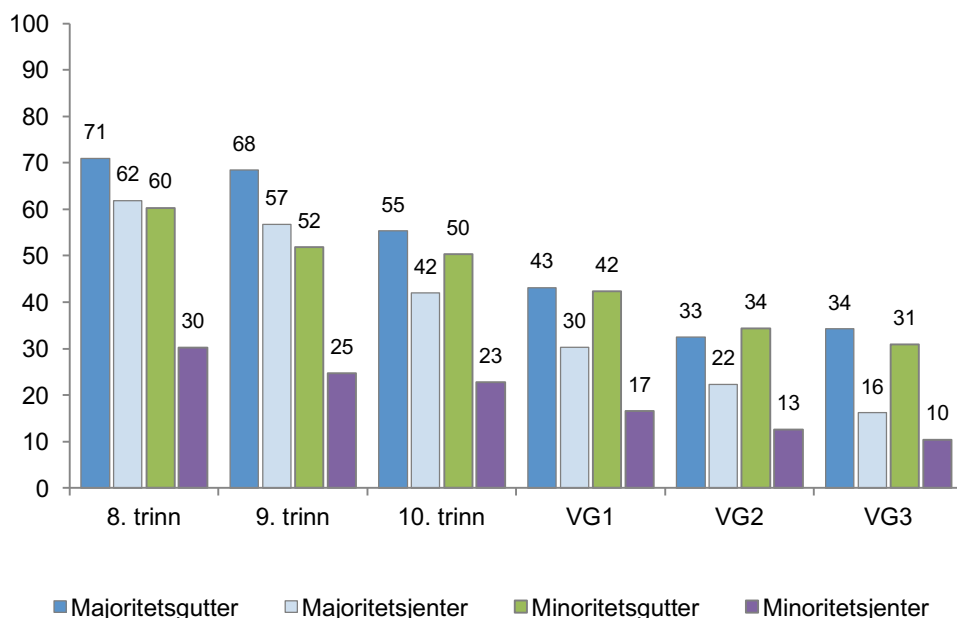

Kilde: Ung i Oslo 2015.

I fortsettelsen vil vi foreta et hovedskille mellom de vi regner som aktive i idrettslagene og de som ikke er det. Grensen for å defineres som aktiv går ved de som trener minst et par ganger i måneden. Figur 4 viser at i alle de fire gruppene som vi ser spesielt på i denne undersøkelsen, faller prosentandelen som er aktive klart gjennom tenårene. Det er vanskelig ut fra disse analysene å peke på en spesielt sårbar overgangsperiode for frafallet i idrettslagene, da det for hvert årstrinn er stadig færre som er med. Et unntak fra dette hovedmønsteret er gutter mot slutten av videregående, der nedgangen ser ut til

å ha stoppet opp.¹¹ Blant guttene er sammenhengen mellom alder og frafall noe mindre for de som har innvandringsbakgrunn enn for de med norskfødte foreldre. Mens det på ungdomstrinnet er flere av majoritets- enn minoritetsungdommene som er aktive i idrettslagene, er det ikke lenger noen vesentlige forskjeller i hvor mange majoritets- og minoritetsgutter som er aktive i idretten på videregående trinn. Blant jentene er det derimot markerte skiller på alle klassetrinn, og i alle aldersgrupper er det grovt sett dobbelt så mange majoritetsjenter som er med i idrettslagene sammenliknet med minoritetsjenter.

Figur 4. Andel unge som er aktive i et idrettslag - etter kjønn, innvandringsbakgrunn og klassetrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

11. En mulig forklaring kan være at de fleste yrkesfagelevne på VG3 ikke deltar i undersøkelsen (fordi de er lærlinger eller har sluttet). En tilleggsanalyse der kun elever på utdanningsprogrammer som gir studiekompetanse inngår, viser at det også blant disse elevene er tendenser til utflating i overgangen mellom VG2 og VG3. Dette tyder på at det også kan være andre forklaringer enn frafall i undersøkelsen.

Nasjonalitetsgrupper

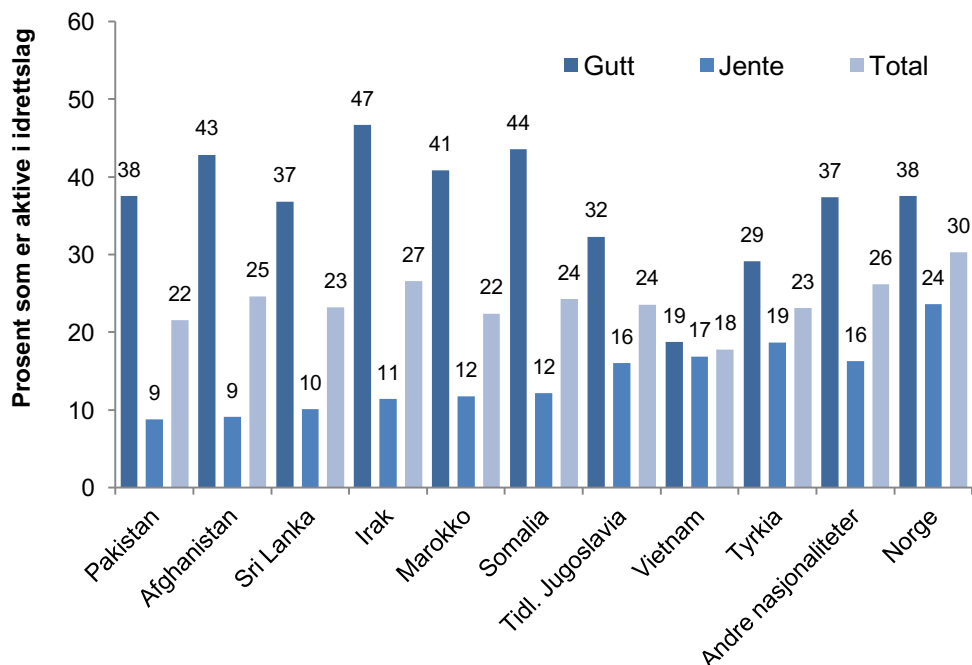
Minoritetsungdom er en sammensatt gruppe, og tidligere forskning har vist at deltagelse i organisert idrett kan variere nokså mye mellom ulike nasjonalitetsgrupper (Friberg, 2005; Strandbu og Bakken, 2007). Vi kan undersøke om dette er tilfelle også i Oslo i 2015, men kun for elever på videregående skole, siden bare de eldste ungdommene fikk spørsmål om hvilket land foreldrene deres var født i. Ni nasjonalitetsgrupper er store nok til at det er relevant å gjennomføre statistiske analyser av dem¹². Vi har også laget en samlekategori som omfatter «andre nasjonalitetsgrupper» enn de ni.

Figur 5 viser hvor mange av ungdommene i de ulike nasjonalitetsgruppene som er aktive i idrettslag, sortert etter hvor stor andel minoritetsjenter som er med i idrettslagene, også kontrastert mot de som har norskfødte foreldre. Det er viktig å huske på at tallene kun gjelder ungdom på videregående, og siden andelen som er med i idretten synker utover i tenårene er tallene for deltagelse langt lavere i denne figuren enn for utvalget som helhet.

Når man ser gutter og jenter under ett, er variasjonen mellom nasjonalitetsgruppene nokså liten, i de fleste gruppene ligger deltagelsen på rundt 22-24 prosent. Deltakelsen er høyest blant unge med foreldre fra Irak (27 prosent) og lavest blant unge med foreldre fra Vietnam (18 prosent).

12. Vi har satt en grense for å bli inkludert i disse analysene ved de nasjonalitetsgruppene som det er minst 100 respondenter fra i materialet.

Figur 5. Andel på videregående som er aktive i et idrettslag - etter kjønn og foreldrenes landbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Det er en del større variasjon når gutter og jenter studeres hver for seg. Spesielt lav deltakelse i idrettslag er det blant jenter med pakistansk, afghansk og tamilsk bakgrunn (9-10 prosent). Deltakelsen er en god del høyere blant jenter med tyrkisk (19 prosent) og vietnamesisk bakgrunn (17 prosent). Blant guttene finner vi imidlertid generelt høyest idrettsdeltakelse i de nasjonalitetsgruppene der jentene har spesielt lav deltakelse, noe som betyr at kjønnsforskjellene i disse nasjonalitetsgruppene er spesielt store. Blant unge med tyrkisk bakgrunn er kjønnsforskjellene en god del mindre, mens det er like mange gutter og jenter med vietnamesisk bakgrunn som trener i idrettslag.

Det kan være vanskelig å tolke disse funnene direkte. Forskjellene kan handle om ulike idrettskulturer i opprinnelseslandet og hvorvidt idretter som er populære i opprinnelseslandet også finnes i Norge. En annen faktor er om idretten i foreldrenes fødeland også inkluderer jenter. Videre kan forskjellene handle om hvilke grupper som emigrerer. Fra noen land har det i hovedsak kommet politiske flyktninger som kanskje har høyere utdanningsnivå, mens

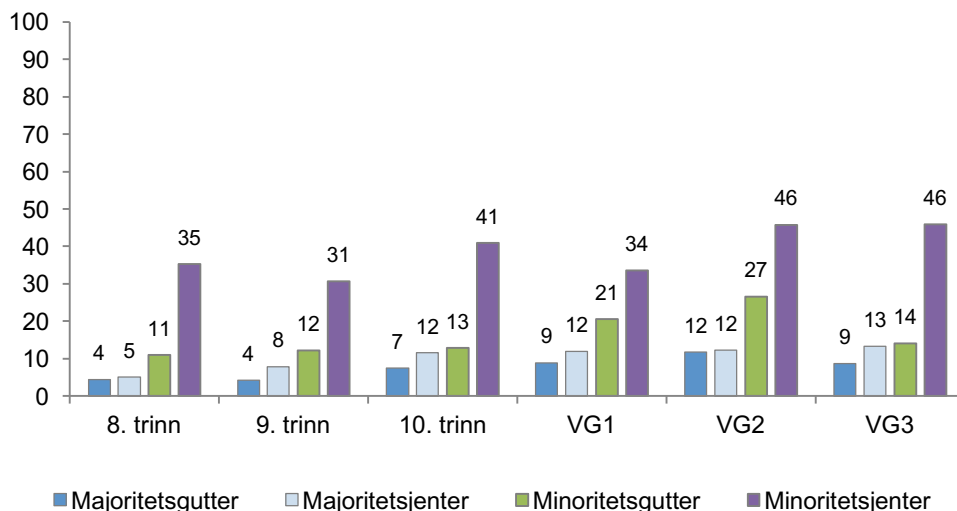
det fra andre land først og fremst er arbeidsmigranter og deres etterkommere som utgjør minoritetsgruppen i Norge.

Å aldri ha vært med i idrettslag

I hvilken grad skyldes mønstrene vi har sett så langt, der minoritetsjentene i langt mindre grad deltar i idrettslagene, forskjeller i hvor mange som aldri har vært med i idrettslagene? Hvis den lavere deltakelsen først og fremst handler om at det er mange som aldri har vært med, vil dette gi en indikasjon på at «rekrutteringsproblemet» starter før den aldersgruppen som omfattes av Ung i Oslo, nemlig på barneskolen. Vi har undersøkt dette gjennom å stille et spørsmål om de trener i et idrettslag for tiden, og der svaralternativene var «ja», «nei, men jeg har trent i idrettslag tidligere» og «Nei, jeg har aldri trent i idrettslag».

Figur 6 viser andelen som har svart at de aldri har trent i idrettslag, der vi har brutt ned tallene etter hvilket klassetrinn ungdommene går på. Blant de yngste ungdommene i 8. trinn har rundt hver tredje jente med minoritetsbakgrunn aldri trent i idrettslag. Kontrastene er store til de andre gruppene. Blant majoritetsungdommene på 8. trinn er det fire-fem prosent som aldri har trent i idrettslag, mens andelen er elleve prosent blant minoritetsgutter. Selv om dette varierer noe mellom de ulike aldersgruppene, er det uansett hvilken alder vi ser på flest jenter med minoritetsbakgrunn som aldri har vært med i idrettslag. Dette viser at terskelen inn i idretten generelt er for minoritetsjenter.

Figur 6. Andel unge som aldri har trent i et idrettslag - etter kjønn, innvandringsbakgrunn og klassetrinn. Prosent.

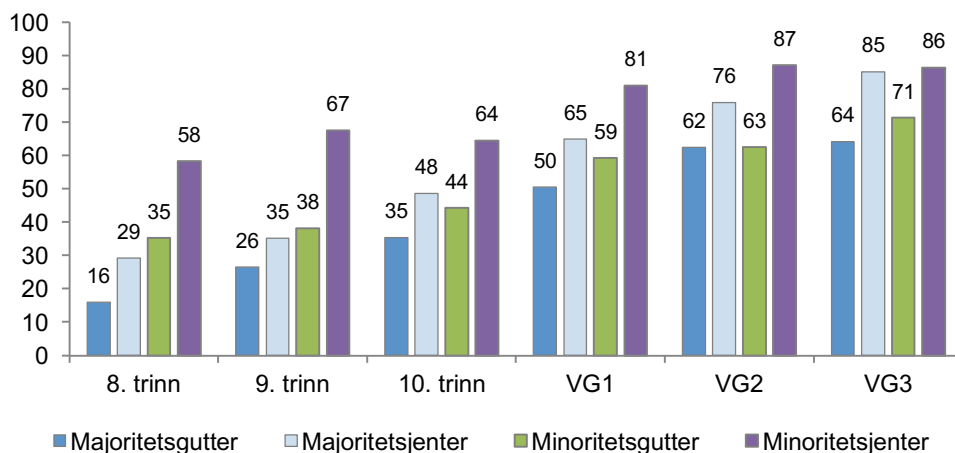
Kilde: Ung i Oslo 2015.

I alle de fire gruppene som er undersøkt her, er det en generell tendens til at andelen som aldri har trent i idrettslag øker med alder. Det kan være flere grunner til at det er slik, uten at vi her kan si med sikkerhet hvorfor. En mulighet kan for eksempel være at det skyldes hukommelse, dersom det er flere som ikke husker at de har trent i et idrettslag, da det kan ha gått lang tid siden de eventuelt deltok på slike treninger en gang tidligere i barndommen. En annen mulig forklaring av hvorfor de yngste i utvalget sjeldnere oppgir at de aldri har deltatt på trening i idrettslag er at tilstrømmingen til barneidretten har økt siden 2000 (Ingebrigtsen og Aspvik, 2010).

På spørsmålet i spørreskjemaet om de driver med trening for tiden var som nevnt ett av svaralternativene «nei, men jeg har trent i idrettslag tidligere». Vi kan bruke dette til å få mer innsikt i hvordan frafallet fra idretten er for ulike grupper. Vi gjør dette ved å holde de som aldri har trent i idrettslag utenfor analysen, og undersøker hvor mange av de som noen gang har trent i idrettslag som ikke lenger gjør det. Hvor stor denne «frafallsandelen» er på hvert klassetrinn er vist i Figur 7, og illustrerer at minoritetsjenter skiller seg ut ved en betydelig høyere andel som ikke lenger trener i idrettslag. På 8. og 9. trinn er for eksempel andelen som ikke lenger trener i et idrettslag omtrent dobbelt så høy blant minoritetsjenter som blant majoritetsjenter. Frafallet er generelt lavest blant majoritetsgutter, mens minoritetsgutter har nokså likt frafallsmønster som majoritetsjenter, i hvert fall på ungdomstrinnet. På videregående og – særlig mot slutten av tenårene – er det svært mange jenter

som ikke lenger trener i idrettslag, og kontrastene mellom majoritets- og minoritetsjentene er også mindre i denne aldersgruppa.

Figur 7. Andel unge som ikke lenger trener i et idrettslag (blant de som noen gang har trent i idrettslag) - etter kjønn, innvandringsbakgrunn og klasstrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Trening på ulike arenaer

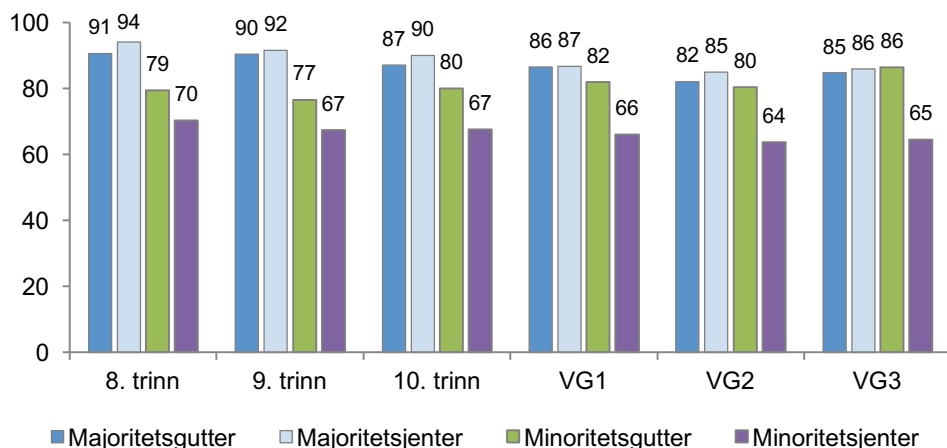
En mulig forklaring på den lave deltakelsen i idrett blant unge minoritetsjenter kan være at disse jentene er mindre opptatt av å trene. Alternativt kan det tenkes at treningsinteressen er like stor, men at det er noe ved den organiserte idretten som treningsarena som ikke appellerer i like stor grad. I det følgende vil vi undersøke dette ved å studere hvor mye ungdom generelt trener på ulike arenaer, både innenfor og utenfor idrettslagene. Dersom vi finner mindre forskjeller mellom minoritetsjenter og andre ungdommer når det gjelder treningsaktivitet *utenom* idretten enn *innen* idretten, kan det tyde på at det er noe særskilt ved den organiserte idretten som kan forklare den lavere deltakelsen blant minoritetsjenter.

Vi starter med å undersøke hvor mange som driver aktivt med en eller annen form for trening, inkludert idrett – og ser deretter på treningsmønsteret når vi holder idretten utenfor. Også her definerer vi aktive som de som minst 1-2 ganger i måneden trener eller driver med noen av de følgende aktivitetene: «trener eller konkurrerer i et idrettslag», «trener på treningsstudio eller helsestudio», «driver med annen organisert trening (dans, kampsport e.l.)» og «trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)».

Figur 8 viser at det er tydelige forskjeller i den generelle treningsaktiviteten og at minoritetsjentene uansett hvilket klasstrinn de går

på skiller seg ut med et lavere nivå. Samtidig er det verdt å merke seg at 67 prosent av minoritetsjentene trener aktivt, noe som er en langt høyere andel enn som deltar i trening gjennom idretten (hvor andelen er 20 prosent). Dette viser at også blant minoritetsjentene er det svært mange som har interesse for trening, men at treningen i mindre grad enn for andre ungdommer skjer i idrettslagene.

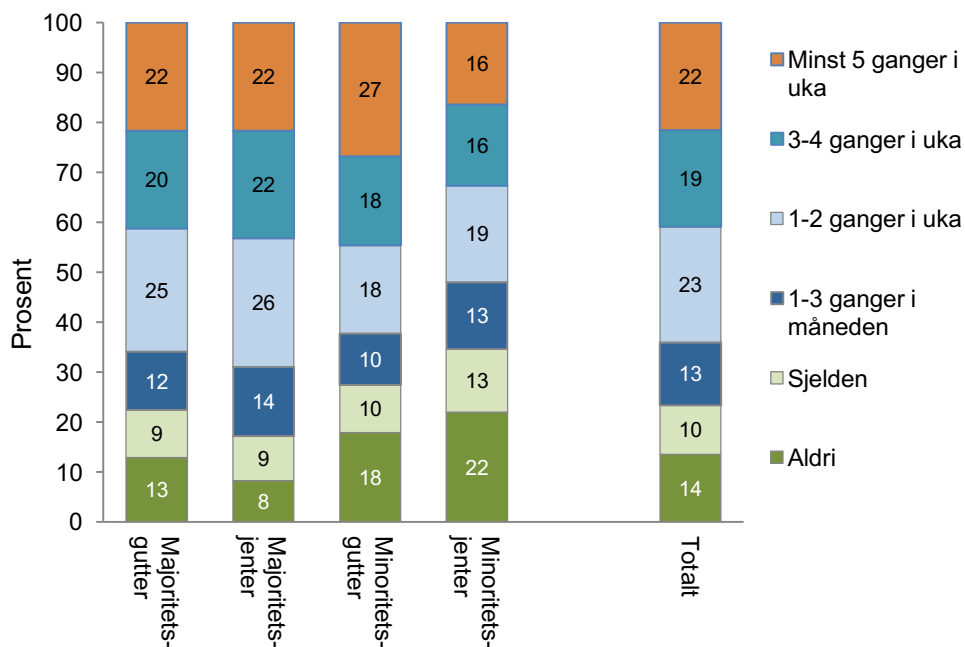
Figur 8. Andel unge som trener aktivt - etter kjønn, innvandringsbakgrunn og klassetrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

La oss se videre på hvor mange som samlet sett trener utenom idrettslagene. I Figur 9 under har vi slått sammen spørsmålene om hvor ofte de unge trener på et treningssenter, på egen hånd og med annen organisert treningsaktivitet – og laget et samlemål for det vi her definerer som samlet treningsaktivitet utenom idrettslagene. Resultatene viser at det er langt mindre kontraster mellom minoritetsjentene og andre ungdommer når det gjelder trening utenfor idrettslagene enn det som gjelder trening innen idretten. Det er likevel slik at minoritetsjenter trener mindre enn andre ungdommer også utenom idretten, og ser vi på de mest treningsaktive ungdommene, for eksempel oppgir 32 prosent av minoritetsjentene at de trener utenom idrettslag minst tre ganger i uka, mot 44 prosent av majoritetsjentene.

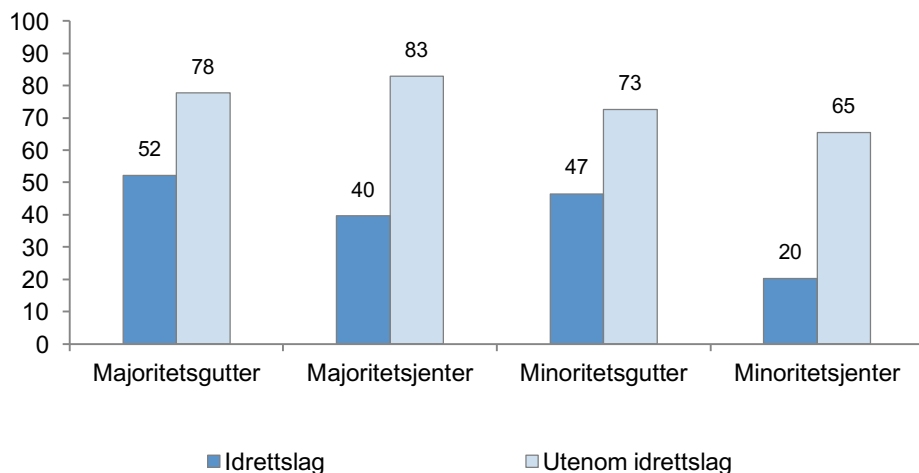
Figur 9. Hvor ofte ungdom i alderen 13-19 år samlet sett trener utenfor idrettslagene – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 10 oppsummerer analysene, og viser hvor mange som trener aktivt henholdsvis i og utenfor idrettslagene. Figuren viser tydelig at det er betydelig flere som trener utenfor idrettslagene i alle de fire ungdomsgruppene, men det er altså blant minoritetsjentene at det er klart størst kontraster mellom trening i og utenfor idrettslagene. Dette illustrerer at den relative appellen til treningsarenaene framfor idrettslagene er enda større blant minoritetsjenter enn blant andre ungdommer. Oppsummert viser disse analysene at minoritetsjentenes lavere deltakelse i idretten bare til en viss grad kan forklares med mindre interesse for å trene. En viktigere forklaring er nok at det er noe særskilt ved den organiserte idretten som treningsarena som ikke trekker disse ungdommene dit i like stor grad.

Figur 10. Andel unge i alderen 13-19 år som trener aktivt i og utenfor idrettslagene - etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

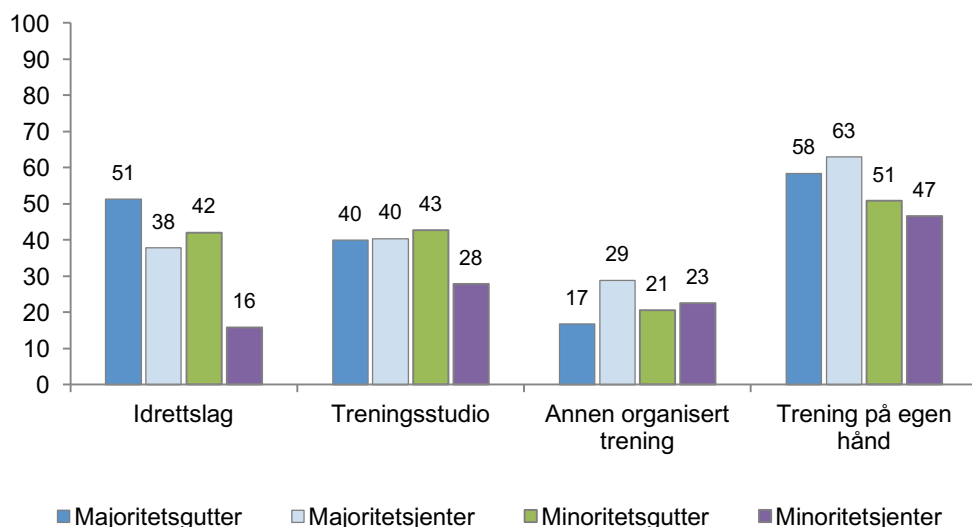
Kilde: Ung i Oslo 2015.

Note: Med aktiv trening mener vi her trening 1-2 ganger i måneden eller oftere.

Det kan for øvrig være verdt å merke seg at mens majoritetsgutter oftere enn majoritetsjenter trener i organisert idrett, er det noen flere majoritetsjenter enn - gutter som trener utenfor idrettslagene. Bildet er ikke det samme når vi ser på minoritetsungdom. Her trener guttene oftere enn jentene både i og utenom idrettslagene, men kjønnsforskjellene er betydelig større når det gjelder trening i idrettslagene enn på andre arenaer.

Trening utenfor idrettslag er her målt gjennom trening på ulike arenaer. Skiller minoritetsjentene seg spesielt ut på alle disse arenaene, eller er det relevante forskjeller mellom de ulike arenaene? Figur 11 viser hvor mange som trener på treningsstudio, gjennom annen organisert trening og på egen hånd. Resultatene illustrerer igjen at minoritetsjentenes lavere treningsaktivitet først og fremst knytter seg til idrettslagene. Men det er også færre av minoritetsjentene som trener på treningsstudio, selv om kontrasten her er mindre enn for trening i idrettslag. Når det gjelder trening på egenhånd, er det bare små forskjeller mellom minoritetsjenter og minoritetsgutter, mens majoritetsjentene er betydelig mer aktive. For det å drive med «annen organisert trening», som i spørreskjemaet ble eksemplifisert med dans, kampsport etc., er mønsteret nokså annerledes. På dette området er det flere aktive minoritetsjenter enn majoritetsgutter, og til dels også minoritetsgutter. Men også her er majoritetsjentene mer aktive enn minoritetsjentene.

Figur 11. Andel unge som trener aktivt på treningsstudio, annen organisert trening og på egen hånd – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Note: Med aktiv trening mener vi her trening 1-2 ganger i måneden eller oftere. Mer detaljerte beskrivelser finnes i Appendiks.

Motsetning mellom å trene på ulike arenaer?

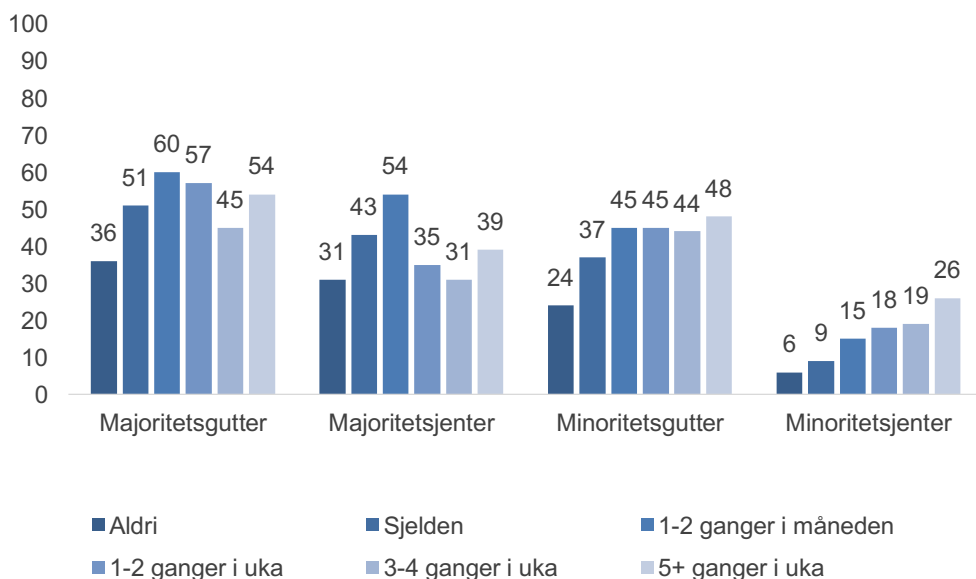
Så langt har vi gitt et slags aggregert tilstandsbilde. Videre vil vi undersøke sammenhengen mellom det å trene i og utenfor idrettslagene. Er det noen motsetning her i den forstand at tid, økonomi eller andre faktorer legger begrensninger for muligheten til å trene på flere arenaer? Eller framstår trening i og utenfor idrettslagene som mer komplementære aktiviteter? Vi har forsøkt å illustrere dette gjennom å undersøke sammenhengen mellom hvor treningsaktive ungdommene er på arenaer utenom idrettslagene og i idrettslagene.

Sammenhengen er vist i Figur 12, separat for gutter og jenter med og uten innvandringsbakgrunn. Figuren illustrerer flere interessante poenger. For det første er det generelt slik at idrettsdeltakelsen er lavest blant de ungdommene som ikke trener utenom idrettslagene. Dette gjelder i alle de fire gruppene, og antyder at det ikke i seg selv er noen motsetning mellom å trene henholdsvis innenfor og utenfor idrettslagene. For minoritetsjentene øker andelen som er med i idrettslag nokså entydig med graden av treningsaktivitet utenom idrettslagene. Sammenhengen er svært tydelig, og blant minoritetsjenter som trener utenom idrettslag fem ganger i uka eller mer er andelen som trener i idrettslag 26 prosent (mot 6 prosent blant de som ikke trener utenom idrettslag). I de tre andre gruppene er sammenhengen mindre entydig.

Generelt øker idrettsdeltakelsen med økende treningsaktivitet utenom idrettslagene, men bare opp til et visst punkt. For guttene skjer det en utflating, mens det for majoritetsjentene skjer et dropp i idrettsdeltakelsen når vi ser på de som trener mest aktivt utenom idrettslagene. Hovedinntrykket er dermed at ungdom som trener i idrettslag også trener i andre sammenhenger.

Et annet poeng som denne figuren viser er at uansett hvor lite eller mye ungdommene trener på arenaer utenom idrettslagene, er minoritetsjenter betydelig mindre aktive i idrettslagene enn de andre gruppene. Forskjellen til majoritetsjentene er minst i de tilfellene der jenter med minoritetsbakgrunn er spesielt aktive. Men selv her er idrettsdeltakelsen betydelig lavere blant minoritetsjenter.

Figur 12. Andel som trener aktivt i idrettslag etter hvor ofte de samlet sett trener utenfor idrettslagene – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

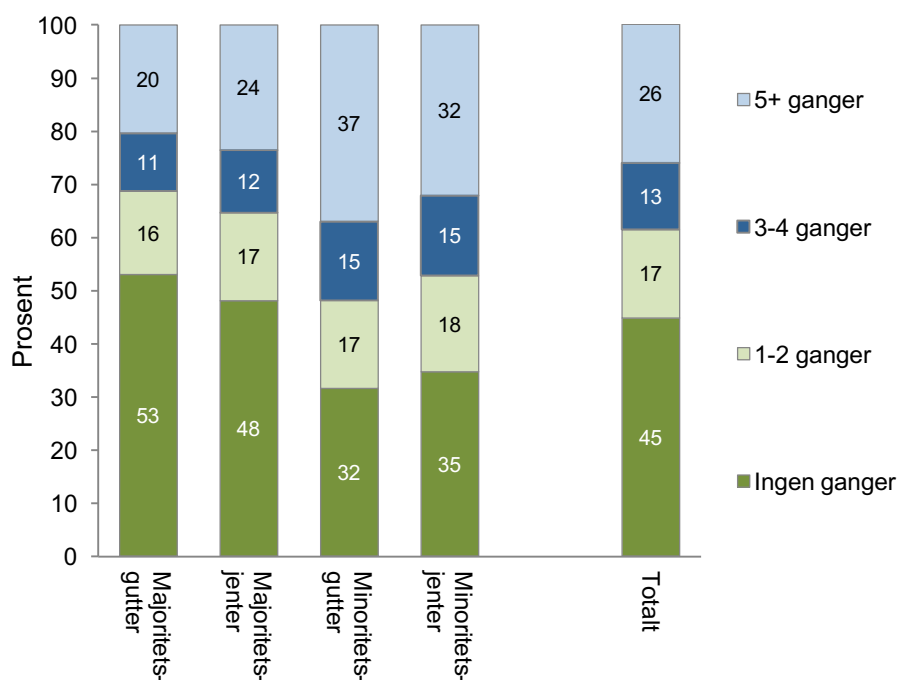
Kilde: Ung i Oslo 2015.

Deltakelse i andre organiserte fritidsaktiviteter

En annen mulig «interesseforklaring» på minoritetsjentes relativt lave deltakelse i idrettslagene er at de prioriterer å delta på andre typer organiserte fritidsaktiviteter. I Ung i Oslo 2015 er det kartlagt hvor mange ganger ungdom har deltatt på ulike typer organiserte fritidsaktiviteter siste måned. Foruten aktiviteter i idrettslagene (som vi holder utenfor her i første omgang) ble det spurt om deltakelse i «fritidsklubb, ungdomshus», «religiøse foreninger», «kor, korps, orkester», «musikkskole, kulturskole» og «andre

organisasjoner, lag og foreninger». Basert på svarene har vi laget et samlemål, som fanger opp hvor mange ganger ungdommene samlet sett har deltatt i disse aktivitetene. Figur 13 viser at over halvparten av ungdommene i Oslo har deltatt på slike aktiviteter siste måned og at én av fire har deltatt minst fem ganger. På dette området er det bare mindre kjønnsforskjeller, men det går et tydelig skille mellom majoritet og minoritet – der minoritets- ungdommer er overrepresentert: rundt 65 prosent av minoritetsungdommene har deltatt, mot rundt 50 prosent av majoritetsungdommene.

Figur 13. Hvor ofte ungdom i alderen 13-19 år samlet sett har deltatt i organiserte fritidsaktiviteter utenfor idrettslagene siste måned – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

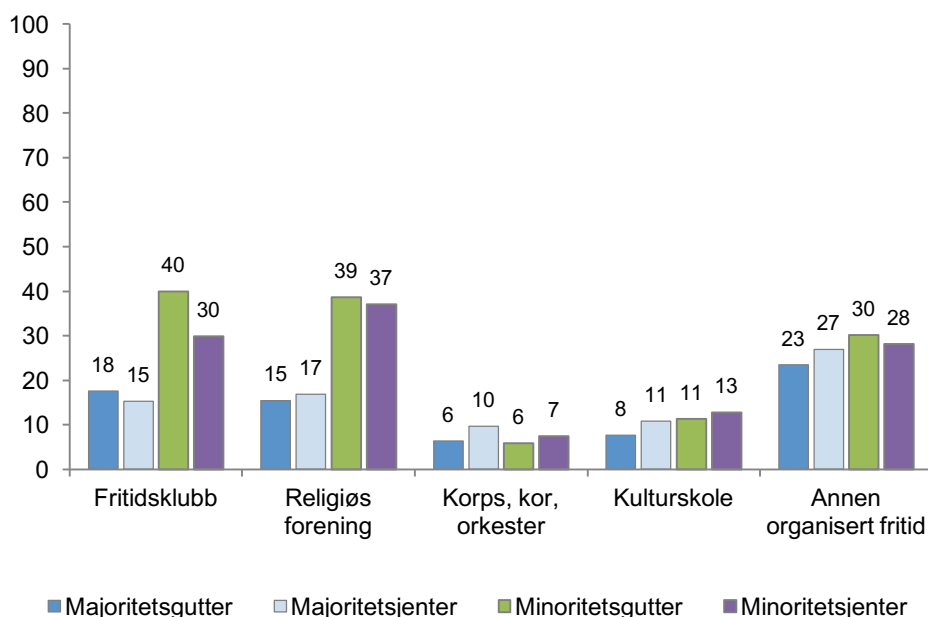

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Når vi i Figur 14 ser videre på disse tallene ved å se på ulike aktivitetstyper, viser det seg at det særlig er to typer fritidsaktiviteter som unge med innvandringsbakgrunn er betydelig mer involvert i enn unge med norskfødte foreldre. Det ene er fritidsklubb, og det andre er religiøse foreninger. På disse områdene har innvandringsbakgrunn svært stor betydning for deltakelse, mens det er små kjønnsforskjeller. Når det gjelder de andre fritidsaktivitetene, er forskjellen mindre. Det er likevel en tendens til at færre majoritetsgutter er

med i kulturskolen, mens minoritetsjenter er svakt overrepresentert. Majoritetsjenter er noe overrepresentert i kor, korps og orkester, mens minoritetsgutter er noe oftere med i den uspesifiserte aktivitetskategorien «andre organisasjoner, lag, klubber og foreninger».

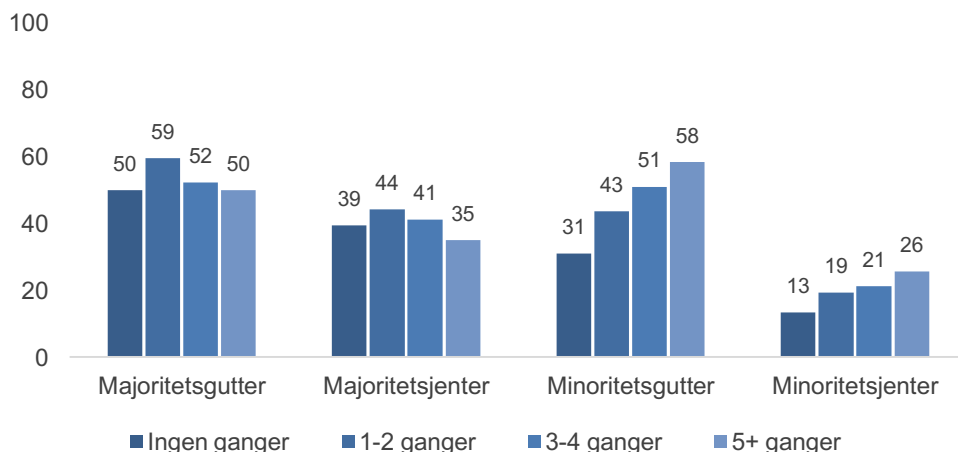
Figur 14. Andel ungesom i løpet av siste måned har deltatt i ulike typer organiserte fritidsaktiviteter - etter kjønn, innvandringsbakgrunn og klassetrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

I hvilken grad kan disse mønstrene bidra til å kaste lys over minoritetsjentenes spesielt lave deltakelse i idrettslagene? Figur 15 viser at for både guttene og jentene med innvandrersbakgrunn er det ingen motsetning mellom deltakelse i andre fritidsaktiviteter og deltakelse i treningsaktiviteter i idrettslag. Tvert imot er det en *positiv* sammenheng, i den forstand at det er høyere idrettsdeltakelse blant de ungdommene som er mest aktive i andre organiserte aktiviteter. Blant unge med norskfødte foreldre ser vi et motsatt mønster, hvor idrettsdeltakelse svekker sannsynligheten for å delta i andre organiserte aktiviteter.

Figur 15. Andel som trener aktivt i idrettslag etter hvor mange ganger de har deltatt i andre organiserte fritidsaktiviteter siste måned – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett at det er store kontraster i idrettsdeltakelse mellom minoritetsjenter og andre ungdommer. 20 prosent av minoritetsjentene deltar i trening eller konkurranser gjennom et idrettslag en eller flere ganger i måneden. Idrettsdeltakelsen er høyest blant majoritetsgutter (52 prosent), mens 46 prosent av minoritetsguttene og 40 prosent av majoritetsjentene er med. I alle grupper synker andelen som deltar i idretten betydelig gjennom tenårene. På videregående er det små forskjeller i idrettsdeltakelse mellom gutter med og uten innvandringsbakgrunn. Minoritetsjenter er derimot mindre aktive enn majoritetsjenter både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Analysene i dette kapittelet kan til en viss grad tyde på at noe av forklaringen på minoritetsjentenes lavere deltakelse i idrett kan knyttes til mindre interesse for trening generelt. Mens nærmere ni av ti ungdommer generelt driver med en eller annen form for trening, gjelder dette færre enn sju av ti minoritetsjenter. At såpass mange minoritetsjenter trener, viser samtidig at forskjeller i treningsinteresse ikke kan være den eneste forklaringen på at minoritetsjenter er så underrepresentert i idretten. Vi har også vist at kontrastene i treningsaktivitet er mindre på treningsarenaer utenfor idretten, noe som kan tyde på at det er noe ved idrettsarenaen i seg selv som i mindre grad appellerer til jenter med minoritetsbakgrunn. Om dette handler om

interesse for idrett som sådan eller om det er andre barrierer, som for eksempel økonomiske, vil vi komme tilbake til senere.

I rapportens første del har vi også vist at for minoritetsungdommer er deltakelse i idrett og andre organiserte fritidsaktiviteter noe de kombinerer i større grad enn ungdom med norskfødte foreldre gjør. Dette gjelder både gutter og jenter. Kan vi tolke dette som at idretten for ungdommer med norskfødte foreldre fungerer som en slags barriere for deltakelse i andre aktiviteter (eller vice versa) – mens innvandrerungdommene i større grad evner å forene disse aktivitetene? En måte å forstå dette på er at det handler om at deltakelse i fritidsklubber og religiøse foreninger i større grad lar seg praktisk kombinere med idrett, mens de mer spesialiserte ferdighetsbaserte aktivitetene som foregår i korpsene og på kulturskolene ikke lar seg kombinere i samme grad. En annen mulig tolkning er at ungdom med norskfødte foreldre satser mer på idretten, når de først har fortsatt oppover i ungdomsalderen – og at kravet til spesialisering blir større.

Betingelser for deltagelse og barrierer

I dette kapitlet skal vi bevege oss over til å studere noen andre mulige mekanismer, som kan bidra til å kaste lys over minoritetsjentenes deltagelse i idrett. Fra tidligere forskning vet vi at mange forhold ved de unges oppvekstsvilkår og levekår kan begrense eller åpne for mulighetene til å drive med idrett. En første sentralbetingelse er at det finnes idrettsanlegg og klubber der de bor, noe som kan variere mellom bydeler. For det andre kan sosioøkonomisk familiebakgrunn ha betydning - blant annet fordi det ofte koster å drive med idrett. Videre kan foreldres interesse for og involvering i idretten ha betydning. Religiøs tilknytning har også vært trukket fram for å forklare underrepresentasjon av unge med minoritetsbakgrunn i idretten. Et ytterligere forhold er at skolen for mange ungdommer vil kunne stå i en viss tidsmessig konkurranse til idretten, og at det kan være vanskelig å drive idrett samtidig som en skal oppfylle alle innsats- og prestasjonskravene fra skolen. På den annen side har idrett og skole mange likhetstrekk, og det å drive med idrett og satse på skole kan derfor også tenkes å komplementere – heller enn å begrense – hverandre.

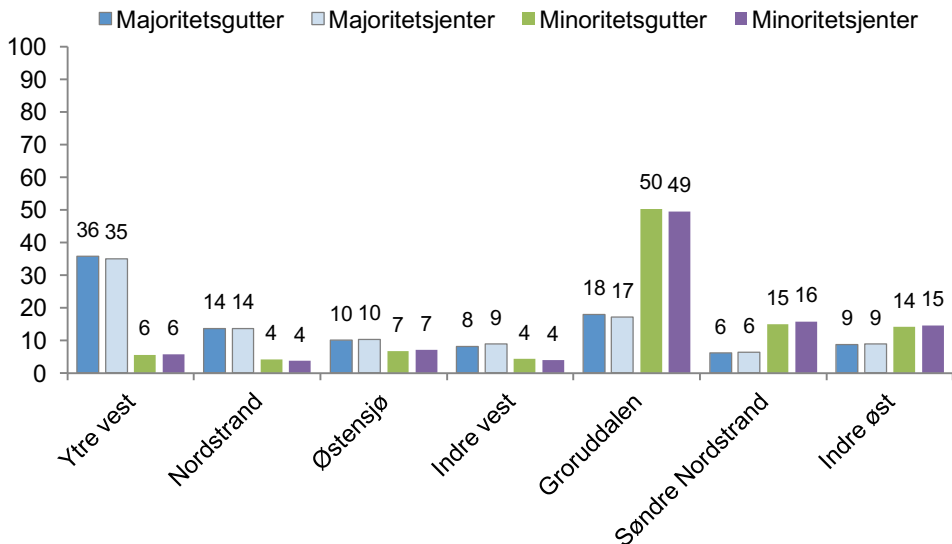
Disse forholdene skal undersøkes i dette kapitlet. Også her er vi interessert i forskjeller mellom jenter og gutter og mellom minoritet og majoritet, med et særlig fokus på å forklare underrepresentasjonen av minoritetsjenter i den organiserte idretten.

Bydelsforskjeller

Oslo er sosioøkonomisk sett en delt by. Grovt sett er de rikeste samlet i deler av vestkanten og i enkelte områder på østkanten, mens de fattigste har en tendens til å bo i drabantbyene og i enkelte indre sentrumsområder. Bosettingsmønsteret til innvandrerbefolkningen følger langt på vei de sosioøkonomiske skillene, og som vist i Figur 16 bor halvparten av ungdommene med innvandringsbakgrunn i Groruddalen (Alna, Bjerke,

Grorud og Stovner), mens det samme er tilfellet for 18 prosent av ungdommene med norskfødte foreldre. Generelt er ungdom med innvandringsbakgrunn sterkt underrepresentert i de rikeste bydelene på Oslos vestkant¹³ og Nordstrand bydel (og til en viss grad også i Østensjø bydel), mens det motsatte er tilfelle for Søndre Nordstrand og i de indre østlige bydelene (Grünerløkka og Gamle Oslo).

Figur 16. Andel unge i alderen 13-19 år som bor i ulike deler av Oslo - etter innvandringsbakgrunn og kjønn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

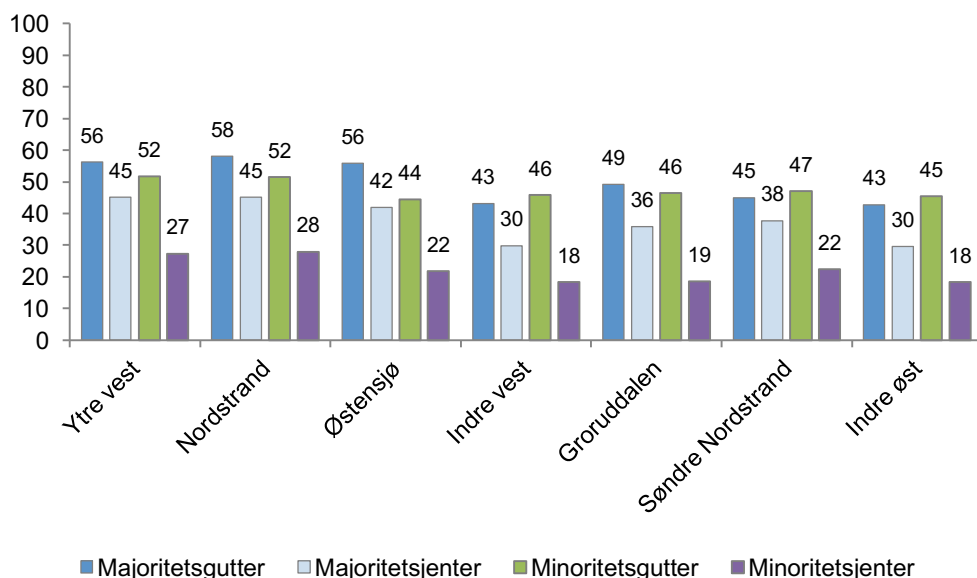
Hvordan varierer deltakelsen i idrettslag mellom bydelene? Svarene fra ungdommene som deltok i Ung i Oslo 2015 viser betydelige forskjeller mellom de ulike områdene i Oslo når det gjelder hvor mange som er aktive i idrettslag. Lavest er aktivitetsnivået i de indre østlige bydelene, der 34 prosent trener aktivt i idrettslag. Omtrent like mange (36 prosent) er med i bydelene som ligger i Groruddalen og i Søndre Nordstrand (37 prosent). Også i indre vest er andelen som trener i idrettslagene forholdsvis lav (35 prosent). Kontrasten er derimot tydelig til de ytre vestlige bydelene og Nordstrand, der i

¹³ Indre vest: Frogner og St. Hanshaugen. Ytre vest: Ullern, Nordre Aker og Vestre Aker.

overkant av 50 prosent av ungdommene er med. Østensjø bydel plasserer seg i midten med en aktivitetsgrad på 45 prosent.

Bydelsforskjellene har dels sammenheng med at mange av byområdene med lavest aktivitetsgrad har høyest andel unge med innvandringsbakgrunn. Samtidig viser Figur 17 at det er tydelige bydelsforskjeller, selv når vi bryter ned materialet etter innvandringsbakgrunn og kjønn. Blant unge med norskfødte foreldre er det generelt 10 til 15 prosentpoeng flere idrettsaktive i de vestlige sammenliknet med de østlige bydelene. Mønstrene går i samme retning blant unge med innvandringsbakgrunn, men forskjellene mellom bydelene er noe mindre – og aller minst blant gutter. Vi vil komme tilbake til hvorvidt bydelsforskjellene i hovedsak skyldes sosioøkonomiske faktorer, eller om det er grunn til å snakke om egne «bydelseffekter».

Figur 17. Hvor mange unge som er aktive i et idrettslag – etter kjønn, innvandringsbakgrunn og bosted i Oslo. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

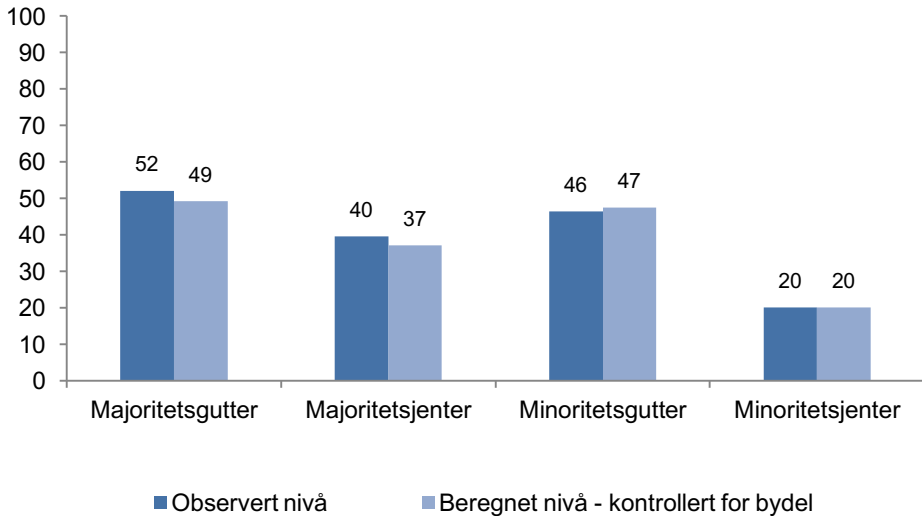
Selv om vi ut fra Figur 17 tydelig kan se at minoritetsjenter er underrepresentert i idrettslag, uavhengig av hvilken del av Oslo ungdommene bor i, kan det likevel være vanskelig å se om forskjellene mellom minoritetsjentene og de andre ungdommene innen byområdene avviker fra det som er tilfelle for hele byen under ett. I kapittel 3 så vi at det generelt var 20 prosentpoeng flere majoritetsjenter enn minoritetsjenter som deltok i

organisert idrett. Forskjellene mellom minoritetsjentene og henholdsvis minoritetsguttene og majoritetsguttene var derimot på 26 og 32 prosentpoeng. Ved hjelp av multivariate analyser kan vi beregne hvor store disse forskjellene i prosentpoeng er dersom en justerer for de store forskjellene når det gjelder hvor i byen ungdom med og uten innvandringsbakgrunn bor. Logikken bak denne statistiske øvelsen er at en forestiller seg en hypotetisk situasjon der alle de fire gruppene har akkurat den samme fordelingen i byens ulike områder, det vil si en situasjon uten etnisk segregering overhodet.¹⁴ Resultatet fra regresjonsanalysen er vist i Figur 18, der søylene til venstre gjengir den faktiske deltakelsen og søylene til høyre viser justert nivå for majoritetsgutter, majoritetsjenter og minoritetsgutter ut fra en forutsetning om at disse tre gruppene skulle ha hatt den samme fordelingen på bosted som minoritetsjentene. Tallene for minoritetsjentene endrer seg ikke, siden det er denne gruppen som i analysen er valgt som referansekategori.

Hva viser så resultatene? Det vi ser er at både majoritetsguttene og majoritetsjentene får justert ned nivået sitt noe – og den opprinnelige forskjellen i prosentpoeng mellom minoritetsjenter og majoritetsjenter på 20 prosentpoeng, er redusert til 17 poeng når vi justerer for bosted. Forskjellen mellom minoritetsjentene og majoritetsguttene reduseres fra det opprinnelige 32 poeng til 29 poeng etter justeringen. Dette viser at bosted kan bidra til å forklare noe av forskjellene, men altså bare helt marginalt. Det kan samtidig være verdt å merke seg at minoritetsguttene og majoritetsguttene har omtrent samme idrettsdeltakelse når vi justerer for bosted, det skiller bare to prosentpoeng.

14. Vi har her brukt logistisk regresjonsanalyse og i figuren gjengir vi estimatene fra såkalte «average marginal effects».

Figur 18. Andel unge som er aktive i et idrettslag - etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Observerte tall og beregnet nivå etter å ha justert for bydelsforskjeller. Logistisk regresjon. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

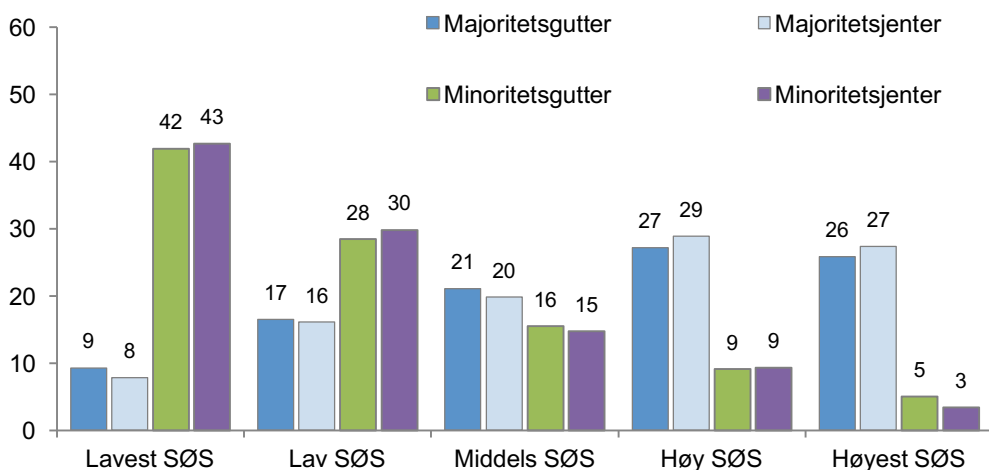
Sosioøkonomisk familiebakgrunn

Tidligere studier av ungdom og idrett har vist at foreldrenes sosioøkonomiske ressurser har en viss betydning for hvorvidt ungdom er aktivt med i organisert idrett. Dette handler ikke bare om familiens økonomiske situasjon, og hvorvidt familien har råd til at barna driver idrett eller ei, men også sosiale og kulturelle ressurser, som foreldrenes utdanning og hvorvidt barna vokser opp i et akademisk og bokrikt hjem har vist seg å ha betydning (Strandbu og Bakken, 2007). For å fange opp summen av slike forhold er det i Ungdata utviklet et samlemaal på ungdommenes «sosioøkonomiske familiebakgrunn» (Bakken, Frøyland og Sletten, 2016; Andersen og Bakken, 2015). Dette er gjort gjennom å kombinere svar på flere spørsmål, som alle er ment å reflektere ulike sider ved familiens økonomiske og kulturelle ressurser. Målet fanger opp foreldrenes utdanningsnivå, hvor mange bøker de unge har i hjemmet, om de unge har eget soverom, om de reiser på ferie, om familien har egen bil og om de har datamaskin hjemme. Basert på hva ungdommene har svart på disse spørsmålene er alle fordelt i fem omtrent like store grupper, gradert etter mengden av disse sosioøkonomiske ressursene. Målet er mer detaljert beskrevet av Bakken, Frøyland og Sletten (2016:28).

Figur 19 viser, i tråd med det vi kjenner til fra levekårsforskning (Sandbæk og West Pedersen, 2010), at ressursfordelingen er svært ujevn mellom unge med og uten innvandringsbakgrunn. Mens rundt 27 prosent av unge med

norskfødte foreldre havner i «toppkategorien» – det vil si den femtedelen av alle unge i Oslo som har flest av disse ressursene – gjelder det samme under fem prosent av ungdommene med innvandringsbakgrunn. Motsatt har i overkant av fire av ti ungdommer med innvandringsbakgrunn svært få sosioøkonomiske ressurser hjemme, mens dette gjelder mindre enn én av ti av ungdommene uten majoritetsbakgrunn.

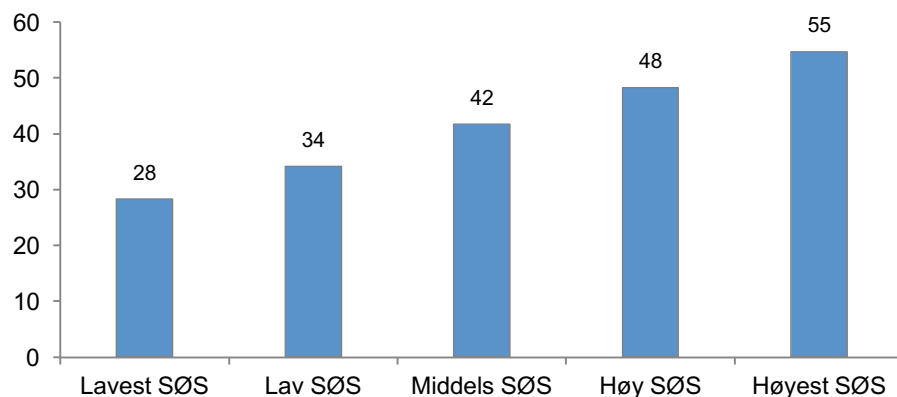
Figur 19. Fordeling av unge i ulike sosioøkonomiske grupper (SØS) - etter innvandringsbakgrunn og kjønn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 20 viser hvor stor andel av ungdommene som deltar aktivt i idrettslag innenfor hver av de fem sosioøkonomiske gruppene. Forskjellene må sies å være svært store når nesten dobbelt så mange er idrettsaktive i den øverste sosioøkonomiske gruppen sammenliknet med den nederste.

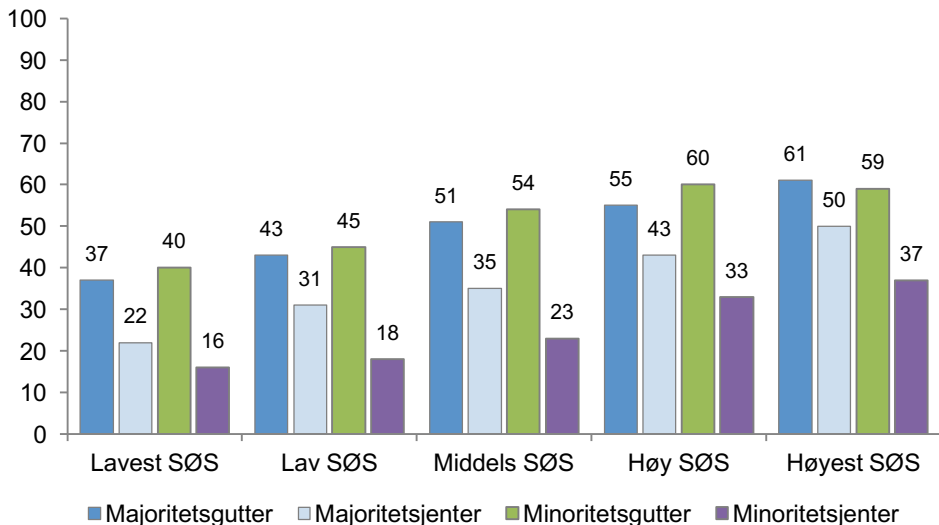
Figur 20. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter sosioøkonomisk familiebakgrunn (SØS). Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 21 viser hvor stor andel av ungdom som er idrettsaktive i de ulike sosioøkonomiske gruppene, når vi også bryter ned etter innvandringsbakgrunn og kjønn. Figuren understreker hvor stor betydning denne typen ressurser har for sannsynligheten for å drive aktivt med organisert idrett i alle de fire gruppene vi har et særskilt fokus på i denne rapporten. Generelt har sosioøkonomisk bakgrunn noe større betydning blant jenter enn blant gutter, og blant jentene er det verdt å merke seg at andelen aktive er mer enn dobbelt så høy blant de med høyest sammenliknet med de med lavest sosioøkonomisk bakgrunn. Blant jenter med minoritetsbakgrunn øker andelen som er med i idrettslag fra 16 prosent til 39 prosent mellom den lavest og høyeste sosioøkonomiske gruppen. Blant de minoritetsjentene som tilhører de øverste sosioøkonomiske sjiktene er idrettsdeltakelsen bare marginalt under nivået for Oslo som helhet.

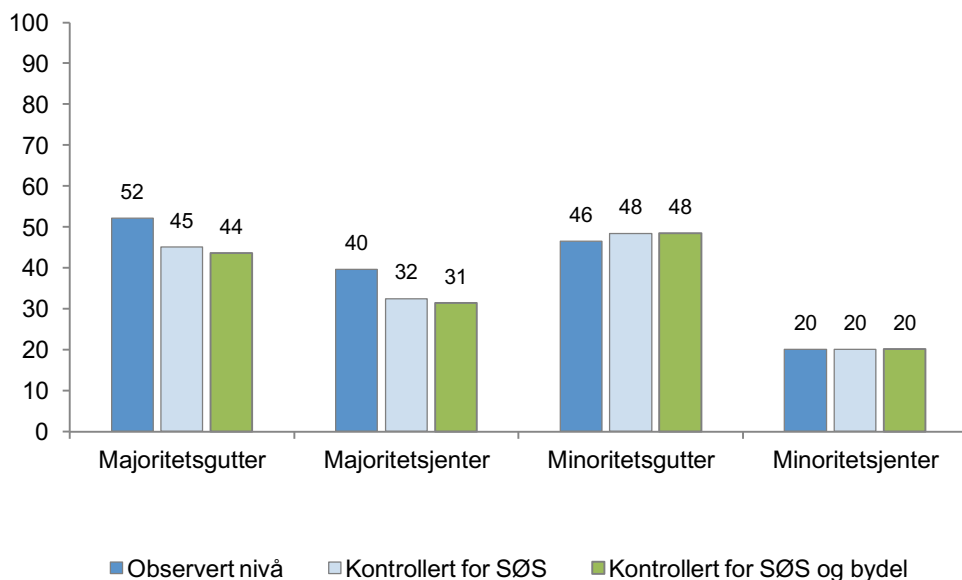
Figur 21. Andel unge som er aktive i et idrettslag – etter kjønn, innvandringsbakgrunn og sosioøkonomisk familiebakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Det er også verdt å merke seg at det generelt er svært små forskjeller i idrettsdeltakelse mellom gutter med og uten innvandringsbakgrunn, når vi sammenlikner ungdom som tilhører samme sosioøkonomiske gruppe. Blant jentene er det derimot slik at uansett hvilken sosioøkonomisk gruppe de unge tilhører, er majoritetsjenter klart oftere med i idretten enn minoritetsjentene. Dette kan vi igjen illustrere mer konkret gjennom bruk av multivariate regresjonsteknikker, der vi denne gangen justerer for sosioøkonomisk bakgrunn, først bare for sosioøkonomisk bakgrunn og deretter hvor vi i tillegg tar hensyn til ungdommenes bosted. Figur 22 viser at når vi justerer for sosioøkonomisk bakgrunn, blir den opprinnelige forskjellen mellom minoritetsjenter og majoritetsjenter nesten halvert (fra 20 til 12 prosentpoeng). At det fortsatt gjenstår en betydelig forskjell, viser at sosioøkonomiske forhold ikke kan forklare alt, men likevel en god del av forskjellene i deltakelse. Å trekke inn bosted i analysen samtidig med ungdommenes sosioøkonomiske familiebakgrunn, bidrar derimot ikke til å forklare noe ytterligere utover det sosioøkonomiske forhold bidrar med alene.

Figur 22. Andel unge som er aktive i et idrettslag – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Observerte tall og beregnet nivå etter å ha justert for sosioøkonomisk bakgrunn (SØS) og bydelsforskjeller. Logistisk regresjon. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Ser vi utelukkende på guttene, er det derimot slik at minoritetsguttene har større sannsynlighet for å delta i idrettslag når vi sammenlikner med majoritetsungdom under forutsetning at disse to gruppene skulle ha den samme tilgangen til sosioøkonomiske ressurser i hjemmet. Vi finner altså en svak, men (selvstendig) positiv «effekt» av å ha innvandringsbakgrunn blant guttene. Også blant minoritetsjentene forklarer familiens sosioøkonomiske ressurser mye, men langt fra alt.

Idrettskultur i familien

Foreldre har lenge vært betydningsfulle i barne- og ungdomsidretten som trenere, lagledere og bakkemannskap. Noen nyere studier tyder på at foreldreinvolveringen i ungdomsidretten er langt mer omfattende nå enn tidligere (Stefansen, Smette, Strandbu, 2016). Foreldre er viktige i kraft av det frivillige arbeidet de legger ned i idretten. I tillegg er foreldre viktige som inspirasjon, rollemodeller og tilretteleggere for barn og ungdoms idrettsaktiviteter (Fredricks og Eccles, 2005). Flere studier, spesielt fra Nord-Amerika, har vist at det har stor betydning for egen idrettsinteresse å vokse

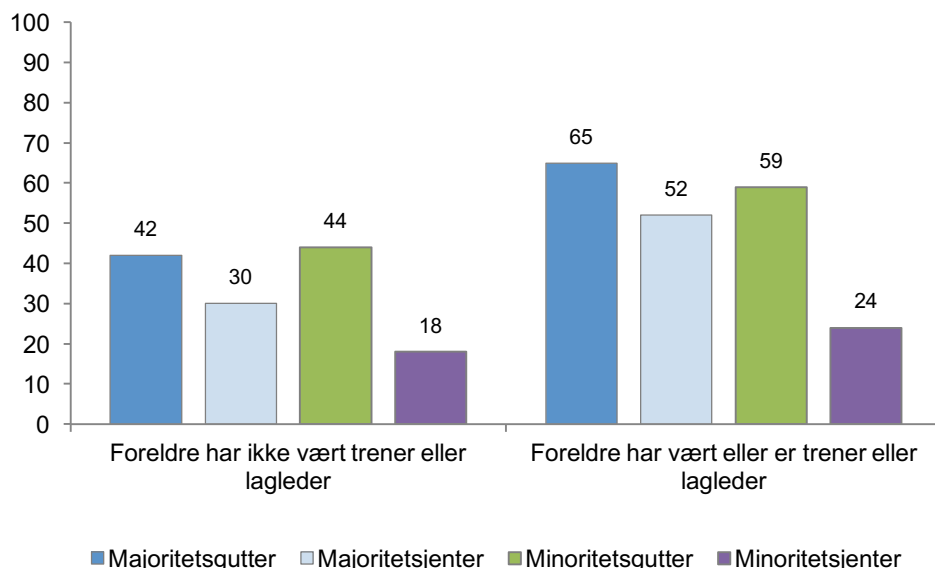
opp i en familie som er opptatt av idrett. Det finnes imidlertid få slike studier fra en norsk kontekst.

Spesielt for Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 ble det utviklet noen nye spørsmål som var ment å fange opp hva slags idrettsinteresse som finnes blant ungdommenes foreldre. Bakgrunnen er at vi ønsket å fange opp noen sider ved det vi kan kalle for «familiens idrettskultur». Ett av spørsmålene handlet om hvorvidt foreldrene har vært direkte involvert i idrettslaget, der vi spurte ungdommene om hvorvidt faren eller moren har vært «(...) trener eller lagleder for deg (eller dine søsken) gjennom oppveksten». Totalt ni prosent ga positive svar på at foreldrene hadde slike oppgaver i dag, mens ytterligere 32 prosent svarte at de hadde vært trener eller lagleder tidligere. Rundt seks av ti ungdommer har med andre ord ikke hatt foreldre som har hatt denne typen engasjement.

Bryter vi tallene ned etter kjønn og innvandringsbakgrunn framkommer det en del variasjoner, men andelen som sier at foreldrene er trener eller lagleder i dag varierer ikke spesielt mye. Seks-sju prosent av henholdsvis minoritetsguttene og -jentene rapporterer om at foreldrene er trener eller lagleder, mot ti-elleve prosent av majoritetsjentene og -guttene. Andelen som rapporterer at foreldrene har vært trenere eller lagledere tidligere varierer derimot betydelig mer – fra 41 prosent blant majoritetsgutter til 23 prosent blant minoritetsjentene. Blant majoritetsjentene er det 32 prosent som har foreldre som tidligere har vært trenere eller lagledere, mens tallet er 25 prosent blant minoritetsguttene. Dette betyr at rundt sju av ti av guttene og jentene med innvandringsbakgrunn har foreldre som aldri har vært lagleder eller trener gjennom oppveksten, mot seks av ti majoritetsjenter og fem av ti majoritetsgutter.

Figur 23 viser hvor stor andel av ungdommene som er aktive i idrettslag når vi bryter ned tallene etter om de har foreldre som har vært trenere eller lagledere og de som ikke har hatt slike oppgaver. Resultatene viser at det er tydelige sammenhenger mellom disse forholdene. I alle grupper er det en god del flere idrettsaktive ungdommer der foreldrene har bidratt med oppgaver i idrettslaget. «Effekten» er likevel størst blant majoritetsgutter og -jenter, der det skiller 22-23 prosentpoeng mellom de som har hatt foreldrene som trenere/lagledere og de som ikke har hatt det. Blant minoritetsguttene er forskjellen på 15 poeng, og seks poeng blant minoritetsjentene.

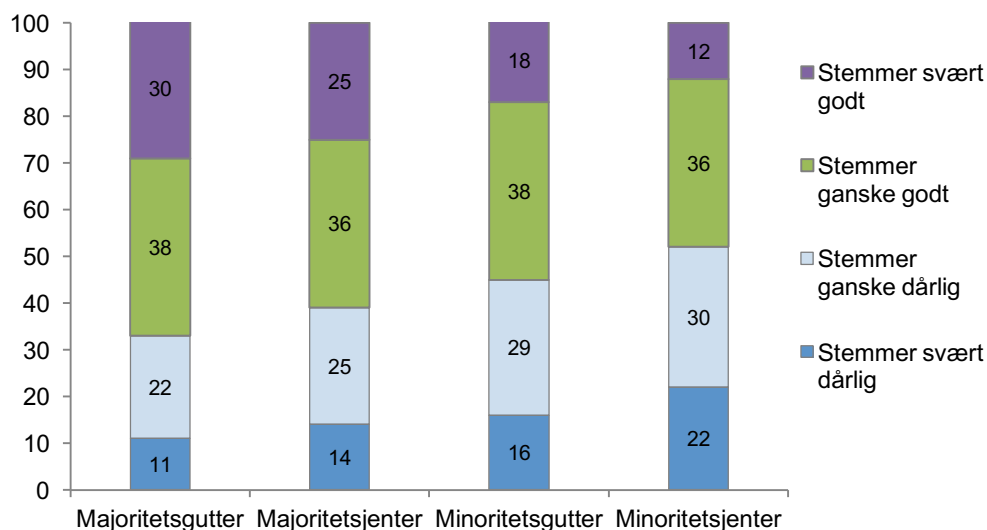
Figur 23. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter om foreldrene har vært eller ikke vært trener, kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

For å måle mer generelt hva slags betydning idretten har i familien ungdommene vokser opp i, ble deltakerne i Ung i Oslo 2015 stilt overfor følgende utsagn: «Idrett og sport betyr svært mye i min familie». De ble bedt om å krysse av for hvor godt dette stemmer på en firedelt skala fra «stemmer svært godt» til «stemmer svært dårlig». Resultatene, som i Figur 24 er brutt ned etter kjønn og innvandringsbakgrunn, viser at idretten står ganske så sterkt i dagens ungdomsfamilier. Samlet er det rundt 60 prosent som mener at dette utsagnet stemmer, og det er bare 15 prosent som mener at utsagnet passer «svært dårlig». Størst oppslutning er det om utsagnet blant majoritetsgutter og -jenter, mens det er lavest oppslutning blant minoritetsjentene. Det er likevel verdt å merke seg at det generelt er nokså høy oppslutning om utsagnene også blant minoritetsungdom, og nær halvparten av minoritetsjentene mener at dette utsagnet stemmer.

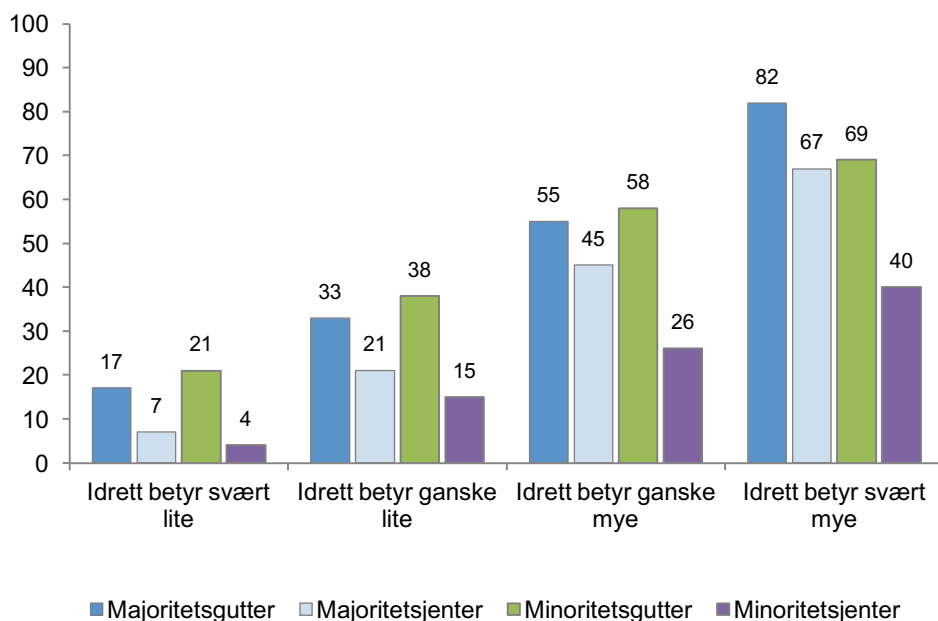
Figur 24. Idrettens betydning i familien. Hvordan unge i alderen 13-19 år stiller seg til utsagnet «idrett og sport betyr svært mye i min familie» – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

For å illustrere hva slags betydning idrettskulturen i hjemmet kan ha for ungdommenes egen deltakelse i idrett, viser vi i Figur 25 hvor mange som er aktive i idrett avhengig av hva ungdommene har svart på spørsmålet om idrettens betydning i deres familie. Resultatet viser svært klare sammenhenger, og den er sterkest blant majoritetsgutter, der 82 prosent av de som vokser opp i en familie der idretten står sterkest er aktive i idrett, mot 17 prosent i de familiene der idretten har minst betydning. Selv om sammenhengen er noe svakere i de andre gruppene vi undersøker her, er den likevel tydelig også blant minoritetsjentene, der 40 prosent som vokser opp i en familie der idretten står sterkt er aktive i idrett, mot 4 prosent i de familiene der idretten har minst betydning.

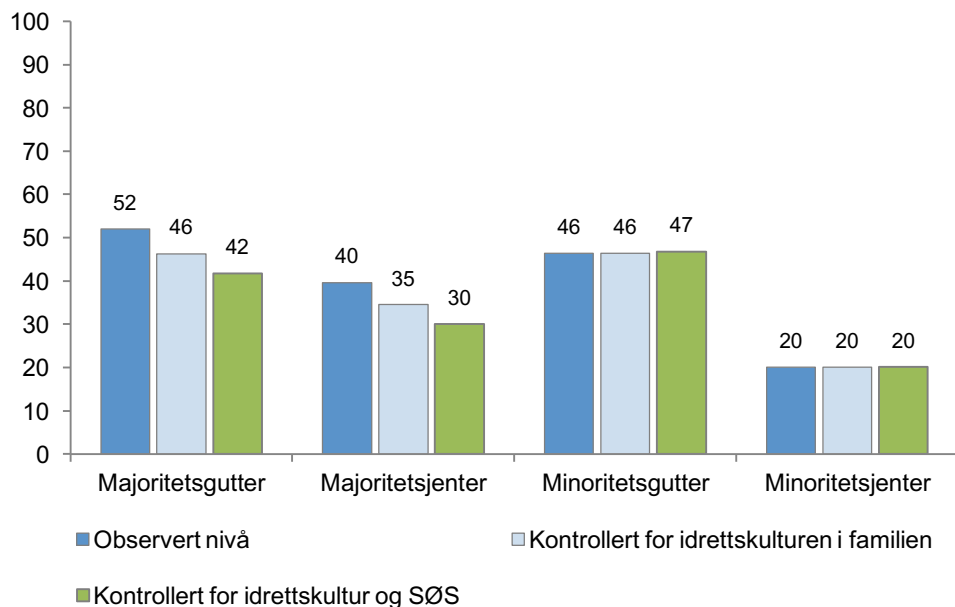
Figur 25. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter hvordan de har svart på utsagnet «idrett og sport betyr svært mye i min familie». Kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 26 viser hvordan forskjellene mellom minoritetsjentenes og de andre ungdommenes idrettsdeltakelse endrer seg når vi bruker multivariate regresjonsteknikker for å justere for den betydningen sport og idrett har i familien. Resultatene viser at forskjellene mellom minoritetsjentene og majoritetsjentene blir noe mindre, men forskjellen minker kun fra 20 til 15 prosentpoeng. Denne forskjellen blir en del mindre når vi i tillegg trekker inn sosioøkonomisk bakgrunn, men uansett står vi igjen med en forholdsvis stor uforklart komponent (halvparten av forskjellen forblir uforklart). I de neste avsnittene skal vi derfor se på andre mulige forklaringsfaktorer som religion og skolearbeid.

Figur 26. Andel unge som er aktive i et idrettslag etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Observerte tall og beregnet nivå etter å ha justert for familiens idrettskultur og sosioøkonomisk bakgrunn. Logistisk regresjon. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Religion

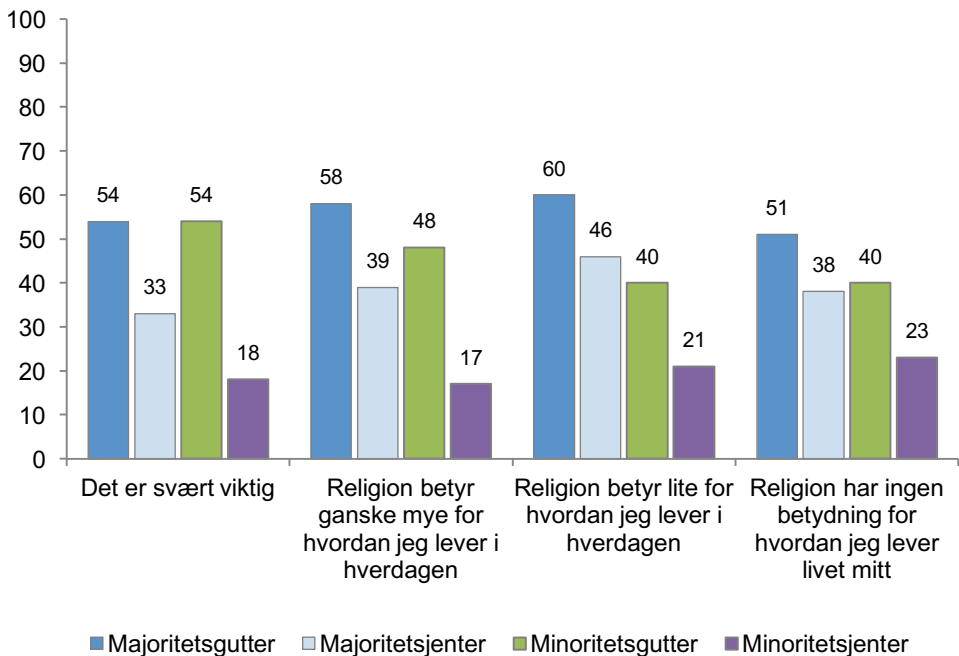
Religion kan oppfattes som lite relevant for idrettsdeltakelse. Men religiøse foreninger har spilt en viktig rolle for å spre idretter rundt i landet, og flere religiøse foreninger har hatt idrett som en av sine aktivitetstilbud rettet mot ungdom. KFUM/KFUK er et eksempel på dette (Walseth, 2016). Også foreninger knyttet til andre religioner har idrett som en del av sine aktivitetstilbud. Walseth har i en studie vist at flere moskeer i Oslo har idrett som ett av sine tilbud til ungdom (Walseth, 2015). Islam er også interessant fordi denne religionen gir konkrete bud om å holde seg i form og ta vare på kroppen. Og i tillegg kan enkelte religiøse praksiser knyttet til islam, som en streng praktisering av kjønnssegregering, være barrierer mot deltagelse i den norske organiserte idretten for jenter med muslimsk bakgrunn.

I Ung i Oslo 2015 ble ungdommene spurt om hvor mye religionen betyr «for hvordan du lever til daglig». På dette området er det svært store forskjeller mellom ungdom med og uten innvandringsbakgrunn. Mens rundt 60 prosent av ungdom med norskfødte foreldre svarer at «religionen har ingen betydning», gjelder dette kun 15 prosent av guttene og jentene med

innvandringsbakgrunn. Blant minoritetsungdom er det 33 prosent som sier at religionen er «svært viktig» for dem, mot fire prosent av de unge med norskfødte foreldre.

Figur 27 viser hvor mange som aktive i idrettslag etter hvordan ungdommene stiller seg til spørsmålet om religionens betydning i dagliglivet – brutt ned etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Resultatene tyder på at religionen spiller litt ulike roller for de fire gruppene som studeres her. Blant minoritetsjentene er det ikke spesielt store forskjeller i idrettsdeltakelse mellom de som er mest og minst religiøse, men tendensen går i retning av størst idrettsdeltakelse blant de minst religiøse. Blant minoritetsgutter er sammenhengen motsatt; her er det de mest religiøse som skiller seg ut med høyest deltagelse og forskjellene til de minst religiøse er også forholdsvis betydningsfull. Blant ungdommene med norskfødte foreldre er det slik at de som er «litt religiøse» er de som oftest er med i idretten, noe som særlig gjelder blant jenter.

Figur 27. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter kjønn, innvandringsbakgrunn og hva slags betydning religionen har i livet deres. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

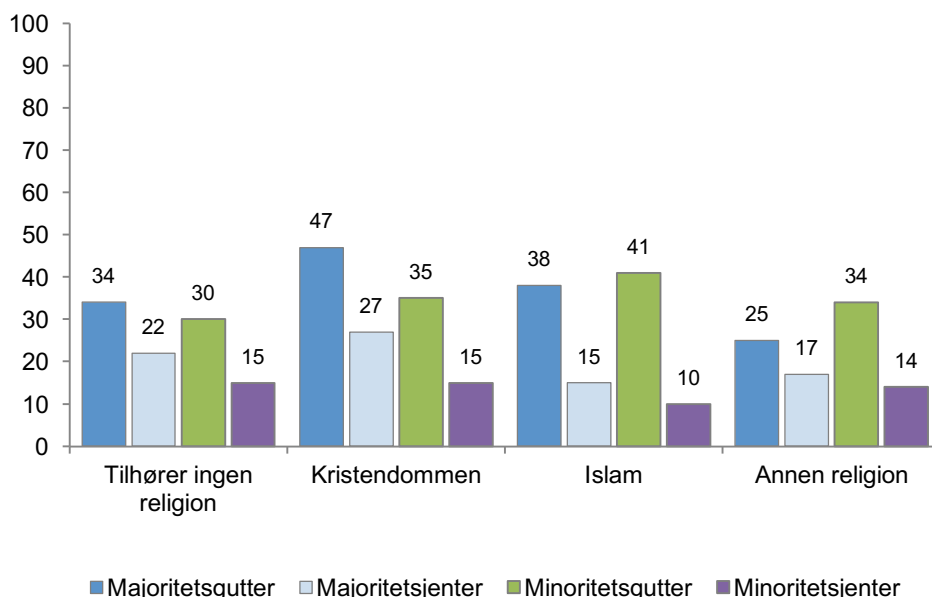
Vi har også her foretatt tilsvarende multivariate analyser som tidligere (ikke vist), og resultatene her viser at religiøsitet ikke bidrar til å redusere forskjellene mellom minoritetsjentene og de andre gruppene. Tvert imot viser det seg at forskjellene øker noe. Dette betyr at religionens betydning i dagliglivet til ungdommene ikke bidrar til å forklare hvorfor minoritetsjenter deltar relativt sett sjeldnere i idretten.

Ungdom på videregående trinn fikk i tillegg til spørsmål om i hvilken grad de var religiøse et spørsmål om hvilken konkret religion de tilhører¹⁵. Vi kan derfor undersøke om det er noen forskjeller i idrettsdeltakelse som knytter seg til den spesifikke religionen ungdommene tilhører. Ikke uventet er det markante forskjeller i religionstilhørighet mellom ungdom med norskfødte foreldre på den ene siden, der 43 prosent regner seg som kristne, 51 prosent at de ikke tilhører noen religion og seks prosent tilhører andre religioner, og ungdom med innvandringsbakgrunn på den andre. Her regner 56 prosent seg som muslimer, 17 prosent som kristne, 14 prosent tilhører en annen religion og 13 prosent ikke definerer seg inn i noen religion.

Figur 28 viser hvordan idrettsdeltakelsen varierer etter religionstilhørighet. Merk at tallene for idrettsdeltakelse er generelt lavere fordi figuren kun omfatter ungdom på videregående. Funnene viser noen interessante forskjeller. For det første skiller religion forholdsvis lite blant minoritetsjentene. Det er noe lavere deltakelse blant muslimske jenter (10 prosent) enn resten (14 prosent), noe som betyr at det er en liten «negativ islameffekt» på idrettsdeltakelse for minoritetsjentene. Blant minoritetsguttene er det derimot motsatt, slik vi også så når det gjaldt spørsmålet om religionens betydning for ungdommenes dagligliv. For gutta er det altså snakk om en «positiv islameffekt» på idrettsdeltakelsen. Blant majoritetsungdommene er det imidlertid de som tilhører kristendommen som har størst deltakelse i idretten, og kontrasten er nokså stor når vi sammenlikner de kristne og de som ikke tilhører noen religion, noe som særlig gjelder for guttene der det er en forskjell på 13 prosentpoeng. Dette viser at religion ikke bare har betydning for muslimske ungdommer, men også blant unge kristne. Noe av tendensene kan kanskje tilskrives at idretten står sterkt i enkelte kristne ungdomsmiljøer, og tilsvarende noe svakere i ikke-religiøse ungdomsmiljøer.

15. Spørsmålet ble ikke stilt på ungdomstrinnet på grunn av at denne delen av undersøkelsen ble gjennomført anonymt.

Figur 28. Andel i alderen 16-19 år som er aktive i et idrettslag – etter kjønn, innvandringsbakgrunn og hva slags religion de tilhører. Videregående skole. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Skole

Den organiserte ungdomsidretten i Norge er del av sivilsamfunnet, og ikke som i mange andre land preget av sterke bånd til skolen. Likevel kan det også for norske forhold være interessant å undersøke hvordan ungdommers forhold til skolen har betydning for deres idrettsaktiviteter. Noen tidligere studier har undersøkt sammenhenger mellom skolekarakterer og idrettsaktiviteter (Mehus, 2016; Sletten, Strandbu og Gilje 2015). I dette kapittelet vil vi utvide fokus og også ta for oss andre sider ved skolehverdagen.

Vi kan tenke oss to hovedtrekk når det gjelder forholdet mellom skolegang og idrett. Et første poeng er at idretten og skolen langt på vei har mye av den samme strukturelle oppbygningen: det er treneren/læreren som bestemmer, hovedaktiviteten er som regel øving eller trening for å forbedre ferdigheter og ofte inkluderer aktiviteten elementer av måling og testing. Tidligere studier tyder på en viss seleksjon av «skoleflink» ungdom inn i idrettslagene (Sletten m.fl., 2015). Samtidig kan en tenke seg en annen logikk: Idretten tar fokus vekk fra skolegangen. Hvis idretten tar mye tid og krefter kan det gå på bekostning av skolearbeid. Vi undersøker derfor i dette kapitlet om en mulig årsak til minoritetsjentes lavere deltagelse i idrett kan være at de satser mer

på skolen – altså at de prioriterer skolearbeid. Gjør de mer lekser? Er det en motsetning mellom å bruke mye tid på skolearbeid og drive med idrett? Eller er det motsatt?

Tabell 2 viser hvordan jenter og gutter med og uten innvandringsbakgrunn gjør det på skolen og hvor mye tid de bruker på lekser. Karakterene er målt ved å ta gjennomsnittet av karakterene de rapporterte at de fikk ved siste karakteroppgjør i fagene norsk (hovedmål), engelsk (skriftlig) og matematikk. Vi ser at majoritetsjentene kommer ut med de beste resultatene med et gjennomsnitt på 4,25. Minoritetsguttene og – jentene har om lag en halv karakter lavere, mens majoritetsguttene plasserer seg mellom disse ytterpunktene.

Tabell 2. Gjennomsnittskarakter og daglig tid brukt til lekser etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Gjennomsnitt og prosent.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Gjennomsnittskarakter	4,07	4,25	3,71	3,76	4,03
Tid brukt til lekser					
Gjør aldri/nesten aldri lekser	12	7	8	4	8
Mindre enn ½ time	17	9	11	6	12
½ til en time	32	25	27	19	27
1-2 timer	25	30	30	29	28
2-3 timer	9	18	14	23	15
3-4 timer	2	7	4	10	6
Mer enn fire timer	3	4	6	8	5
Totalt	100	100	100	100	100
N=	7079	7487	3426	3896	21888

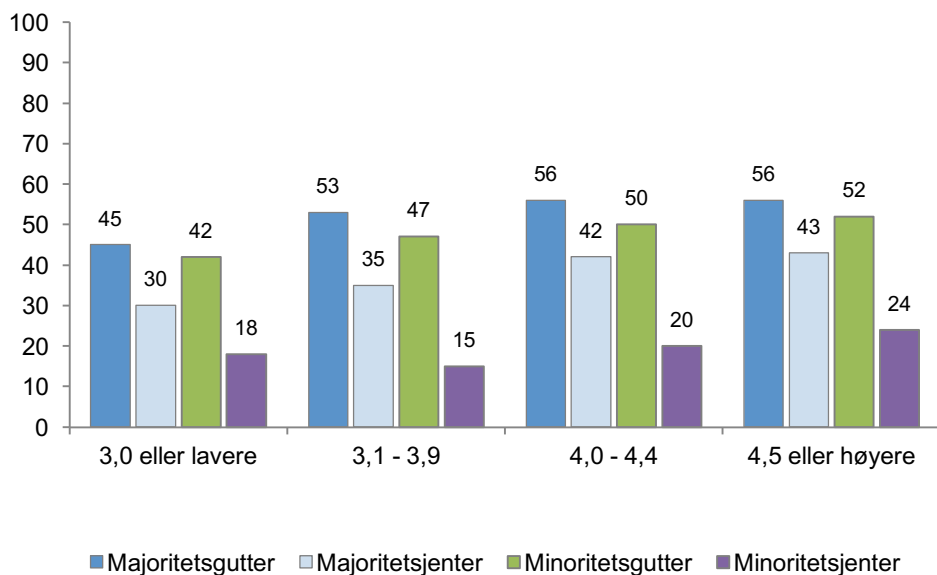
Kilde: Ung i Oslo 2015.

Tid brukt til lekser er målt med følgende spørsmål: «Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletida)?» Det ble gitt sju svaralternativer som varierte fra «Gjør aldri/nesten aldri lekser» til «Mer enn fire timer». Det tydeligste skillet går her mellom jentene og guttene, der jentene bruker betydelig mer tid på lekser enn gutter. Minoritetsjentene er samlet sett de som bruker aller mest tid.

Figur 29 viser prosentandelen som er med i idrettslag når vi skiller mellom ungdom som oppnår ulike skoleresultater. Vi har her delt inn i fire karakternivåer, der vi skiller mellom de med et karaktersnitt på 3,0 eller lavere, de med et karaktersnitt på tretallet (3,1 - 3,9), de mellom 4,0 og 4,4 og de med karaktersnitt på 4,5 eller høyere. Generelt er det en viss sammenheng, i den forstand at det er flere og flere ungdommer som deltar i idrett desto bedre karakterer de har. Tendensen er til stede i alle de fire gruppene vi studerer spesielt i denne rapporten, men er minst tydelig blant

minoritetsjentene. Blant minoritetsjentene er det tendenser til en J-formet sammenheng, der det er de med «nest dårligst» karakterer som i minst grad er med i idretten, samtidig som de med best karakterer er oftest med. At det uansett karakternivå er betydelig færre minoritetsjenter som er med i idrett enn andre ungdommer, tyder på at karakterforskjellene ikke kan forklare hvorfor minoritetsjenter generelt er mindre med i idretten.

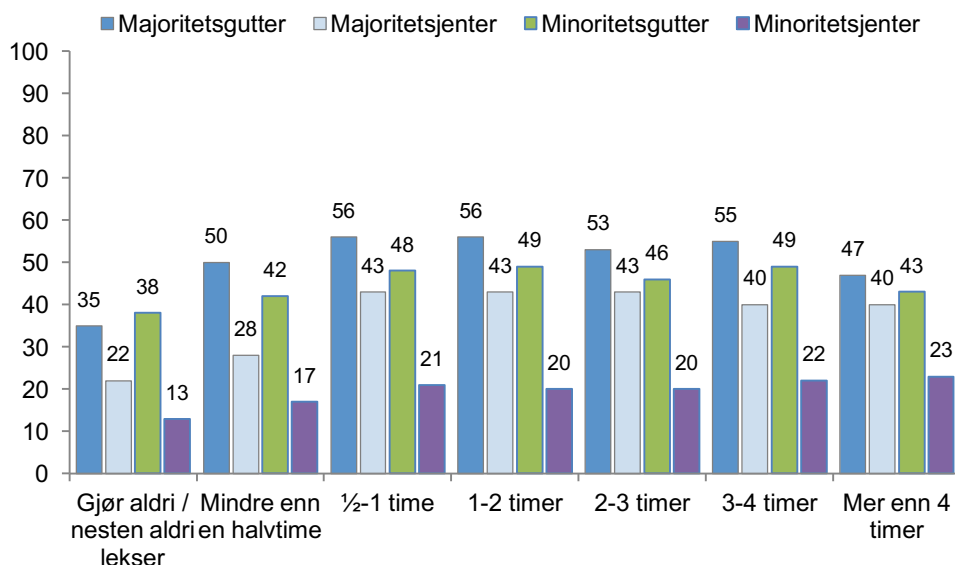
Figur 29. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter ungdommenes skolekarakterer, kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 30 gir en tilsvarende oversikt over sammenhengen mellom tid brukt til lekser og deltagelse i idrettslag. Det overordnede bildet, som gjelder uavhengig av kjønn og innvandringsbakgrunn, er at idrettsdeltakelsen er lavest blant de ungdommene som ikke i det hele tatt gjør lekser eller som bruker veldig lite tid på denne typen skolearbeid. Blant de ungdommene som bruker minst en halv time på lekser per dag betyr det derimot lite for idrettsdeltakelsen hvor mye mer tid enn en halvtime de bruker. Dette tyder på at det generelt sett ikke er noen motsetning mellom å satse på skolen og delta i idrett.

Figur 30. Andel unge i alderen 13-19 år som er aktive i et idrettslag – etter hvor mye tid de bruker på lekser per dag, kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

På tilsvarende måte som i andre deler av dette kapittelet har vi foretatt multivariate analyser for å sjekke om karakterer og lekselesing bidrar til å endre på forskjellen i idrettsdeltakelse mellom minoritetsjenter og de andre ungdommene. Resultatene fra disse analysene er ganske entydig: verken karakterer eller tid brukt til lekser bidrar til å redusere forskjellene. Dette tyder på at verken det lavere karakternivået til minoritetsjentene eller det høyere nivået på tid brukt til lekser er relevante forklaringer på hvorfor minoritetsjenter skiller seg ut med spesielt lav deltakelse i idrett.

En samlet analyse

I Tabell 3 på neste har vi gjengitt resultater fra en trinnvis regresjonsanalyse der vi inkluderer alle variablene som er inkludert i dette kapittelet (med unntak av religionstilhørighet, siden dette kun er målt på videregående). Analysene understreker det vi har kommet fram til tidligere i kapittelet, at det først og fremst er sosioøkonomiske forhold og idrettsinteressen i familien som bidrar til å forklare gapet i idrettsdeltakelse mellom minoritetsjentene og de andre gruppene. Når vi kontrollerer for alle variablene samtidig, klarer vi å forklare rundt halvparten av forskjellen, noe som betyr at fortsatt gjenstår en betydelig uforklart komponent.

Tabell 3. Resultater fra trinnvise multivariate logistiske regresjonsanalyser av sannsynligheten for å delta i idrettslag. Resultatene viser gjennomsnittlige marginale effekter ("average marginal effects" (AVE))

	Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4			Modell 5			Modell 6		
	AVE	SE	Sig p	AVE	SE	Sig p	AVE	SE	Sig p	AVE	SE	Sig p	AVE	SE	Sig p	AVE	SE	Sig p
Minoritetsjenter (referanse)																		
Majoritetsgutter	0,32	0,01	***	0,29	0,01	***	0,24	0,01	***	0,20	0,02	***	0,22	0,02	***	0,24	0,02	***
Majoritetsjenter	0,20	0,01	***	0,17	0,01	***	0,11	0,01	***	0,09	0,02	***	0,11	0,02	***	0,11	0,02	***
Minoritetsgutter	0,26	0,01	***	0,27	0,01	***	0,28	0,01	***	0,27	0,02	***	0,27	0,02	***	0,28	0,02	***
Ytre vest (referanse)																		
Nordstrand				0,01	0,01	NS	0,02	0,01	NS	0,03	0,02	NS	0,03	0,02	NS	0,03	0,02	NS
Østlensjø				-0,03	0,01	*	<-0,01	0,01	NS	0,01	0,02	NS	0,01	0,02	NS	0,01	0,02	NS
Indre vest				-0,13	0,01	***	-0,11	0,01	***	-0,07	0,02	**	-0,07	0,02	**	-0,06	0,02	*
Grovdalen				-0,08	0,01	***	-0,04	0,01	***	-0,03	0,02	NS	-0,03	0,02	NS	-0,03	0,02	NS
Søndre Nordstrand				-0,07	0,01	***	-0,04	0,01	**	<-0,01	0,02	NS	-0,02	0,02	NS	<-0,01	0,02	NS
Indre øst				-0,12	0,01	***	-0,07	0,01	***	-0,04	0,02	NS	-0,04	0,02	NS	-0,04	0,02	NS
Sosioøkonomisk bakgrunn (0-3)							0,13	0,01	***	0,08	0,01	***	0,08	0,01	***	0,06	0,01	***
Foreldre er trener (referanse)																		
Foreldre har vært trener før										-0,07	0,02	**	-0,07	0,02	**	-0,07	0,02	**
Foreldre har aldri vært trener										-0,11	0,02	***	-0,11	0,02	***	-0,12	0,02	***
Idrettens betydning i familien (0-3)										0,16	0,01	***	0,16	0,01	***	0,16	0,01	***
Religionens betydning (0-3)													0,02	0,01	*	0,02	0,01	*
Karakterer (1-6)																0,03	0,01	***
Tid brukt til lekser (1-6)																0,01	0,01	**

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Note: AVE angir endring i prosentpoeng ettersom de uavhengige variablene øker med en enhet (eller sammenliknet med referansegrupper), SE er standardfeilen til AVE. Sig p angir signifikansnivå med følgende grenseverdier: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001, NS: Ikke signifikant

Det kan videre være verdt å merke seg at analysene viser at sosioøkonomiske forhold har en forholdsvis sterk sammenheng med sannsynligheten for å være idrettsaktiv, og at deler av denne sammenhengen kan forklares med idrettens stilling i familien og skolerelaterte faktorer. Men selv kontrollert for dette, gjenstår det en betydelig "egeneffekt" av sosioøkonomisk familiebakgrunn: Bydelsforskjellene vi ser i idrettsdeltagelse blir i all hovedsak forklart når vi kontrollerer for sosioøkonomiske forhold og idrettens betydning i familien.

I analysene framstår idrettens betydning i familien som den klart sterkeste enkeltfaktor for å forstå hvorfor noen ungdommer er aktive i idretten, mens andre ikke er det. Religion har en mindre betydning, mens de skolerelaterte faktorene har en viss betydning selv kontrollert for alle de andre forholdene.

Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett at forhold knyttet til ungdommenes bosted, sosioøkonomisk familiebakgrunn, idrettsinteressen i familien, religion og skole, har betydning for om ungdom driver med idrett. Det er først og fremst betydelige forskjeller i idrettsdeltakelse mellom ungdom med ulike sosioøkonomisk bakgrunn, men vi ser også at hvorvidt idrett og sport anses som viktig i ungdommenes familie er tydelig relatert til hvorvidt ungdommene selv driver med idrett. Analysene bekrefter andre studier som viser at ungdom med best skolekarakterer noe oftere enn andre ungdommer driver med idrett. Samtidig finner vi at ungdom som bruker spesielt lite tid på lekser er mindre med i idrett enn andre, men at det utover dette har liten betydning om ungdommene litt eller spesielt mye tid på lekser. Religion har derimot nokså ulik betydning for de ulike gruppene som vi her har studert. Vi finner en «negativ islameffekt» for minoritetsjenter, en «positiv islameffekt» for minoritetsgutter og en positiv «kristeneffekt» for ungdom med norskfødte foreldre, spesielt blant gutter.

I kapittelet har vi gjennomført analyser for spesielt å undersøke hva slags relevans disse forholdene har for å forstå den generelt lave deltakelsen i idrett blant minoritetsjenter. Resultatene viser at det er to forhold som kan sies å bidra som delvise forklaringer: sosioøkonomisk bakgrunn og idrettskultur i familien. Blant guttene er dette forhold som faktisk bidrar til å snu «innvandringseffekten» på hodet, det vil si at når vi sammenlikner minoritetsgutter og majoritetsgutter er det større sannsynlighet for at minoritetsguttene deltar i idrett, gitt tilsvarende familiebakgrunn. Når det gjelder religion, skolekarakterer eller hvor mye tid ungdommene bruker på lekser, finner vi at dette i seg selv har lite relevans for å forstå hvorfor minoritetsjentene i så liten grad deltar i idrett.

Endringer over tid

I dette kapittelet skal vi studere endringer over tid. Ved å bruke data fra Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015 vil vi finne ut om det har vært noen vesentlige endringer eller trender gjennom de siste tjue årene når det gjelder deltakelse i idrettslag og trening, men også i de motivene ungdom har for å trene eller for å ikke være med i idrett. Selv om tidligere studier har vist at dagens ungdom er mer eller mindre like treningsaktive som tidligere (Seippel, Strandbu og Sletten, 2011), vet vi mindre om hvordan endringene de senere årene har vært for ungdom med innvandringsbakgrunn. Basert på de forrige Ung i Oslo-undersøkelsene viste Strandbu og Bakken (2007) at det ikke hadde vært noen særlige endringer i innvandrerungdommenes deltakelse i idrett i perioden fra 1996 til 2006. Siden dette skjedde i en periode der majoritetsungdom i økende grad deltok i idrett og trening, ble det den gang konkludert med at forskjellene mellom majoritet og minoritet hadde økt. I dette kapittelet vil vi undersøke utviklingen også etter 2006.

Et metodisk viktig poeng når vi skal undersøke endringer over tid, er at både utvalget som inngår i undersøkelsene og spørsmålene som er stilt er direkte sammenliknbare. Når det gjelder utvalget av ungdom, omfattet de to tidligere Ung i Oslo-studiene færre aldersgrupper enn i 2015-studien. Vi vil derfor i dette kapittelet avgrense analysene til de tre alderskohortene som er direkte sammenliknbare over tid, det vil si elever i 9. og 10. trinn (de to siste trinnene på ungdomsskolen) og første trinn på videregående. Dette betyr altså at disse ungdommene i gjennomsnitt er litt eldre enn de som har blitt inkludert i analysene så langt.

Når det gjelder spørsmålsformuleringer, er det viktig å være klar over at selv om alle Ung i Oslo-undersøkelsene har inkludert mange spørsmål om idrett og trening, er det ikke alle som er direkte sammenliknbare over tid. Vi vil kun forholde oss til spørsmål som er identisk formulert i de tre undersøkelsene. Dette betyr at vi i dette kapittelet vil bruke litt andre mål på idrettsdeltakelse og trening enn det som er gjort i kapittel 3 og 4.

Deltakelse i idrettslag

Vi starter analysen med å undersøke om det har vært noen endringer i hvor mange som er med i et idrettslag. I Ung i Oslo-undersøkelsene finnes det to spørsmål om dette og som er stilt på identiske måter i alle tre undersøkelsene. Vi vil først se på hvordan ungdom på de tre tidspunktene svarte på spørsmålet om «de er eller har vært med i noen av følgende foreninger, klubber eller lag?», der idrettslag var ett av alternativene. De ble bedt om å krysse av for om de «er med i», «har vært med i» eller «har aldri vært med i».

Før vi viser resultatene er det nødvendig med en metodisk kommentar, fordi det er nokså mange som ikke har besvart dette spørsmålet. Grunnen er at spørsmålet var plassert helt bakerst i det svært så omfattende spørreskjemaet, og av samtlige ungdommer som deltok i Ung i Oslo 2015 mangler det svar fra 26 prosent. Blant majoritetsguttene er det 37 prosent som ikke har svart og 31 prosent av minoritetsjentene. Blant majoritetsjentene er det 15 prosent som ikke har svart, og 20 prosent blant majoritetsguttene. Dette byr åpenbart på noen metodiske utfordringer, dersom de som har svart skiller seg fra de som ikke har svart.

Når vi likevel vil bruke dette spørsmålet i analysen, er det to grunner til det. For det første viser det seg at de som har svart på det aktuelle spørsmålet ikke skiller seg vesentlig fra de som ikke har svart når det gjelder hvor aktive de er i idrett (dette spørsmålet er tidligere i spørreskjemaet og har relativt høy svarprosent). De er riktignok noe mindre idrettsaktive (målt med andre spørsmål tidligere i spørreskjemaet), men forskjellen er nok ikke så stor at den bidrar til å påvirke resultatene i særlig stor grad (36 prosent idrettsaktive blant de som ikke har svart, mot 43 prosent idrettsaktive blant de som har svart). Det er også viktig å få fram at det blant minoritetsjentene og – guttene er ingen forskjeller i idrettsdeltakelse mellom de som har svart på spørsmålet og de som ikke har svart. Den andre grunnen til at vi vil bruke dette spørsmålet, er at målet her først og fremst er å gi et bilde av endringer over tid. Også i de andre Ung i Oslo-undersøkelsene var dette spørsmålet plassert bakerst, og det var også i de undersøkelsene en del som ikke rakk å komme gjennom hele spørreskjemaet.

Tabell 4 viser hvordan ungdommene svarte på spørsmålet om deltakelse i idrettslag, brutt ned etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Ser vi først på den generelle utviklingen, er det mest påfallende funnet at stadig flere unge en eller annen gang gjennom oppveksten har vært med i et idrettslag. Mens andelen som aldri har vært med lå i overkant av 30 prosent i 1996 og 2006, gjelder dette 18 prosent av ungdommene i 2015. Dette er en markant nedgang, som vitner om at stadig flere barn deltar i idrett. Samtidig viser undersøkelsene at det ikke vært noen særlige endringer i hvor mange som er med i idrett på det tidspunktet ungdommene deltok i undersøkelsen. Mens andelen som var med i idrettslag økte svakt fra 41 prosent i 1996 til 43 prosent 2006, har det ikke skjedd noen endringer etter det. Dette betyr altså at

flere enn før har vært *innom* idretten i løpet av oppveksten, men samtidig at det er stadig flere som *slutter* etter hvert som de når ungdomsalderen. Mens det totalt sett i 1996 og 2006 var rundt 25 prosent som hadde vært med i idrettslag tidligere, er tallet i 2015 på nærmere 40 prosent. Idretten har altså klart å rekruttere flere barn og unge inn i idrettslagene, samtidig som de i mindre grad synes å klare å holde på de barna de rekrutterer utover i tenårene. Hvis vi ser bort fra de som aldri har vært med i idrettslagene, er det i 2015 rundt halvparten som fortsatt er med når de er i alderen 14-17 år. Basert på tallene for de tidligere undersøkelsene er det i overkant av 60 prosent av de som har vært med noen i idretten som fortsatt er med i midten av tenårene.

Tabell 4. Prosentandel som er med i idrettslag, som har vært med tidligere og som aldri har vært med i idrettslag – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 1996 – 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Er med i et idrettslag					
1996	50	36	42	15	41
2006	54	42	42	16	43
2015	56	44	38	15	43
Har vært med i idrettslag før					
1996	25	31	22	21	27
2006	24	27	26	20	25
2015	34	43	42	41	39
Har aldri vært med i idrettslag					
1996	25	33	36	64	32
2006	22	31	32	64	33
2015	10	13	20	44	18

Kilde: Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Når vi undersøker gutter og jenter, med og uten innvandringsbakgrunn, finner vi noen forskjeller i utviklingstrekk. For minoritetsguttene har det over hele perioden under ett vært en nedgang fra 42 til 38 prosent i andelen som er med i idrettslag, mens det for gutter med majoritetsbakgrunn har vært en økning fra 50 til 56 prosent. Dette betyr at forskjellene i idrettsdeltakelse gjennom de siste to tiårene har økt for guttenes del, fra 8 prosentpoeng i 1996 til 18 poeng i 2015. En tilsvarende utvikling har funnet sted blant jentene, selv om utviklingen for jentene med innvandringsbakgrunn har vært nokså stabil – med rundt 15 prosent deltagelse på alle tre måletidspunktene. Majoritetsjentene har derimot økt sin idrettsdeltakelse fra 36 til 44 prosent. Dette betyr at de tendensene som har blitt rapportert tidligere (Strandbu og Bakken, 2007: 66-67), om økende forskjeller i idrettsdeltakelse mellom majoritets- og minoritetsungdommer over tid, har fortsatt også inn i det siste tiåret. Og som ved forrige undersøkelse øker forskjellen fordi flere majoritetsungdommer enn før trener i idrettslag.

På den annen side har endringene i hvor mange som noen gang har vært med i idrettslag vært størst for minoritetsjenter. Mens 64 prosent aldri hadde vært med i 1996 og 2006, har dette tallet sunket med 20 prosentpoeng til 44 prosent. Selv om det fortsatt er et betydelig gap til de andre gruppene, har denrelative forskjellen altså blitt mindre.

«Å være med» i et idrettslag sier ikke nødvendigvis noe om hvor aktive ungdommene er. Dessuten har vi tidligere vist at det finnes en del ungdommer som er med på aktiviteter gjennom idrettslagene uten at de nødvendigvis er medlem, eller definerer selv at de er «med» i et idrettslag (Strandbu og Bakken, 2007). For å fange opp dette er det i alle Ung i Oslo-undersøkelsen lagt inn spørsmål om ungdommene har «trent i idrettslag» i løpet av den siste uka før undersøkelsen ble gjennomført. Resultatene fra dette spørsmålet er gjengitt i Tabell 5 og viser at det er noen flere som svarer at de trener i idrettslag enn som sier at de er «med i et idrettslag». Når vi måler idrettsdeltakelse på denne måten, er de generelle utviklingstrekkene annerledes enn når vi målte dette gjennom hvor mange som litt løst definerer at de er «med i et idrettslag». Mens andelen som trente i idrettslag siste uke økte med 7 prosentpoeng (fra 49 til 56 prosent) i tiårsperioden 1996 til 2006, var det en nedgang på 9 prosentpoeng fra 2006 til 2015 (fra 56 til 45 prosent). Dette betyr at når vi ser hele 20-årsperioden under ett, har det vært en nedgang i hvor mange ungdommer som har trent i idrettslag.

Tabell 5. Prosentandel i alderen 14-17 år som har trent i idrettslag siste uke – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 1996 – 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
1996	54	42	63	35	49
2006	62	53	64	36	56
2015	56	43	48	27	45

Kilde: Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Tabell 5 viser hvordan utviklingstrekkene har vært for gutter og jenter med og uten innvandringsbakgrunn. Hovedtrekket er at det generelt har blitt større forskjeller i idrettsdeltakelse mellom majoritet- og minoritetsungdom gjennom det siste to tiårene. I perioden 1996 til 2006 skjedde dette ved at økningen i deltakelse kun gjaldt majoritetsgutter og -jenter. I løpet av det siste tiåret har forskjellene økt ved at nedgangen i idrettsdeltakelse har vært mer markert blant unge minoritetsgutter. Ser vi hele perioden under ett har andelen som har trent i idrettslag ikke endret seg for verken majoritetsgutter eller -jenter, mens det derimot har vært en betydelig nedgang blant minoritetsungdom. Nedgangen har vært mest markert blant unge minoritetsgutter.

Det er verdt å nevne at andelen av minoritetsungdommene som i løpet av siste uke har trent i et idrettslag er en god del høyere enn andelen som krysser av for at de er «med i idrettslagene». Denne diskrepansen er særlig stor for minoritetsjentene. I 2015 er det for eksempel dobbelt så mange av minoritetsjentene som har trent i idrettslag siste uke sammenliknet med hvor mange som sier at de er «med i idrettslag». Dette kan dels skyldes at flere jenter deltar på aktiviteter i idrettslag som ikke krever medlemskap¹⁶. Det kan også skyldes at de har trent i noe de oppfatter som et idrettslag, for eksempel på en ungdomsklubb, en annen forening eller liknende – men ikke er med i et idrettslag.

Trening på andre arenaer

Hvordan har utviklingen vært når det gjelder trening på andre arenaer enn den organiserte idretten? Alle Ung i Oslo-undersøkelsene siden 1996 har inkludert spørsmål som skal fange opp hvor mange som har drevet med ulike typer treningsaktiviteter i løpet av den siste uken før undersøkelsen ble gjennomført. Spørsmålene har vært identisk formulert og det er blitt spurt om hvor mange ganger ungdommene har «trimmet eller trent på egen hånd», «vært på treningsstudio/helsestudio», «drevet med dans eller liknende» og «vært på kampsport- eller selvforsvarstrening». Vi starter analysen med å gi et samlet bilde av utviklingen, der vi har slått sammen svarene på alle disse fire spørsmålene og skiller mellom de som ikke har gjort noe av dette siste uke, de som har trent én gang og de som har trent mer enn én gang siste uke.

Tabell 6 viser hvordan ungdom på de tre tidspunktene samlet sett fordeler seg, og hvordan utviklingen har vært for gutter og jenter, med og uten innvandringsbakgrunn. Hvis vi tar for oss hele perioden og alle ungdommene under ett, har ikke omfanget av treningsaktivitet endret seg spesielt mye. Andelen som trente to eller flere ganger siste uke økte noe mellom 1996 og 2006, men har siden da gått tilbake til nivået fra 1996. Samtidig viser analysen, i likhet med det som framkom i analysene av trening i idrettslag, til en langsiktig trend i treningsmønstre utenom idretten, der forskjellene i treningsaktivitet øker mellom ungdom med og uten innvandringsbakgrunn. Endringene over tid går først og fremst langs majoritet/minoritetsdimensjonen, og mindre etter kjønn. Mens det blant majoritetsungdom har vært en økning på fem prosentpoeng i andelen som har trent to eller flere

16. I følge rapporten om "Klubbtiltak storby" fra Oslo idrettskrets (2016) finnes det flere treningstilbud i regi av idrettslag i Oslo som ikke krever medlemskap i idrettslag. Av de 102 tiltakene som fikk tilskudd fra Klubbtiltak storby i 2015 var 35 tilpasset jenter, og mange var særlig rettet mot jenter med innvandrerbakgrunn.

ganger siste uke, har det vært en reduksjon blant unge med innvandringsbakgrunn på rundt 10 prosentpoeng. Ser vi på andelen som ikke har trent siste uke, er den langsiktige trenden blant majoritetsungdom at det er stadig færre som oppgir at de ikke trener, mens det for minoritetsungdom har vært en økning i andelen som ikke har trent siste uke gjennom de siste tjue årene

Tabell 6. Prosentandel som i løpet av siste uke ikke har trent, som har trent én gang eller som har trent to eller flere ganger – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 1996 – 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Ikke trent siste uke					
1996	20	17	13	24	19
2006	13	12	14	23	14
2015	15	13	20	27	17
Trent én gang siste uke					
1996	10	14	7	11	11
2006	8	11	6	12	9
2015	10	13	10	17	12
Trent to eller flere ganger siste uke					
1996	70	69	80	66	70
2006	79	77	80	65	76
2015	75	74	70	57	71

Kilde: Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Tabell 7 viser mer detaljerte tall for de enkelte aktivitetene. Som påvist i andre studier, viser også Ung i Oslo-undersøkelsen at det generelt er flere unge som trener på treningsstudioene nå enn for ti og tyve år siden. Økningen har vært nokså markant hvis vi ser hele perioden under ett, men likevel klart størst fra 1996 til 2006. I 2015 oppga én av tre unge at de har trent på trenings- eller helsestudio siste uke. Omfanget av trening knyttet til dans, aerobic og kampsport har gått noe ned, mens omfanget av egentrening er nokså likt i 2015 som tjue år tidligere. Med unntak av treningsstudio, har det på alle disse områdene likevel vært en nedgang fra 2006 til 2015 (etter en økning fra 1996 til 2006).

Utviklingen for minoritetsjentene skiller seg en del fra den generelle utviklingen for de andre gruppene i studien. Hovedsakelig ved at det har vært en mindre økning de siste tjue årene i omfanget av trening på treningsstudio og dessuten ved at det i denne gruppen over tid er færre som trener på egenhånd. Nedgangen i egentrening gjelder også for minoritetsguttene, men for majoritetsgutter og -jenter har utviklingen vært mer stabil. Omfanget av dansing har også gått tydelig tilbake blant minoritetsjenter, men ikke noe mer enn det som har vært tilfelle for majoritetsjentene. Også blant minoritetsgutter

er det blitt færre som danser, men viktigst for denne gruppen er at det er blitt betydelig færre som driver med kampsport eller selvforsvarstrening.

Tabell 7. Prosentandel som i løpet av siste uke har drevet med ulike former for treningsaktiviteter – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 1996 – 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Trimmet eller trent på egen hånd					
1996	51	54	55	54	53
2006	61	56	60	54	58
2015	54	55	50	47	52
Vært på treningsstudio/helsestudio					
1996	24	16	33	17	20
2006	35	28	39	20	31
2015	34	33	39	26	33
Drevet med dans el					
1996	5	32	15	34	20
2006	8	32	19	36	23
2015	6	23	11	27	16
Vært på kampsport eller selvforsvarstrening					
1996	11	4	31	10	10
2006	13	7	25	11	12
2015	8	5	17	8	8

Kilde: Ung i Oslo 1996, 2006 og 2015.

Subjektive motiver

I Ung i Oslo 2006 ble det utviklet serier med spørsmål for å få mer kunnskap om ungdommenes subjektive motiver knyttet til trening og idrett. Noen av spørsmålene handlet om hva slags grunner ungdom har for å drive med trening, mens andre handlet om motiver for å ikke trene eller for å ikke delta eller slutte i idretten. I spørreskjemaet ble ungdommene presentert for ulike motiver og forklaringsfaktorer, og de ble bedt om å gi sin vurdering av hvor viktige motivene var for dem på en tredelt skala fra «svært viktig» til «ikke viktig». Disse spørsmålene er gjentatt på identiske måter i 2015-undersøkelsen, og vi vil i det følgende undersøke om det har vært noen endringer over tid i ungdommenes motivasjonsstruktur for idrett og trening. Vi er igjen spesielt opptatt av om det har vært noen endringer blant jenter med minoritetsbakgrunn.

Vi starter analysene med å se nærmere på ungdommenes begrunnelser for ikke å være med i idrettslag. Hva er de viktigste grunnene til at ungdom i dag ikke deltar i idretten? Undersøkelsen i 2006 viste at den klart viktigste grunnen den gang var at ungdom ikke ville forplikte seg til faste treninger, men det var også en del som oppga manglende interesse, eller at de følte de ikke var flinke i idrett (Strandbu og Bakken, 2007: 50-51). Relativt få svarte at det var fordi det var for dyrt eller at foreldrene ikke likte at de var med.

Spørsmålene er altså gjentatt i 2015 og kun stilt til de ungdommene som ikke driver med idrett. Figur 31 viser hvor mange av de som ikke trener i idrettslag i alderen 14-17 år som har svart at ulike motiver har vært «svært viktig» for dem for å ikke være med i idretten. I hovedsak opprettholdes bildet fra 2006, det å ikke ville forplikte seg er fortsatt den klart mest utbredte grunnen for ikke å trene i idrettslag. Andelen som har oppgitt dette som svært viktig har økt fra 26 til 30 prosent på ti år, men også flere av de andre grunnene har fått noe større utbredelse. Den største endringen handler om at en god del flere i 2015 sier at de ikke «føler seg hjemme» i idretten sammenliknet med 2006, men det er også en viss økning i hvor mange som oppgir «for mye konkurranse» som begrunnelse for å ikke være med i idrett. At foreldrene ikke liker at de er med i idrett er det eneste området der det har vært en nedgang, mens det ikke har vært noen endringer i hvor mange som begrunner dette med at det er for dyrt eller at vennene ikke deltar.

Figur 31. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til ikke å trene i idrettslag (blant de som ikke trener i idrettslag). 2006 og 2015.

Note: Signifikanstest av forskjellen mellom 2006 og 2015: *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$.

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Tabell 8 viser hvor mange gutter og jenter, henholdsvis med og uten innvandringsbakgrunn, som har oppgitt at de ulike grunnene har vært «svært viktig» for dem – i 2006 og 2015. Hovedbildet er at endringene først og fremst har skjedd blant jenter, mens det bare er mindre endringer blant gutter. For jentene har det vært nokså markante forandringer, der stadig flere jenter oppgir manglende villighet til å forplikte seg, at de ikke er flinke i sport, konkurranseaspektet og det å ikke føle seg hjemme med de som driver idrett som barrierer for deltakelse. På disse områdene har utviklingstrekkene vært nokså like for majoritets- og minoritetsjenter. Det er samtidig to områder der det kun har vært en endring for minoritetsjenter, for flere minoritetsjenter oppgir i 2015 økonomi som en begrunnelse for ikke å trene i idrettslag enn i 2006. Samtidig er det færre minoritetsjenter som i 2015 sier at de ikke er med i idretten fordi foreldrene ikke liker at de er med. Selv om ikke endringene er spesielt store, antyder resultatene en dreining mot økte økonomiske barrierer, og samtidig færre sosiale begrensninger som følge av at foreldre ikke liker at jentene er med. For minoritetsguttene finner vi derimot ikke den samme endringen i økonomiargumentet.

Tabell 8. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til ikke å trene i idrettslag (blant de som ikke trener i idrettslag) – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 2006 og 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Jeg vil ikke forplikte meg til faste treninger					
2006	35	21	27	19	26
2015	38	30 #	23	24 #	30 #
Jeg har aldri vært flink i sport					
2006	14	18	16	18	17
2015	14	24 #	13	24 #	20 #
Jeg har aldri vært interessert i idrett					
2006	14	18	15	15	16
2015	17	23 #	13	18	19
Det er for mye konkurranse					
2006	14	13	14	9	13
2015	13	22 #	11	16 #	17 #
Jeg føler meg ikke hjemme sammen med dem som trener i idrettslag					
2006	12	11	14	8	11
2015	16 #	22 #	11	18 #	18 #
Ingen av vennene mine trener i idrettslag					
2006	9	10	15	14	11
2015	9	12	10	14	11
Det er for dyrt					
2006	6	6	14	10	8
2015	4 #	6	10	15 #	8
Foreldrene mine liker ikke at jeg er med i idrettslag					
2006	3	2	8	8	4
2015	2	1	3 #	3 #	2 #
N=					
2006	1351	1729	497	896	4473
2015	432	622	222	392	1668

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: Signifikanstest av forskjellen mellom 2006 og 2015: # $p < 0,05$.

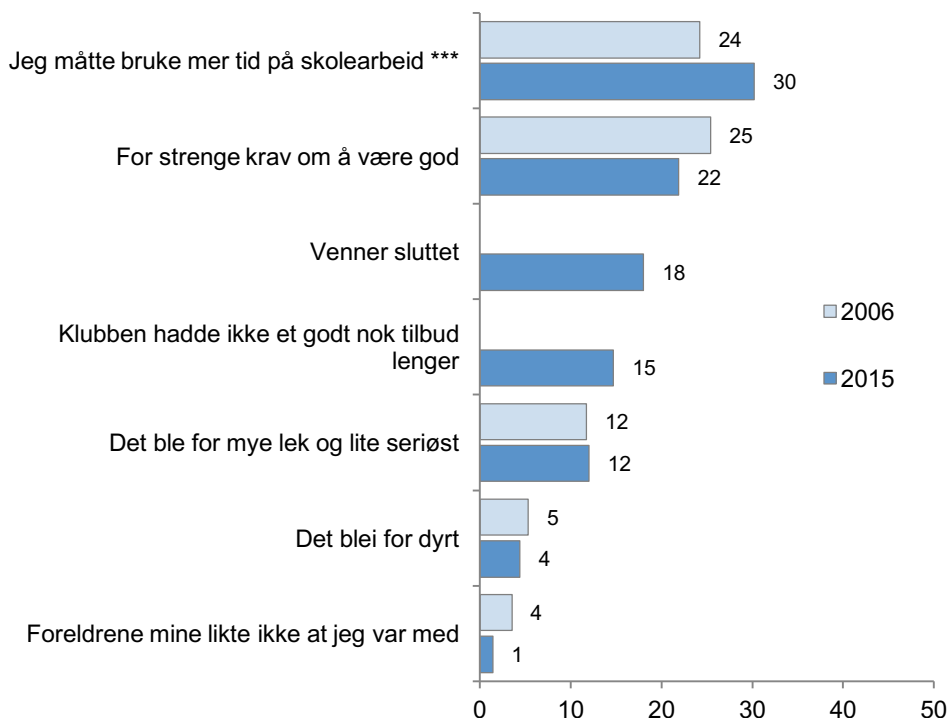
Hvorfor ungdom slutter i idrettslag

Ungdomstiden utgjør som vist tidligere en periode der mange slutter i idrettslagene, noe det kan være mange grunner til. For å få en oversikt over de viktigste grunnene til at ungdom ikke lenger er med i idrett ble det i Ung i Oslo 2006 utviklet et sett av spørsmål som ble stilt til ungdommene som tidligere hadde vært i idrettslag, om hva som var grunnene til at de hadde sluttet. De viktigste grunnene ungdommene oppga den gang var at det ble for strenge krav om å være god og at de måtte bruke mer tid til skolearbeid

(Strandbu og Bakken, 2007: 52-53). Det var få som mente at de sluttet fordi det var for dyrt, eller at foreldrene ikke likte at de var med.

I 2015-undersøkelsen gjentok vi spørsmålene, samtidig som vi la inn et par andre grunner for også å fange opp betydningen av at venner slutter og at klubben ikke lenger hadde et godt nok tilbud. Figur 32 viser hvor mange som oppga at begrunnelsene for å slutte var «svært viktig» for dem. På ett område har det skjedd en markert endring: det er en god del flere i 2015 som oppgir at de sluttet fordi de måtte bruke mer tid på skolearbeid. Utover dette er det bare mindre endringer over tid. At venner sluttet har vært en viktig grunn for en del unge (18 prosent), og det samme gjelder at klubben ikke lenger hadde et godt nok tilbud (15 prosent). Men det klart viktigste motivet er likevel at skolen krever mer. At det har vært en klar endring på dette området, kan nok sees i sammenheng med at skolen krever mer av ungdom i 2015 enn på midten av 2000-tallet. Det har blant annet vært en markant økning i denne perioden når det gjelder hvor mange unge i Oslo som bruker mye tid til lekser (Andersen og Bakken, 2015).

Figur 32. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til at de sluttet å trene i idrettslag (blant de som tidligere har vært med i idrettslag). 2006 og 2015.

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: Signifikanstest av forskjellen mellom 2006 og 2015: *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$.

Tabell 9 viser hvor mange gutter og jenter, med og uten innvandringsbakgrunn, som oppgir at de ulike motivene for å slutte i idrettslag er «svært viktig». Generelt er det vanligere at minoritetsjenter oppgir skolearbeidet som begrunnelse for å slutte i idretten. I 2015 er det så mange som 44 prosent som oppgir dette som en svært viktig grunn til å slutte idrett. Dette tyder på at skolearbeid framstår som en viktigere barriere for idrettsdeltakelse for minoritetsjentene enn for andre ungdommer. Samtidig er det interessant at det ikke har vært noen endringer over tid for minoritetsjentene på dette området. Det er først og fremst majoritetsjenter som har bidratt til at skolearbeid som begrunnelse for å slutte i idrett har økt i omfang. Mens 21 prosent oppga dette som en svært viktig grunn til å slutte i idrett i 2006, gjelder dette 34 prosent av majoritetsjentene i 2015. Dette betyr likevel at det fortsatt er en forskjell mellom majoritets- og minoritetsjentene, men denne har blitt mindre over tid. For minoritetsguttene er skolearbeid som

begrunnelse for å slutte i idrett noe som derimot færre oppgir i 2015, sammenliknet med i 2006. Blant majoritetsguttene er det ingen endring over tid, og det er forholdsvis få som oppgir dette som en viktig grunn til å slutte å drive med idrett.

Tabell 9. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til at de sluttet å trene i idrettslag (blant de som tidligere har vært med i idrettslag) – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 2006 og 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Jeg måtte bruke mer tid på skolearbeidet					
2006	17	21	40	45	24
2015	16	34*	30*	44	30*
For strenge krav om å være god					
2006	25	30	15	22	25
2015	22	29	12	14*	22
Venner sluttet					
2006	-	-	-	-	-
2015	21	18	18	15	18
Klubben hadde et godt nok tilbud lenger					
2006	-	-	-	-	-
2015	13	16	14	16	15
Det ble for mye lek og lite seriøst					
2006	11	8	17	11	12
2015	12	9	19	16	12
Det ble for dyrt					
2006	3	4	11	8	5
2015	2	3	6	10	4
Foreldrene mine likte ikke at jeg var med					
2006	3	1	6	4	4
2015	1*	<1	3	4	1*
N=					
2006	775	901	269	224	2169
2015	339	482	158	203	1182

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015

Note: Signifikanstest av forskjellen mellom 2006 og 2015: * p<0,05.

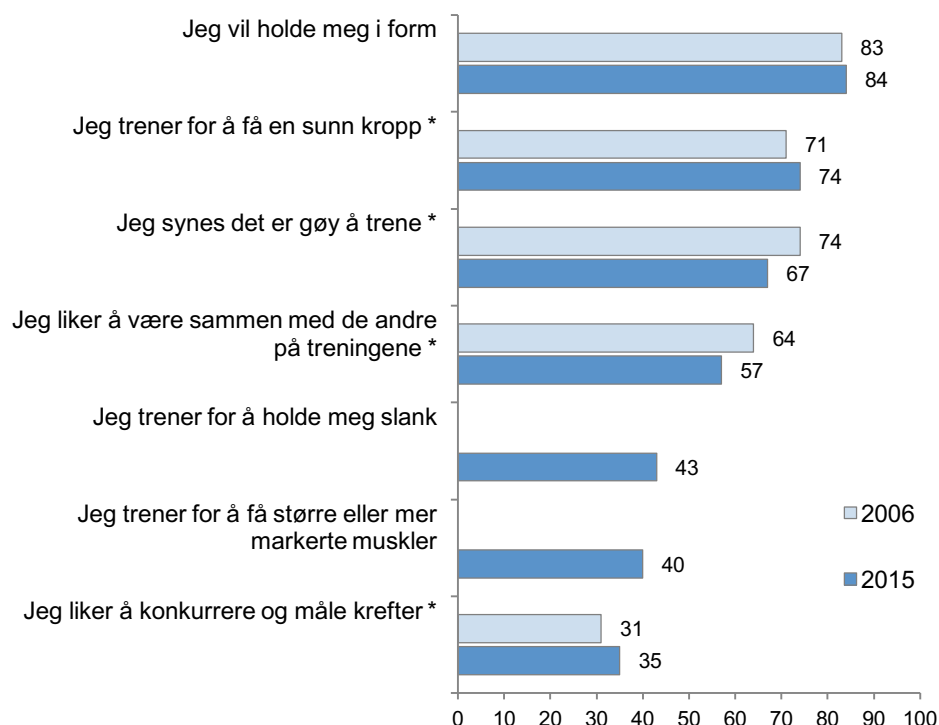
Utover dette er det verdt å nevne at selv om forholdsvis få oppgir økonomi som et argument for å slutte i idrett, er det flere minoritetsungdommer enn majoritetsungdommer som oppgir at grunnen til at de sluttet i idretten er at «det ble for dyrt». Det er også flere minoritetsungdommer som sluttet fordi det var «for mye lek og lite seriøst», mens «for strenge krav om å være god» er mer utbredt blant majoritetsungdom. At venner sluttet er noe mer utbredt blant majoritetsgutter, og minst utbredt blant minoritetsjenter. At klubben ikke hadde et godt nok tilbud lenger er derimot nokså like lite utbredt på tvers av kjønn og innvandringsbakgrunn. At foreldrene ikke likte at de var med er noe mer utbredt blant minoritets- enn blant majoritetsungdommene. Men selv blant minoritetsungdommene er det ikke mer enn 3-4 prosent som i 2015 oppgir dette som en viktig begrunnelse for at de har sluttet i idretten.

Hvorfor ungdom trener

Siden de aller fleste ungdommer trener, vil det være interessant å finne ut av hva som motiverer dem til å trene. I undersøkelsen fra 2006 (Strandbu og Bakken, 2007: 61-63) kom det fram at de fleste trener fordi de vil holde seg i form, de trener for å få en sunn kropp eller rett og slett fordi det er gøy og moro. Det var også ganske mange som oppga at man liker å være sammen med andre på treningen. Konkurranse og kappestrid var derimot langt mindre viktig for de aller fleste.

Spørsmålet om hva som motiverer ungdom til å trene ble gjentatt i 2015-undersøkelsen, samtidig som det ble lagt inn ekstra spørsmål om hvor viktig det å holde seg slank eller for å større muskler er som motivasjon for ungdom som trener. Figur 33 viser hvor stor andel som i 2006 og 2015 oppgir de ulike grunnene til å trene som «svært viktig». I hovedsak er det små endringer over tid, men det er en tendens til at det er noen færre som i 2015 trener fordi det er gøy eller for å være sammen med andre enn i 2006. Og motsatt, noen flere svarer i 2015 enn i 2006 at de trener for å få en sunn kropp og fordi de liker å konkurrere. Når det gjelder å trene for å slanke seg, eller for å få større muskler, er det ikke mulig å måle endringer over tid. Det er rundt fire av ti som oppgir slike motiver som «svært viktig». Det overordnede bildet harmonerer med det Seippel (2016) finner i en undersøkelse basert på Norsk Monitor. Her finner han at motiver knyttet til utseende, vekt og selvtillit har fått noe økende betydning, mens det å ha det gøy og oppleve sosiale fellesskap er noe mindre viktig for ungdom som motiver for å trene i dag.

Figur 33. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til å trene (blant de som trener). 2006 og 2015.

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: Signifikanstest av forskjellen mellom 2006 og 2015: *** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$.

Tabell 10 viser tallene for gutter og jenter, med og uten innvandrerbakgrunn. Hovedmønsteret er at endringene har vært omtrent de samme i alle grupper. Også blant minoritetsjenter er det en økt andel som oppgir konkurranseelementet og det å holde seg i form og få en sunn kropp som viktig, mens det er færre over tid som vektlegger at det er gøy å trene og det sosiale aspektet. Minoritetsjenter skiller seg derimot noe fra majoritetsjentene ved at de relativt sett legger mer vekt på det å holde seg i form og ha en sunn kropp, og at de i noe mindre grad er tiltrukket av de sosiale aspektene ved trening.

Tabell 10. Prosentandel i alderen 14-17 år blant de som trener som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til å trene – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 2006 og 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Jeg vil holde meg i form					
2006	80 #	86	83 #	85	83
2015	82	84 #	83	89 #	84
Jeg synes det er gøy å trene					
2006	74 #	73 #	78 #	69 #	74
2015	69 #*	63 *	75 #	63 *	67 *
Jeg trener for å få en sunn kropp					
2006	67 #	72	73 #	75	71
2015	70 *	75 #*	75	81 #*	74 *
Jeg liker å være sammen med de andre på treningene					
2006	65	66 #	65	51 #	64
2015	61 *	55 #*	64	45 #*	57 *
Jeg liker å konkurrere og måle krefter					
2006	41 #	17 #	50 #	23 #	31
2015	43 #	23 *	52 #	27	35 *
Jeg trener for å holde meg slank					
2006	-	-	-	-	-
2015	33 #	53	39 #	48	43
Jeg trener for å få større eller mer markerte muskler					
2006	-	-	-	-	-
2015	51 #	27	63 #	25	40
N=					
2006	3148	3207	1049	766	8170
2015	992	1047	424	377	1143

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: * viser statistisk signifikante forskjeller mellom år. # viser statistisk signifikante forskjeller mellom ungdom med og uten innvandringsbakgrunn (for henholdsvis gutter og jenter). Sig. $p < 0,10$

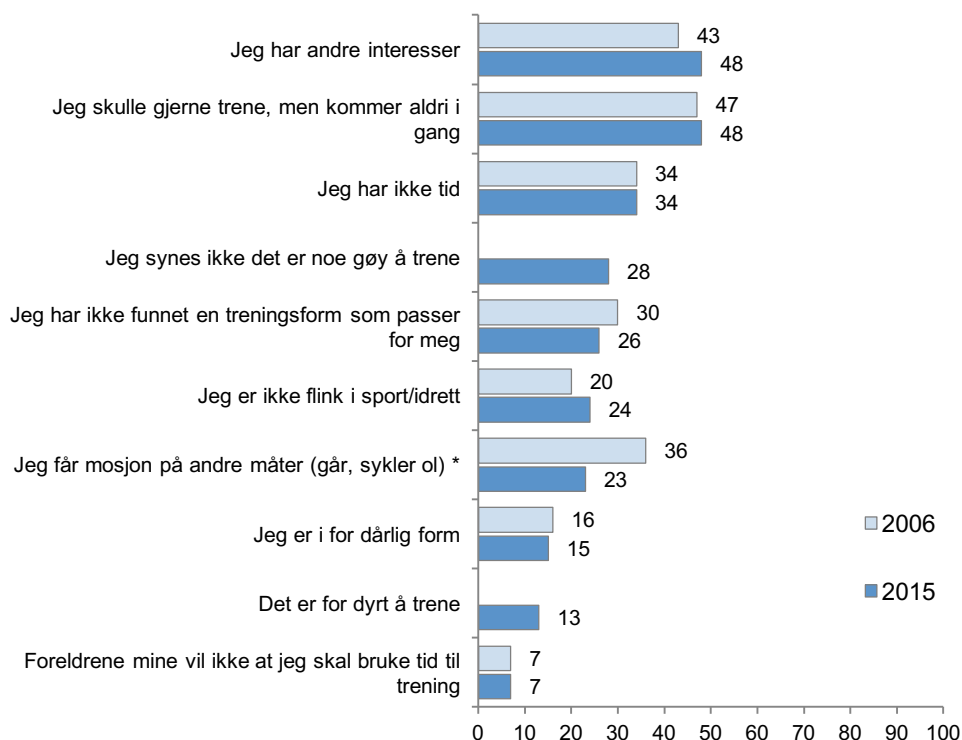
Hvorfor ungdom ikke trener

Til slutt vil vi undersøke hva som er grunnene til at ungdom *ikke* trener. Som vist tidligere gjelder dette forholdsvis få. Blant majoritetsjentene og – guttene gjelder dette rundt 10 prosent, mot 33 prosent av minoritetsjentene og 20 prosent av minoritetsguttene. Resultatene fra Ung i Oslo 2006 (Strandbu og Bakken, 2007: 59-60) viste at den viktigste grunnen til treningspassivitet var at de ikke kommer i gang. Det er med andre ord den såkalte «dørstokkmila», og ikke aktiv opposisjon til trening, som er den største barrieren mot trening. Like viktig er at de unge har andre interesser og mange begrunner manglende treningsaktivitet med at de ikke har tid. Videre oppga nokså mange – mer enn

en tredjedel – at de får mosjon på andre måter som begrunnelse for at de ikke trener.

Figur 34 viser at det er færre i 2015 enn i 2006 som oppgir at de ikke trener fordi de får mosjon på andre måter. Utover dette har det siden 2006 har vært nokså små endringer i ungdommenes ulike begrunnelser til ikke å trene. «Dørstokkmila» og manglende interesse dominerer fortsatt, og det er få som oppgir at de ikke trener fordi foreldrene ikke vil at skal bruke tid på dette. Det er også få som oppgir dårlig form eller at de ikke er flink i sport som begrunnelse for ikke å trene. 13 prosent oppgir at økonomi kan være en begrensning, men det er betydelig flere som oppgir at grunnen til at de ikke trener er at de ikke synes det er gøy.

Figur 34. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til ikke å trene (blant de som ikke trener). 2006 og 2015.

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: * Signifikantest av forskjellen mellom 2006 og 2015 ($p < 0,05$).

Tabell 11 viser hva slags grunner gutter og jenter, med og innvandringsbakgrunn, oppgir for ikke å trene. Hovedbildet er at uavhengig av kjønn og innvandringsbakgrunn er det slik at dørstokkmila og det å ha

andre interesser er de dominerende årsakene til ikke å trene. På disse områdene er det i alle grupper noen flere som oppgir slike begrunnelser som viktige for ikke å trene i 2015 sammenliknet med 2006. Mens det blant minoritetsungdommene har vært en økning over tid i andelen som oppgir at de «har ikke tid» til å trene, har det blant majoritetsgutter – og jenter derimot vært en mindre nedgang. Det er også flere jenter som over tid oppgir det å ikke være flink i sport som årsak til at de ikke trener.

I 2015 inkluderte vi to nye spørsmål, der det ene handlet om at det er for dyrt å trene. Et viktig funn her er at en betydelig høyere andel av minoritetsungdommene – og dette gjelder for begge kjønn – oppgir at det er for dyrt som en viktig grunn til at de ikke driver med trening. Minoritetsjenter skiller seg også ut ved at det er færre av dem som oppgir at de ikke trener fordi de ikke synes det er noe gøy å trene.

Tabell 11. Prosentandel i alderen 14-17 år som oppgir følgende grunner som «svært viktig» til ikke å trene (blant de som ikke driver med noen form for trening) – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. 2006 og 2015.

	Majoritets- gutter	Majoritets- jenter	Minoritets- gutter	Minoritets- jenter	Totalt
Jeg skulle gjerne trene, men kommer aldri i gang					
2006	42	56 #	38	46 #	47
2015	36	53	41	53	48
Jeg har andre interesser					
2006	55 #	38	44 #	39	43
2015	62 *	47	46 #	41	48
Jeg har ikke tid					
2006	25 #	33 #	41 #	39 #	34
2015	16 *	40	25 *	44	34
Jeg får mosjon på andre måter (går, sykler ol)					
2006	35	35	39	37	36
2015	16 #*	25 *	29 #	24 *	23 *
Jeg har ikke funnet en treningsform som passer for meg					
2006	31 #	33	24 #	29	30
2015	23	31	21	24	26
Jeg er ikke flink i sport/idrett					
2006	19	21	21	20	20
2015	16 #	23	29 #	28 *	24
Jeg er i for dårlig form					
2006	17	16	18	16	16
2015	14	15	21	15	15
Foreldrene mine vil ikke at jeg skal bruke tid til trening					
2006	6 #	4 #	10 #	11 #	7
2015	4 #	3 #	12 #	9 #	7
Det er for dyrt å trene					
2006	-	-	-	-	-
2015	6 #	7 #	19 #	21 #	13
Jeg synes ikke det er noe gøy å trene					
2006	-	-	-	-	-
2015	32	34 #	30	18 #	28
N=					
2006	628	778	294	771	2471
2015	122	167	81	197	567

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

Note: * viser statistisk signifikante forskjeller mellom år. # viser statistisk signifikante forskjeller mellom ungdom med og uten innvandringsbakgrunn (for henholdsvis gutter og jenter). (Sig. $p < 0,10$)

Oppsummering

Et viktig funn i dette kapittelet er at vi har dokumentert økte forskjeller over tid mellom minoritets- og majoritetsungdommene når det gjelder deltagelse i idrett og treningsaktivitet. Den forskjellen som tidligere har vært dokumentert for perioden 1996 til 2006 forsterker seg altså gjennom det siste tiåret. Ser vi hele 20-årsperioden under ett, er hovedbildet at stadig flere majoritetsungdommer deltar i idrettslagene, mens færre er med blant minoritetsguttene. Blant minoritetsjentene har det derimot vært et stabilt lavt nivå på deltagelsen i idrettslagene og en nedgang i andelen som trener utenom idrettslagene.

Den største endringen de siste ti årene er likevel at stadig flere ungdom rapporterer at de har vært med i idretten tidligere. For de fleste betyr dette at de har vært med som barn, og at de har sluttet etter hvert som de når ungdomsalderen. At stadig flere unge gjennom oppveksten har vært innom idretten gjelder i alle grupper, også for minoritetsjentene. I 2015 hadde 56 prosent av minoritetsjentene vært med i idrettslag en eller annen gang, mot 36 prosent ni år tidligere. Sett i sammenheng med at andelen minoritetsjenter som er med i ungdomsidretten ikke har endret seg, betyr dette at terskelen for å være med har blitt lavere for minoritetsjenter over tid, samtidig som barrierene for fortsatt deltagelse inn i ungdomsalderen har blitt større.

Ut fra spørsmål til ungdom om hva de selv anser som viktige årsaker til at de ikke er med i idrettslagene, til at de har sluttet i idretten eller generelt ikke driver med trening, antyder resultatene at økonomiske barrierer i større grad gjelder for minoritetsjenter enn for andre ungdommer. Dette er likevel ikke den viktigste årsaken til at de unge selv oppgir lavere deltagelse, og det er langt flere jenter med minoritetsbakgrunn som oppgir at skolearbeidet tar for mye tid som årsak til at de sluttet i idrettslag. Samtidig må det understrekes at minoritetsjentene oppgir mange av de samme motivene for å drive med trening som andre ungdommer, der det vanligste er at de trener for å holde seg i form og for å få en sunn kropp, men også fordi de synes det er gøy og moro.

Det er samtidig interessant at vi kan se en liten dreining hvor kollektive begrunnelser for å trene taper terreng, mens mer individuelle motiver får økt oppslutning. Endringene er ikke store, men som tidligere forskning har vist (Seippel, 2016), kan også vi se en tendens til en dreining i treningsmotivasjon fra fellesskap og vennskap til kropp, helse og konkurranse.

I dette lys er det også interessant at andelen unge som ikke ønsker å forplikte seg til faste treningstider har økt fra 2006 til 2015. Slike holdningsendringer skjer parallelt som tilbud av kommersielle treningstilbud til unge har økt. Rapporten viser også en tydelig økning blant unge som trener på treningssentre i alle ungdomsgrupper.

Oppsummering og konklusjon

Denne rapporten gir en oversikt over hvor mange Oslo-ungdommer i alderen 13-19 år som deltar i organisert idrett og som driver med ulike treningsaktiviteter. Foruten å rette et særskilt fokus på minoritetsjenters deltakelsesmønster, ser vi på ungdoms motiver for å drive med fysisk aktivitet og hvordan deltagelesmønster har endret seg over tid.

Det har vært er en målsetting med rapporten å få mer kunnskap om drivere og barrierer for unges deltakelse i idrett og trening, og vi forfølger tre typer av deltakelsesbarrierer som i litteraturen om frivillig organisasjonsdeltagelse omtales som *individuelle*-, *kontekstuelle*- og *subjektive betingelser*. Dette gjenspeiles ved at vi undersøker hvordan deltagelse i idrett og trening påvirkes av (1) individuelle faktorer som kjønn, innvandringsbakgrunn, alder, sosioøkonomiske faktorer og andre familieressurser for deltakelse i idretts- og treningsaktiviteter, (2) kontekstuelle faktorer som geografisk bosted i Oslo, foreldres opprinnelsesland og religiøs tilhørighet, og (3) av subjektive betingelser som unges interesser og motivasjon for å delta eller ikke delta i organisert idrett og andre treningsformer.

Analysene bygger på ungdataundersøkelsen Ung i Oslo 2015. 24 000 skolelever ved omtrent alle ungdomsskolene og de videregående skolene i Oslo deltok i undersøkelsen gjennom å besvare et omfattende spørreskjema om ulike sider av deres liv, deriblant idrettsdeltakelse og treningsvaner. Studien er en oppfølgingsundersøkelse fra tilsvarende Ung i Oslo-undersøkelser gjennomført i 1996 og 2006. Dataene gir dermed mulighet til å analysere endringer de siste 20 årene.

I analysene skiller vi mellom jenter og gutter og mellom minoritetsungdom (begge foreldre født i utlandet) og majoritetsungdom (minst én forelder født i Norge). Vi undersøker også hvordan idrettsdeltakelse og treningsaktiviteter varierer etter ungdommenes alder.

Først i dette avsluttende kapittelet oppsummerer vi hovedfunnene når det gjelder idrettsdeltagelse og frafall i 2015 – og endringer over tid. Deretter drøfter vi mer spesifikt hvilke barrierer for deltagelse som bidrar til en sosialt skjevfordelt rekruttering til idretten generelt, og blant minoritetsjenter spesielt, for så å komme nærmere en forståelse av gapet vi ser mellom

minoritetsjenters og de øvrige ungdomsgruppene når det gjelder idrettsdeltagelse.

Undersøkellesdesignet i denne studien har mange fordeler, ikke minst at vi gjennom skolebaserte undersøkelser sikrer deltagelse fra et bredt utvalg av ungdom fra alle deler av Oslo, som fanger opp de store variasjonene i sosioøkonomisk og kulturell bakgrunn. Selv om svarprosenten er høy, gir et slikt forskningsdesign ikke svar på alle relevante spørsmål, og helt til slutt i kapittelet vil vi peke på problemstillinger for videre forskning for å komme enda nærmere en forståelse av hvorfor minoritetsjenter i så liten grad er med i den organiserte idretten.

Stabilt høy deltagelse, men økende polarisering

Studien viser at 42 prosent av alle tenåringer i Oslo trener i et idrettslag minst et par ganger i måneden. Svært mange av disse trener ukentlig, og en ikke ubetydelig andel trener mange ganger i uka. Dette viser hvor sterkt idretten står blant ungdom, og at idrett og trening fortsatt utgjør en sentral fritidsaktivitet for svært mange.

Samtidig varierer idrettsdeltakelsen med kjønn og minoritetsbakgrunn. Andelen som trener i et idrettslag minst et par ganger i måneden er:

- 52 prosent blant majoritetsguttene
- 46 prosent blant minoritetsguttene
- 40 prosent blant majoritetsjentene
- 20 prosent blant minoritetsjentene

Rapporten viser altså at minoritetsjenter er sterkt underrepresentert i den organiserte idretten. Minoritetsguttene deltar i større grad enn majoritetsjentene, men i mindre grad enn majoritetsguttene. Minoritetsjentenes underrepresentasjon i idretten er ikke noe nytt, og resultatene fra 2015 føyer seg inn i rekken av funn fra tidligere studier av ungdoms idrettsdeltagelse i Oslo (Friberg, 2005; Strandbu og Bakken, 2007).¹⁷

Gjennom tenårene er det et betydelig frafall i idretten. Dette gjelder både for gutter og jenter, uavhengig av minoritetsbakgrunn. På videregående er det små forskjeller i idrettsdeltakelse mellom gutter med og uten innvandringsbakgrunn. Minoritetsjenter er derimot betydelig mindre aktive enn majoritetsjenter både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

17. Kjønnsskjellen er for øvrig større i undersøkelsen fra Oslo enn i landsrepresentative undersøkelser (Bakken, Frøyland og Sletten, 2016; Strandbu og Sletten, 2011).

I løpet av de siste 20 årene har det samlet sett vært en liten økning i andelen ungdommer som deltar i idrett. Men økningen gjelder kun ungdom med norskfødte foreldre – og ikke for minoritetsungdommer. For minoritetsgutter har det vært en nedgang i deltakelse, mens andelen minoritetsjenter som deltar i idretten har vært konstant lav over tid.

Rapporten dokumenterer tilsvarende trender for den delen av ungdommenes treningsaktivitet som foregår utenfor den organiserte idretten. Andelen som oppgir å trene utenfor et idrettslag har økt noe over tid blant majoritetsungdom, mens det har vært en liten nedgang blant minoritetsungdom.

Det generelle bildet er likevel at endringene i treningsaktivitet og idrettsdeltakelse over tid er forholdsvis små, men på ett område kan vi dokumentere nokså markante endringer: Andelen unge som aldri har vært med i et idrettslag er blitt betydelig redusert de siste to tiårene. Dette viser at det er stadig flere unge som vært innom idretten en eller annen gang i løpet av oppveksten. Dette må forstås i lys av den kraftige veksten innenfor barneidretten det siste tiåret. I denne rapporten kommer endringen til syne slik: mens 68 prosent av Oslo-ungdom i 1996 en eller annen gang gjennom oppveksten hadde vært med i idrett, gjelder dette 82 prosent i 2015. Denne markante økningen gjelder uavhengig av kjønn og innvandringsbakgrunn, og for minoritetsjentene har andelen som har vært innom idretten økt med 20 prosentpoeng (fra 36 prosent til 56 prosent) fra 1996 til 2015.

Selv om flere minoritetsjenter oppgir å ha vært innom idretten i løpet av oppveksten, har det altså ikke økt andelen som er idrettsaktive i tenårene. Dette tyder på at den tidligere observerte skjevheten i rekrutteringen inn i barneidretten (Sivesind 2012) kan ha utjevnet seg noe mellom jenter med minoritets- og majoritetsbakgrunn i Oslo, og at terskelen for å komme *inn* i idretten er blitt lavere. At flere minoritetsjenter er med i barneidretten kan også forklares ved at vi i dag her flere foreldre med innvandringsbakgrunn i dag enn for tjue år tilbake som har vokst opp i Norge, kan språket og kjenner den tradisjonelle idrettskulturen. I tillegg til botid, er dette er forhold vi fra før vet påvirker innvandreres deltakelse i idretten (Segaard og Eimhjellen, 2010; Ødegård, Steen-Johnsen og Ravneberg, 2012; Ødegård m.fl., 2014)

At barneidretten over tid har styrket sin posisjon – og det i alle grupper – mens deltakelsen i ungdomsidretten har vært forholdsvis konstant, innebærer at det er stadig flere som dropper ut et eller annet sted på veien fra barneidretten og gjennom tenårene. Rapporten viser at frafallet er størst blant minoritetsjenter og minst blant majoritetsgutter. Frarafallet skjer stort sett gjennom hele tenårene, med størst nedgang fra 10. trinn og utover.

Oppsummert kan vi si at idretten over tid har styrket sin posisjon hos Oslo-ungdommer, men bare for ungdom med norskfødte foreldre. Blant minoritetsguttene er den noe svekket. Utviklingen viser at gapet i idrettsdeltakelse mellom minoritetsjenter og andre ungdommer fortsetter å

øke– noe som innebærer tendenser til økt polarisering over tid. At andelen minoritetsunge som aldri har vært med i idretten gjennom oppveksten er kraftig redusert, tyder på at polariseringen først og fremst er et ungdomsfenomen og ikke et barnefenomen.

Drivere og barrierer for deltakelse

Rapporten viser at noen typer familieressurser er svært viktige betingelser for om unge er idrettsaktive eller ikke. Dette gjelder uavhengig av om ungdommenes foreldre har innvandret til Norge eller ikke. Unge som vokser opp i familier med høy utdanning og god økonomi (sosioøkonomisk ressurssterke) har langt større sannsynlighet for å være aktiv i organisert idrett enn de som vokser opp i sosioøkonomisk ressursvake familier. Generelt er andelen som deltar i idrett om lag dobbelt så høy i de øverste sosiale lagene (55 prosent) som i de nederste (28 prosent). Fordi unge med minoritetsbakgrunn oftere kommer fra familier med knappe økonomiske ressurser og der foreldrene har lav utdanning, innebærer det at de som gruppe stiller de med et dårligere utgangspunkt enn majoritetsungdom for å drive med idrett.

Analysene viser at familiens sosioøkonomiske ressurser er den enkeltfaktoren som i størst grad forklarer minoritetsungdommenes underrepresentasjon i idretten. Blant guttene bidrar slike ressurser ikke bare til å forklare hele gapet mellom minoritet og majoritet, minoritetsgutter i familier med lav sosioøkonomisk status er noe oftere idrettsaktive enn majoritetsgutter med tilsvarende sosioøkonomisk bakgrunn. Vi kan altså si at det finnes en svak, men (selvstendig) positiv «effekt» av å ha innvandringsbakgrunn blant guttene. Også blant minoritetsjentene forklarer familiens sosioøkonomiske ressurser mye av forskjellene, men langt fra alt.

At familiens økonomi og utdanningsnivå framstår som viktige drivere for å forstå forskjeller i deltagelse mellom ungdom med og uten minoritetsbakgrunn føyer seg inn i et mønster vi også har sett i andre ungdataundersøkelser andre steder i landet (Bakken, Frøyland og Sletten, 2016). Det som er nytt i denne studien er at vi har hatt et bredere perspektiv på familieressurser enn bare de sosioøkonomiske. Vi har også undersøkt betydningen av foreldrenes holdninger og engasjement rundt trening og idrett. Rapporten viser at unge som vokser opp i familier hvor verdien av trening og idrett står sterkt, og har foreldre som gjør en ekstra frivillig innsats som trenere eller lagledere, deltar i langt større grad enn andre. Dette gjelder også uavhengig av innvandringsbakgrunn og familiens sosioøkonomiske status.

Det er samtidig variasjon i hvilke familier som tar på seg ekstraordinære oppgaver knyttet til barnas aktiviteter. Mens 52 prosent av majoritetsjentene oppgir at en av foreldrene har vært eller er trener eller lagleder, er det bare 23 prosent av minoritetsjentene som sier det samme (mellom guttene er variasjonen mindre). Tallene er illustrerende i lys av tidligere studier som har

pekt på manglende åpenhet og inkludering i idrettens formelle strukturer, og hvordan posisjoner og sentrale roller fylles gjennom selvrekrutterende norsketniske nettverk (Ødegård mfl., 2014). Med andre ord er det ikke bare minoritetsjenter som er underrepresenterte i idretten, foreldrene deres er det også. Analysene viser at idretts- og frivillighetskulturen står langt sterkere i familier hvor de unge har forelder født i Norge, enn blant unge med innvandrereforeldre. I analysen konkluderes det med at forskjeller i hvordan unge opplever egne foreldrenes holdninger og engasjement inn mot idretten, bidrar til å forklare mye av gapet i idrettsdeltakelse mellom majoritets- og minoritetsungdommer. Hvordan slike holdninger dannes, er nok komplekse og vil dels være et resultat av foreldrenes egne interesser og erfaringer med idrett, og foreldrenes respons på hva slags interesser og ferdigheter barna deres har innen idretten.

Funnene er likevel interessante og underbygger tidligere forskning som peker på idrettens posisjon som en viktig bestanddel i middelklassefamiliers oppdragerprosjekt. Når idretten går fra å være fysisk aktivitet og lek til «utviklingsfremmende lek», blir det å sikre barnas involvering i idrett, og følge dem opp, en viktig del av den nye involverte oppdragelsen (Stefansen, Smette og Strandbu, 2016a).

Deltagelsesgapet: Betydning av motivasjon, tid og religion

Selv om familiens ressurser og holdninger forklarer en god del av minoritetsjentenes deltakelse i idrett, synes forklaringen på deres underrepresentasjon å være mer kompleks enn for gutta: Mens det meste av variasjonen mellom majoritets- og minoritetsgutter kan tilskrives sosioøkonomiske ressurser, står mye av variasjonene i minoritetsjentenes deltakelse fremdeles uforklart– selv etter at en har kontrollert for ressursvariablene. I rapporten har vi forsøkt å teste ut noen typer av forklaringer.

For det første har vi undersøkt om minoritetsjenter sjeldnere er med i idrett fordi de rett og slett er mindre *interessert* i å trene. Rapporten viser at dette kan være noe av forklaringen, men likevel ikke hele. For selv om minoritetsjenter i mindre grad enn andre ungdommer driver med en eller annen form for trening, er det likevel så mange som sju av ti minoritetsjenter som trener minst et par ganger i måneden (mot åtte av ti majoritetsjenter). Dette tallet er langt høyere enn andelen minoritetsjenter som trener i idrettslagene (der to av ti trener). Kontrastene mellom minoritetsjentenes treningsmønster og andre ungdommer er altså langt mindre på treningsarenaer utenfor idretten, noe som kan tyde på at det er noe ved idretten i seg selv som i mindre grad appellerer til jenter med minoritetsbakgrunn. I rapporten diskuterer vi blant annet hvorvidt idretten framstår som en mindre viktig arena

for sosialt fellesskap for jentene enn for guttene – og da for minoritetsjenter spesielt.

For det andre har vi undersøkt hvorvidt minoritetsjenter er generelt mindre opptatt av å være med i *andre typer av organiserte fritidsaktiviteter* og om dette kan bidra til å forklare deres generelt lave deltakelse i idrett. Analysene viser at dette ikke er en relevant forklaring. Minoritetsjenter (og minoritetsgutter) er i større grad enn majoritetsungdommer med i organiserte fritidsaktiviteter utenom idretten, der deltakelse i ungdomsklubber og religiøse foreninger trekker opp. Det viser seg også at minoritetsungdommene kombinerer deltakelse i andre organiserte aktiviteter med idrettsdeltakelse i større grad enn ungdom med norskfødte foreldre. Deltakelse i andre organisasjoner ser med andre ord ikke ut til å gå på bekostning av minoritetsungdoms deltakelse i idretten, slik vi ser hos majoritetsungdommen – snarere tvert imot.

For det tredje har vi undersøkt om minoritetsjentes lavere deltakelse handler om at de i større grad enn andre prioriterer *skolearbeid*. Minoritetsjenter er de som bruker mest tid på lekser, men det er likevel ikke spesielt utslagsgivende for å forstå gapet i idrettsdeltakelse. I rapporten viser vi at det bare er svake sammenhenger mellom hvor mye tid ungdom bruker til lekser og det å være idrettsaktiv. Der vi finner noen sammenhenger handler det om at de ungdommene som bruker spesielt lite tid på lekser også er de som er minst med i idrett. Dette viser at det generelt sett ikke er en nødvendig motsetning mellom det å drive med idrett og det å satse på skolen.

Likevel er det slik at når vi spør ungdom som har sluttet i idrettslag om hvorfor de sluttet, er det mest utbredte svaret at «de måtte bruke tid på skolearbeidet». Minoritetsjentene er de som i klart størst grad mener dette. Nesten halvparten (44 prosent) av de minoritetsjentene som har sluttet i idrettslag oppgir dette som en svært viktig grunn til at de sluttet. Funnene er altså noe tvetydige og indikerer at for noen ungdommer – og da minoritetsjenter i større grad enn andre – kan det være en motsetning mellom å være med på idretten i ungdomsårene og det å satse på skolen.

I rapporten har vi også undersøkt sammenhenger mellom deltakelse i idrett og *religiøs tilhørighet*. Rapporten gir her et sammensatt bilde. Blant ungdom med norskfødte foreldre finner vi at de kristne oftere er med i idretten enn de som ikke er kristne. Denne effekten er sterkest for guttene. Blant minoritetsungdom finner vi et tilsvarende mønster blant de muslimske guttene, som oftere er med i idretten enn de som ikke er muslimer. Blant minoritetsjentene er det derimot motsatt. Her er det lavest deltakelse blant muslimske jenter. Dette indikerer at religion – og i særlig grad islam – har ulik betydning for gutter og jenters idrettsdeltagelse. Likevel er bildet noe mer sammensatt. Rapporten viser nemlig stor variasjon i deltakelse innad i gruppen muslimske jenter, avhengig av hvilket land foreldrene er født i. Jenter

med pakistanske foreldre er lavest representert i idretten (ni prosent), mens jenter med foreldre fra Tyrkia deltar i betydelig større grad (19 prosent)¹⁸.

Folkehelse, prestasjonspress og fellesskap: Hva er problemet?

Det er blitt hevdet at frafall i idretten ikke er problematisk så lenge ungdom trener på andre arenaer og at de holder seg fysisk aktive (Hjelset, 2016). I et folkehelseperspektiv er det kanskje ikke så farlig dersom det hadde vært slik at unge i økende grad trener på egen hånd eller i regi av kommersielle aktører. Denne studien viser at utfordringen ikke ligger i at ungdom er mer passive enn før, men en økt polarisering i treningsaktivitet: Minoritetsungdom trener mindre enn for 20 år tilbake, mens utviklingstrekkene har gått i motsatt retning for unge med norskfødte foreldre. I tillegg til at majoritetsungdom i større grad enn før deltar i idrettslag, både trimmer de mer på egen hånd og bruker mer tid på treningsstudioene.

Våre analyser tyder på at denne polariseringen ikke kan forklares med at motivasjonen for idrett og trening er lavere hos minoritets- enn majoritetsungdommen. Når det gjelder minoritetsjentene – som er den gruppen som i minst grad deltar – er det snarere tvert imot. Motivasjonen for å trene er høyere i 2015 enn i 2006. Dette indikerer at vi står overfor noen deltagelsesbarrierer eller frafallsmekanismer som gjør at enkeltgrupper som ønsker å trene ikke opplever å ha tilgang til de aktuelle idrettsarenaene. Studien viser at unge som vokser opp i familier hvor både økonomien og familiens idretts- og treningsorientering er svak, i mindre grad er aktive i et idrettslag. Det er også en større andel blant de unge med to innvandrerforeldre som sier at de sluttet i idretten fordi det ble for dyrt.

Studien viser videre at mer individualiserte motiver for trening har fått større plass enn kollektive motiver. Endringene er ikke store, men som tidligere forskning har vist, kan også vi se en tendens hvor treningsmotivasjonen går i en dreining fra fellesskap og vennskap - til kropp, helse og konkurranse (Seippel, 2016). I lys av dette er det også interessant at andelen unge som ikke ønsker å forplikte seg til faste treningstider har økt fra 2006 til 2015. Kommersielle treningssentre der man kan trene hva man vil, når man vil og kjøpe sin egen treningscoach for tilpasset individuell trening – har økt i omfang. Idretten, med sine faste treningstider, lagspillet og kollektive tilnærming – passer for en del ungdommer ikke inn i denne individualiserte orienteringen. Er det en naturlig prosess at ungdom – i alle fall de som har

18. Beregningene her omfatter kun elever på videregående trinn.

økonomi til dette – utover i tenårene i større grad velger slike treningsformer eller trener på egen hånd? Kanskje er det slik, men dette vil antageligvis forsterke tendensen til mindre trening blant de grupper med svake økonomiske ressurser.

Spørsmålet er altså om en slik dreining i motivasjonen for idrett og trening uproblematisk i et samfunnsperspektiv? Tittelen på Robert Putnams mest kjente bok *Bowling Alone* (2000) er inspirert av nedgangen i antallet bowlingligaer i USA. Fra å delta i bowlingturnering gjennom idrettslag, gikk amerikanerne over til å bowle «alene» - med de mankjente fra før. Dette tolker han som et tydelig tegn på sviktende *sosial kapital*. Frivillige organisasjoner, hvor mennesker møtes på grunnlag av felles interesse til tross i forskjellighet, blir løftet fram som en potensiell arena for bygging av tillit, nettverk og normer for samhandling mellom grupper. Med en stadig mer heterogen befolkning er det behov for fellesskapsarenaer som bidrar til at mennesker møtes på tvers av sosiale, kulturelle, religiøse og økonomiske skillelinjer. Idretten står i en slik sammenheng i en særskilt posisjon, da dette er en aktivitet som i prinsippet kan favne alle (Ødegård m.fl., 2014). Når vi ser en utvikling i retning av økt polarisering – hvor idretten styrker sin posisjon hos norsketrniske familier med god økonomi og med ressurser som driver ungene inn i idretten, kan nettopp idrettens betydning som fellesskapsarena i en mangfoldig befolkning – økonomisk, kulturelt og økonomisk – svekkes. Dette er etter vår vurdering bekymringsfullt.

Anbefalinger for videre forskning

Når det er snakk om ungdom og idrettsdeltagelse er det oftest voksne idrettsledere eller trenere som kommer til orde. I denne studien har mer enn 20.000 Oslo-ungdommer selv fått lov til si sin mening om mange spørsmål om idrett, trening og motiver for å delta eller ikke. Undersøkelsen gir et bredt bilde av ungdomsgruppers forhold til idrett og trening. Rapportens styrke er at vi gjennom et stort datasett, som omfatter svært mange ungdommer, kan gi et nokså detaljert oversiktsbilde over i hvilke grupper av befolkningen som deltar i det norske idrettsfellesskapet, og hvilke grupper som står mer eller mindre utenfor. På denne måten kan vi løfte fram noen faktorer som kan bidra til å forklare noe av gapet i deltagelse mellom minoritetsjenter og de andre ungdomsgruppene.

Kvantitet har en åpenbar styrke fordi vi kan si noe om hvor utbredt ulike fenomener er. Samtidig er det en utfordring i en slik metodikk at den er mindre egnet til å gripe de mer dypereleggende mekanismene for innenfor- og utenforskap. Å supplere slike kvantitative undersøkelser med kvalitative nærstudier av lokale idrettskulturer vil kunne gi et verdifullt bidrag for å få mer kunnskap om det komplekse bildet av barrierer som trer fram i denne rapporten. Vi vil derfor avslutningsvis kort nevne seks sentrale

problemstillinger som vil supplere kunnskapen som har framkommet i denne studien på fruktbare måter:

1. Hvilken betydning har individuelle og familiære sosiale nettverk for unges idrettsdeltagelse?

Denne studien indikerer at sosiale nettverk har stor betydning for inkludering i idretten, både blant unge selv, men også blant foreldrene som frivillige. Nettverk anses som viktig ressurs for inkludering og deltagelse, både i idretten og i lokalsamfunn som sådan. Siden det er forholdsvis lite systematisk forskning på nettverksressursers betydning for rekruttering og tilhørighet i en norsk kontekst (Ødegård m.fl., 2014), vil mer kunnskap om nettverkets betydning kunne tilføre ytterligere kunnskap om den rolle idretten spiller som arena for dannelse av sosial kapital i lokalsamfunn. Vi vet for eksempel lite om hvilken betydning idretten har som vennskapsarena og hvorfor begrensedefamilieressurser virker sterkere på enkelte ungdomsgrupper enn andre.

2. Betydningen av potensielle kjønnsbetingede kulturelle idealer.

Hvorfor er idrettsdeltagelsen mellom gutter og jenter med minoritetsbakgrunn så forskjellig, selv om de har tilsvarende sosioøkonomisk, religiøs og etnisk bakgrunn? Og hvorfor er minoritetsjenter underrepresenterte på ulike idretts- og treningsarenaer, til tross for ett uttalt ønske om å være mer fysisk aktive? Er det noe ved praksiser rundt oppdragelsesmåter som gir gutter og jenter i innvandrerfamilier ulike betingelser for deltakelse i idrett? I rapporten har vi noen antagelser om ulike kulturelle praksiser i innvandrerfamilier som framstår som forskjellige for gutter og jenter. Et sentralt tema for videre forskning er å gå dypere inn å studere slike potensielt kjønnsbetingede kulturelle idealer som kan være med å påvirke subjektive vurderinger og adferd hos unge jenter og gutter.

3. Idrettens organisering og drift for å øke rekruttering og hindre frafall.

Hvilken betydning har kontekstuelle faktorer rundt idretten for rekruttering og frafall av minoritetsungdom? Man kan tenke seg at tilgang på idrettsanlegg påvirker det tilbudet idretten kan gi til barn og unge i lokalsamfunnet. Er det slik at i lokalsamfunn hvor anleggene er godt utbygde også rekrutterer bredere enn i lokalsamfunn der man mangler slik infrastruktur?

Man kan også tenke seg at idrettslag som gjør en innsats for å rekruttere underrepresenterte grupper har en mer sammensatt deltagergruppe enn de idrettslag som ikke gjør noe. Et sentralt spørsmål handler om hvordan lokalsamfunn og idrettslag lykkes i å rekruttere minoritetsjenter inn i idretten

og beholde dem gjennom ungdomsårene. Hvordan driftes slike «vellykkede» idrettslag?

4. Elitisering av idretten – og betydningen for frafall.

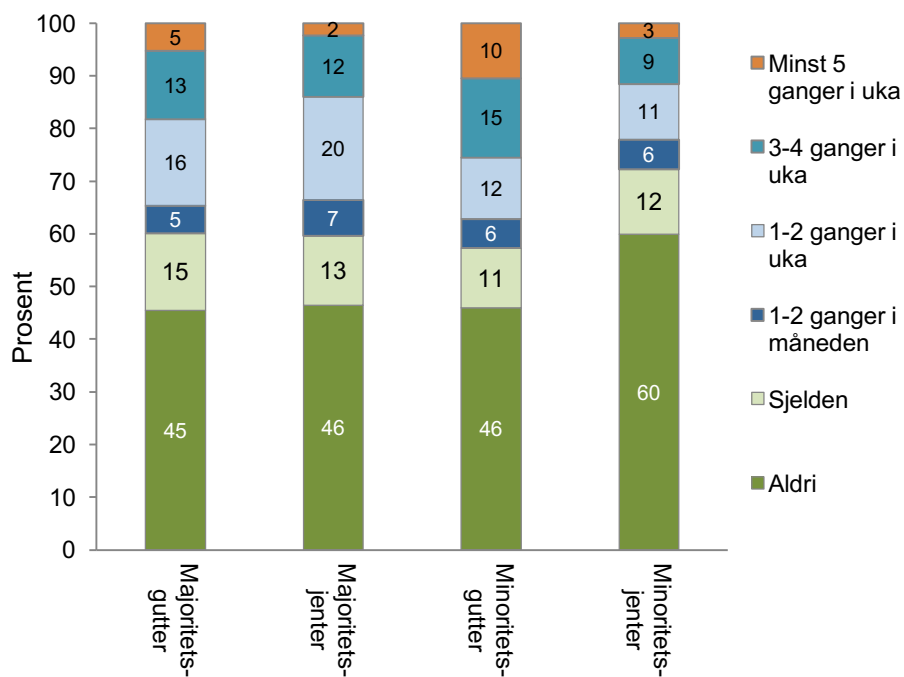
Preges den organiserte idretten av en prestasjonskultur som ekskluderer mange unge? Denne studien har vist at unge– og særlig minoritetsungdom – i større grad enn tidligere oppgir manglende prestasjoner som begrunnelse for at de sluttet med idrett. Hva ligger i denne prestasjonskulturen – og hvordan virker denne inn på unges motivasjon både for å fortsette og avslutte sin idrettskarriere? Er det en «elite» som blir igjen – og som ungdom flest ikke identifiserer seg med?

5. Ungdommens medbestemmelse i en voksenstyrt idrettskontekst.

Fokus på barn og unges medvirkning har de siste tiårene blitt innarbeidet praksis i skole, barnehage, politikken og det generelle frivillige barne- og ungdomsarbeidet. Hvordan oppfyller idretten, med stor grad av foreldrestyring, en slik politisk målsetting, nedfelt i lovverket? Det er mange gode grunner til å undersøke idrettens kultur for medvirkning og medbestemmelse av sine aktive unge. Selv om idrettens egne fora har arbeidet for å styrke barn og unges medvirkning og øke innflytelsen av unge trenere og ledere (se Waldahl og Skille 2016), er det lite forskningsbasert kunnskap om kulturer for medvirkning på lokalt nivå i klubber, lag og treningsgrupper. Medbestemmelse kan gi sterkere eierskap til aktivitetene, og dermed styrke unges ønske om å fortsette.

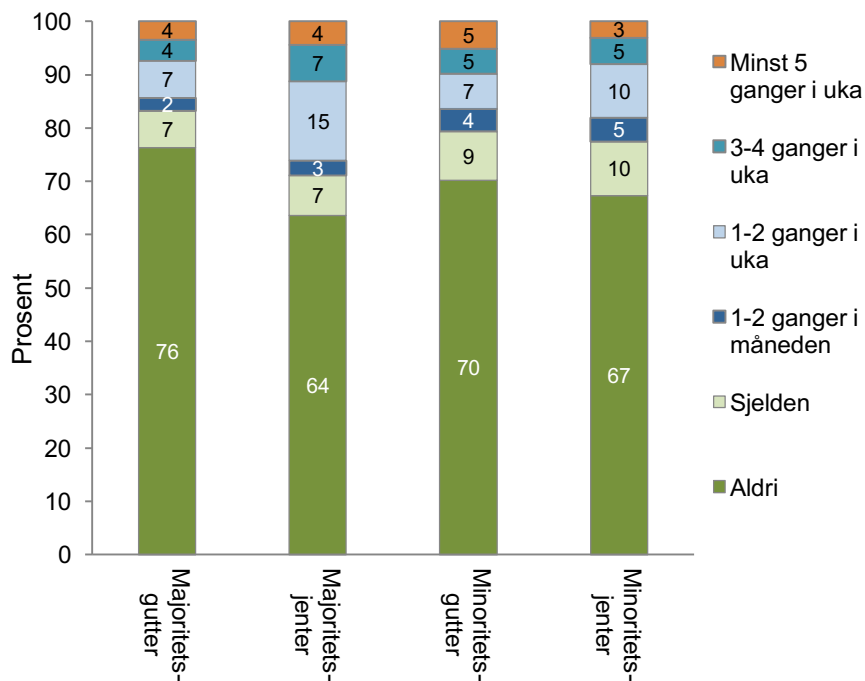
Appendiks

Figur 35. Hvor ofte trener du på treningsstudio eller helsestudio – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

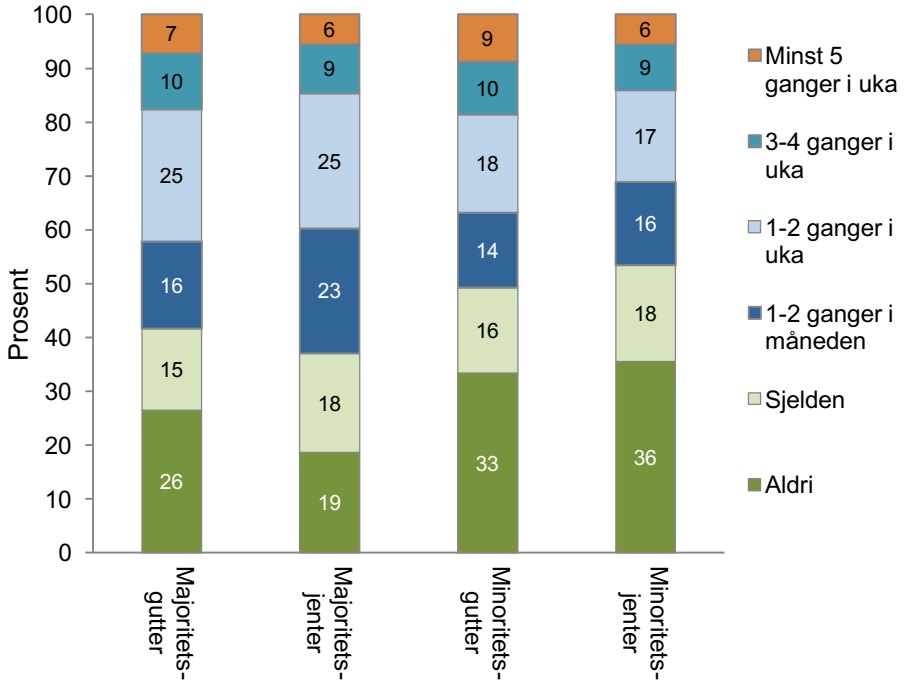
Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 36. Hvor ofte driver du med annen organisert trening (dans, kampsport eller liknende) – etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Figur 37. Hvor ofte trener du på egenhånd– etter kjønn og innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Litteratur

- Andersen, P., & Bakken, A. (2015). *Ung i Oslo 2015*. Oslo: NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Archetti, E. P. (2003). "Den norske «idrettsmodellen: Et kritisk blikk på sivil samfunn i Norge." *Norsk antropologisk tidsskrift* 14(1), 8-15.
- Bakken, A. (2000). *Ungdata 2016. Nasjonale resultater*. Oslo: Oslo: NOVA/Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Bakken, A. (1998). *Ungdomstid i storbyen*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bakken, A., Frøyland, L.R., og Sletten, M. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* Oslo: NOVA/Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax.
- Brady, H. E., Verba, S. & Schlozman, K.L. (1995). "Beyond Ses: A Resource Model of Political Participation." *The American Political Science Review* 89(2), 271-94.
- Carlsson, Y., og Haaland, T. (2006). *Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag - en kartlegging*. Rapport 11/2006. Oslo: NIBR
- Enjolras, B., og Wollebæk, D. (2010). *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering*. Rapport 2/2010. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Enjolras, B., Seippel, Ø. og Waldahl, R. (2005). *Norsk idrett*. Oslo: Akilles
- Eimhjellen, I. (2016). *Innvandrarar si deltaking i norsk frivilligliv. Nye tal og metodiske utfordringar*. Rapport 3/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Folkestad, B., Christensen, D.A., Strømsnes K., og Selle, P. (2015). *Frivillig innsats i Noreg 1998-2014. Kva kjenneteikner dei frivillig og kva har endra seg?* Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Folkestad, B., og Langhelle, H.M. (2016). *Varierer aktivt organisasjonsmedlemskap etter kommunale kjennetegn?* Rapport 1/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2005). "Family socialization, gender, & sport motivation & involvement." *Journal of Sport & Exercise Psychology* 27(1), 3-31.
- Friberg, J. H. (2005). *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle*. Oslo: Fafo.
- Granovetter, M.(1973). "The Strength of Weak Ties". *American Journal of Sociology* 78 (3), 1360-1380.
- Hjelseth, A. (2016). "Frafall i ungdomsidretten - et overvurdert problem?" I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord, og Å. Strandbu (red) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm.
- Ingebrigtsen, J. E. og Aspvik, N.P. (2010). *Barns idrettsdeltagelse. Litteraturstudie av barn i idretten*. Oslo: NTNU. Senter for idrettsforskning.
- Kriznik, H. M. (2015). *Den delte byen*. Oslo: Forlaget Manifest.
- Kulturdepartementet. 2014. *Kom igjen jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett*. Rapport fra et statlig oppnevnt utvalg. Oslo: Kulturdepartementet.
- Lidén, H. (2016). «Det er bare moro å spille her, rett og slett.»: Fotball som integreringsarena." I: Ø. Seippel, M.K. Sisjord og Å. Strandbu (red.) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Mehus, I. (2016). «Fysisk aktivitet og skoleprestasjoner». I: Ø. Seippel, M.K. Sisjord og Å. Strandbu (red.) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Norges Idrettsforbund (2015). Årsrapport 2014. Oslo: Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite.
- Norges idrettsforbund (2016). Historikk. www.idrettsforbundet.no/om-nif/historikk/. (Lastet ned 22. september 2016)
- Norges Idrettsforbund (2016). Ungdomsidrett. www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett (Lastet ned 22. september 2016)
- NOU 2011:14. *Bedre integrering. Mål, strategier, tiltak*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Nødland, S. I. og Vassenden, A. (2011). *Inkludering i idrettslag. Gjennomgang av en tilskuddsordning*. Stavanger: IRIS.
- Olsen, A. M. (1955). *Aktiv ungdom: en undersøkelse av 19-åringers forenings- og idrettsaktivitet*. Oslo: Statens ungdoms- og idrettskontor.
- Ommundsen, Y. (1986). *Idrettsforeldre og frafall fra idrett*. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Pfister, G. (2000). "Doing Sport in a Headscarf? German Sport & Turkish Females." *Journal of Sport History* 27(3), 401-29.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

- Regjeringen (2014). Idrettspolitikken. Pressemelding 24. november 2014: www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet-/innsiktsartikler/idrett/id2001187/. (Lastet ned 22. september 2016).
- Regjeringen (2016). Ti millioner i drahjelp. Pressemelding 07. juni 2016: www.regjeringen.no/no/aktuelt/ti-millioner-i-drahjelp/id2503258/. (Lastet ned 22. september 2016).
- Saglie, J. og Seggaard, S.B. (2013). *Grenseløs frivillig foreldreinnsats? En dokumentasjonsrapport*. Rapport 3/2013. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Sandbæk, M., og Pedersen, A.W. (2010). *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier. En panelstudie 2000 – 2009*. Oslo: NOVA.
- Seggaard, S. B. og Eimhjellen, I. (2010). *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner*. Rapport 8/2010. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig - sektor.
- Seippel, Ø. (2002). *Idrett og sosial integrasjon*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Seippel, Ø. (2006). "Sport and social capital." *Acta Sociologica* 49(2), 169-83.
- Seippel, Ø. (2016). "Sprek, vakker og kjedelig? Trening og mening blant ungdom: 1985–2013." I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord, og Å. Strandbu (red) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm.
- Seippel, Ø., Strandbu, Å. og Sletten, M.A. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer*. Oslo: NOVA.
- Sivesind, K.H.(2012). "Hvilken betydning har personlig bakgrunn og økonomi for barn og unges medlemskap i frivillige organisasjoner?" I: B. Enjolras, K. Steen-Johnsen og G. Ødegård (red.). *Deltagelse i frivillige organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Rapport 4/2012. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Skirstad, B.(2011). "Barneidrett som politikk og praksis". I: D.V. Hanstad, G. Breivik, M.K. Sisjord og H.B. Skaset (red.). *Norsk idrett. Indre spenning og ytre press*. Oslo: Akilles.
- Sletten, M.A.,Strandbu, Å. og Gilje, Ø. (2005). "Idrett, dataspilling og skole – konkurrerende eller «på lag»?" *Norsk pedagogisk tidsskrift* 99(5), 334-50.
- St.. Meld. 2011-2012. *Den norske idrettsmodellen*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Steen-Johnsen, K. og Kirkegaard. K.L.(2010). "The history and organization of fitness exercise in Norway and Denmark." *Sport in Society* 13(4), 609-24.
- Stefansen, K., Smette, I. og Strandbu, Å. (2016a). "De må drive med noe»: Idrettens mening i ungdomstida, fra foreldres perspektiv." I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord, og Å. Strandbu (red) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm.

- Stefansen, K., Smette, I. og Strandbu, Å. (2016b). "Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports." *Sport, Education & Society* (<http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2016.1150834>).
- Strandbu, Å. (2005). "Identity, embodied culture & physical exercise - stories from Muslim girls in Oslo with immigrant background." *Young. Nordic Journal of Youth Research* 13(1), 27-45.
- Strandbu, Å. (2006). *Idrett, kjønn, kropp og kultur: minoritetsjenters møte med norsk idrett*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Strandbu, Å. og Bakken, A. (2007). *Aktiv Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Strandbu, Å. og Sletten, M.A. (2011). «Du skal se en vakker dag hun gutten når». Kjønnsforskjeller i norske ungdommers treningsvaner og idrettsdeltakelse. *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 11(2), 93-114.
- Strandbu, Å., Stefansen, K. og Smette, I. (2016). "En plass i jevnalderfellesskapet. Idrettens betydning i ungdomstida." I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord, og Å. Strandbu (red) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm.
- Strittmatter, A-M. (2016). "Defining a problem to fit the solution: A neoinstitutional explanation for legitimising the bid for the 2016 Lillehammer winter Youth Olympic Games." *International Journal of Sport Policy & Politics*. 8:3, 421-437, doi: 10.1080/19406940.2016.1138990
- Trondman, M. (2005). *Unga och föreningsidrotten: en studie om föreningsidrottens plats, betydelser och konsekvenser i ungas liv*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Ungdatasenteret (2016): www.ungdata.no
- Waldahl, R. og Skille, E. (2016). "Ungdoms medbestemmelse i norsk idrett. En plass i jevnalderfellesskapet. Idrettens betydning i ungdomstida." I: Ø. Seippel, M. K. Sisjord, og Å. Strandbu (red) *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm.
- Walseth, K. (2006). *Sport and integration: the experience of young Muslim women*. Oslo: Norwegian School of Sport Sciences.
- Walseth, K. (2011). "Minoritetsjenter i idretten - status og utfordringer." I: D.V. Hanstad, G. Breivik, M.K. Sisjord og H.B. Skaset (red.). *Norsk idrett. Indre spenning og ytre press*. Oslo: Akilles.
- Walseth, K. (2015). "Sport within Muslim organizations in Norway: ethnic segregated activities as arena for integration" *Leisure Studies Vol. 35*. doi: 10.1080/02614367.2015.1055293
- Walseth, K. (2016). "Sport, youth & religion". In: K. Green & A. Smith. *Routledge Handbook of Youth Sport*. London: Routledge.
- Wheeler, S. (2012). "The significance of family culture for sports participation." *International Review for the Sociology of Sport* 47(2), 235-52.

- Wilson, J. og Musick, M. (1997). "Who cares? Toward an integrated theory of volunteer work." *American Sociological Review*, 62,5 (Oct., 1997), pp. 694-713
- Wollebæk, D., Sætrang, S. og Fladmoe, A. (2015). *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Rapport 1/2015. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Ødegård, G., Loga, J., Steen-Johnsen, K. og Ravneberg, B. (2014). *Felleskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Øia, T. (2007). *Ung i Oslo. Levekår og sosiale forskjeller*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Østerberg, D. (1984). *Sosiologiens nøkkelbegreper og deres opprinnelse*. Oslo: Cappelen.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Rapport 2016:7

<i>Forfatter/Author</i> Guro Ødegård, Anders Bakken og Åse Strandbu
<i>Tittel/Title</i> Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo Barrierer, frafall og endringer over tid.
<i>Sammendrag</i> Denne rapporten gir en oversikt over hvor mange Oslo-ungdommer i alderen 13-19 år som deltar i organisert idrett og som driver med ulike treningsaktiviteter. Foruten å rette et særskilt fokus på minoritetsjenters deltakelsesmønster, ser vi på ungdoms motiver for å drive med fysisk aktivitet og hvordan deltakelsesmønster har endret seg over tid. Studien viser at idrett og trening utgjør en sentral fritidsaktivitet for svært mange. I løpet av de siste 20 årene har det samlet sett vært en liten økning i andelen ungdommer som deltar i idrett, men denne økningen gjelder kun ungdom med norskfødte foreldre – ikke unge med to utenlandskfødte foreldre (minoritetsungdom). For minoritetsgutter har det vært en nedgang i deltakelse, mens andelen minoritetsjenter som deltar i idretten har vært konstant lav over tid. Rapporten retter søkelyset mot individuelle, kontekstuelle- og subjektive betingelser for deltakelse, og diskuterer ulike drivere og barrierer for unges idretts- og treningsdeltakelse. Analysene bygger på ungdomsundersøkelsene Ung i Oslo 2015, 2006 og 1996.
<i>Emneord</i> Ungdom, idrett, trening, sosial ulikhet, minoritetsungdom, fritid, endring
<i>Summary</i> This report gives an overview of how many youth in Oslo, aged 13- 19, participate in sports and physical exercise activities. We look at youth's motivation for engaging in physical activity and how the participatory patterns have changed over time. In addition, we focus especially on minority girls' participatory patterns. The study shows that sports and exercise are important leisure activities. Overall, during the past 20 years there has been a small increase in the proportion of adolescents who participate in sports, but this increase applies only to youth with Norwegian-born parents, not youth with two foreign-born parents (minority youth). For minority boys, there has been a decline in participation, while the percentage of minority girls who participate in sports has been consistently low. The report focuses on individual, contextual- and subjective conditions for participation, and discusses various drivers and barriers to youth's participation in sports and physical exercise. The analyses uses data from the youth survey "Young in Oslo" from 2015, 2006 and 1996.
<i>Index terms</i> Youth, sports, physical exercise, social inequality, minority youth, leisure, change

Denne rapporten gir en oversikt over hvor mange Oslo-ungdommer i alderen 13-19 år som deltar i organisert idrett og som driver med ulike treningsaktiviteter. Foruten å rette et særskilt fokus på minoritetsjenters deltagelsesmønster, ser vi på ungdoms motiver for å drive med fysisk aktivitet og hvordan deltagelsesmønster har endret seg over tid.

Studien viser at idrett og trening utgjør en sentral fritidsaktivitet for svært mange. I løpet av de siste 20 årene har det samlet sett vært en liten økning i andelen ungdommer som deltar i idrett, men denne økningen gjelder kun ungdom med norskfødte foreldre – ikke unge med to utenlandskfødte foreldre (minoritetsungdom). For minoritetsgutter har det vært en nedgang i deltagelse, mens andelen minoritetsjenter som deltar i idretten har vært konstant lav over tid.

Rapporten retter søkelyset mot både individuelle, kontekstuelle- og subjektive betingelser for deltagelse, og diskuterer ulike drivere og barrierer for unges idretts- og treningsdeltakelse. Analysene bygger på ungdomsundersøkelsene Ung i Oslo 2015, 2006 og 1996.

ISBN (print): 978-82-7763-523-1
ISBN (online): 978-82-7763-524-8

ISSN (print): 1891-2168
ISSN (online): 1891-2176

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
c/o ISF
Munthes gate 31
Pb. 3233 Elisenberg
0208 Oslo

www.sivilsamfunn.no